

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YABANCI DİLLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

ALMAN DİLİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

**TURİZM İŞLETMECİLİĞİ VE OTELCİLİK
YÜKSEKOKULLARINDA İKİNCİ YABANCI DİL ALMANCA
DERS KİTAPLARININ İNCELENMESİ**

Hazırlayan

Erdal ÖRDEK

Danışman

Prof. Dr. Hasan BOLAT

Yüksek Lisans Tezi

Samsun, 2017

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YABANCI DİLLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
ALMAN DİLİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

TURİZM İŞLETMECİLİĞİ VE OTELCİLİK
YÜKSEKOKULLARINDA İKİNCİ YABANCI DİL ALMANCA
DERS KİTAPLARININ İNCELENMESİ

Hazırlayan
Erdal ÖRDEK

Danışman
Prof. Dr. Hasan BOLAT

Yüksek Lisans Tezi

Samsun, 2017

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans Tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yazımda enstitü yazım kılavuzuna uygun davranıldığını taahhüt ederim.

14.03.2017

Erdal ÖRDEK

KABUL VE ONAY

Erdal ÖRDEK tarafından hazırlanan “Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokullarında İkinci Yabancı Dil Almanca Ders Kitaplarının İncelenmesi” başlıklı bu çalışma, 14.03.2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliğiyle başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan: _____

Üye: _____

Üye: _____

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

____/____/____

Enstitü Müdürü

ÖZET

TURİZM İŞLETMECİLİĞİ VE OTELCİLİK YÜKSEKOKULLARINDA İKİNCİ YABANCI DİL ALMANCA DERS KİTAPLARININ İNCELENMESİ

Erdal ÖRDEK

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Yabancı Diller Eğitimi Anabilim Dalı, Alman Dili Eğitimi, Yüksek Lisans

Mart/2017

Danışman: Prof. Dr. Hasan BOLAT

Meslek çeşitliliğinin arttığı ve gittikçe özelleştiği günümüzde, mesleğe özgü yabancı dil öğrenimi büyük önem kazanmış durumdadır. Yabancı dil konuşan insanlarla en fazla iletişime geçilen sektörlerden biri turizm sektörüdür. Türkiye'nin ağırladığı turistlerin büyük çoğunluğunu Almanca konuşan turistlerin oluşturması, turizm için mesleki Almanca öğrenimini ön plana çıkarmıştır.

Türkiye'de lisans düzeyinde turizm eğitimi veren fakülte ve yüksekokullarda yabancı dil öğretimi önemli bir yer tutmaktadır. Bu kurumlarda zorunlu yabancı dil olarak öğretilen İngilizcenin yanı sıra, birçok dil, seçmeli ikinci yabancı dil olarak öğrencilerin tercihine sunulmaktadır. Seçmeli ikinci yabancı diller arasında en çok tercih edilen yabancı dillerden biri Almancadır. Türkiye'de Turizm için mesleki Almanca öğretiminde birçok farklı ders kitabı kullanılmaktadır. Çoğu ithal olan bu ders kitapları öğretim konsepti bakımından farklılıklar arz etmektedir.

Bu çalışmada mesleki yabancı dil olarak Almanca öğretimi, turizm, kültürlerarası iletişim ve ders kitabı incelemesi ile ilgili ayrıntılı bilgiler verilmekte ve Türkiye'deki turizm fakülte ve yüksekokullarında okutulan mesleki Almanca ders kitapları incelenmektedir. Yapılan nesnel inceleme sonucunda Türkiye'deki turizm öğrencilerinin mesleki dilsel beceri ihtiyaçlarına ve Türkiye'deki turizm eğitimi konseptine özgü bir yerel Almanca ders kitabı ihtiyacı ön plana çıkmıştır. Sonuç olarak turizmde Almanca öğrenimi ihtiyacını giderecek bir ders kitabı için gerekli ölçütler önerilmiştir.

Anahtar kelimeler: Mesleki yabancı dil öğretimi, turizmde Almanca, kültürlerarası iletişim, ders kitabı incelemesi.

ZUSAMMENFASSUNG

DIE ANALYSE DER AN DEN HOCHSCHULEN FÜR TOURISMUS UND HOTELLERIE VERWENDETEN DEUTSCH ALS ZWEITE FREMDSPRACHE- LEHRBÜCHER

Erdal ÖRDEK

Ondokuz Mayıs Universität, Institut für Erziehungswissenschaften

Fachbereich für Fremdsprachen, Deutsche Abteilung

Magisterarbeit, März/2017

Berater: Prof. Dr. Hasan BOLAT

Mit der Spezialisierung und Zunahme der Vielfalt von Berufsfeldern hat berufsspezifisches Fremdsprachenlernen heutzutage große Bedeutung erlangt. Der Tourismus ist einer der wichtigsten Sektoren, in denen man häufig mit fremdsprachlichen Menschen kommuniziert. Weil die Mehrzahl der in der Türkei beherbergten fremden Touristen deutschsprachig ist, steht die Erlernung des Deutschen als Berufssprache für Tourismus im Vordergrund.

An den türkischen Fakultäten und Hochschulen für Tourismus hat der Fremdsprachenunterricht einen wichtigen Platz. An diesen Schulen stehen, neben dem obligatorischen Englischen, noch viele Fremdsprachen als Wahlfremdsprachen den Lernenden zur Wahl. Deutsch ist unter mehreren Sprachen eine der meist bevorzugten Fremdsprachen. In der Türkei werden unterschiedliche Lehrwerke für Deutsch als Berufssprache im Tourismus verwendet. Diese Lehrwerke, deren Mehrheit importiert ist, variieren je nach didaktischen Konzeptionen.

In dieser Arbeit werden gründliche Informationen über berufssprachlichen Deutschunterricht, Tourismus, interkulturelle Kommunikation und Lehrwerkanalyse vermittelt. Danach werden die an den türkischen Fakultäten und Hochschulen für Tourismus verwendeten Lehrbücher analysiert. Als Ergebnis der objektiven Analyse trat der Bedarf an ein den Zielkompetenzen der türkischen Tourismusstudenden angemessenes Lehrwerk im Vordergrund. Zum Schluss werden die Kriterien für ein gutes Lehrwerk für Deutsch im Tourismus vorgeschlagen.

Schlüsselwörter: Berufsspezifischer Fremdsprachenunterricht, Deutsch im Tourismus, interkulturelle Kommunikation, Lehrwerkanalyse.

ABSTRACT

THE ANALYSIS OF COURSEBOOKS USED FOR TEACHING GERMAN AS SECOND FOREIGN LANGUAGE IN TOURISM AND HOTEL MANAGEMENT COLLEGES

Erdal ÖRDEK

Ondokuz Mayıs University, Institute of Educational Sciences

Department of Foreign Languages, Master of Arts

March/2017

Supervisor: Prof. Dr. Hasan BOLAT

Learning vocational foreign language has gained great importance by the influence of specialization and increase in diversity of professions today. Tourism is one of the most important sectors, in which people communicate with the ones who speak a different language. Because of the fact that the majority of the tourists who come to Turkey speak German, learning German as a vocational language for tourism is standing out.

Foreign language teaching has got an important place in tourism faculties and colleges in Turkey. A lot of foreign languages are offered to the learners in these faculties and colleges as elective courses beside mandatory English course. German is one of the most preferred courses among lots of foreign languages. Various course books are used for teaching German as a vocational language for tourism in Turkey. These course books, which are usually imported, vary across didactical conceptions.

Comprehensive information about teaching German as a vocational language, tourism, cross-cultural communication and analysis of course book is given in this study. And then the course books are analyzed, which are used for teaching German for special purpose of tourism in tourism faculties and colleges. As a result of the objective analysis, the necessity of a relevant course book to target competences of Turkish tourism students came into prominence. The criteria for a good course book for teaching German in tourism are proposed at the end.

Key words: Teaching vocational foreign language, German in tourism, cross-cultural communication, analysis of course book.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ	i
KABUL VE ONAY	ii
ÖZET	iii
ZUSAMMENFASSUNG	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLO VE ŞEKİLLER	ix
KISALTMALAR	x
BİRİNCİ BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Amacı	2
1.2. Çalışmanın Yöntemi.....	3
1.3. Çalışmanın Kapsamı.....	3
İKİNCİ BÖLÜM	5
TURİZM, İLETİŞİM, KÜLTÜR	5
2.1. Turizmin Tanımı.....	5
2.2. Türkiye’de Turizm	6
2.3. Türkiye’de Turizm Eğitimi	7
2.4. Mesleki İletişim	8
2.4.1. Turizmde Mesleki İletişim.....	10
2.5. Turizmde Kültürlerarası İletişim Yeteneği ve Yeterliliği	13
2.5.1. Kültürel Betikler (Kültürel Dizin)	17
2.5.2. Dört Kültür Modeli	18
2.5.3. Turizm Çalışanlarının Kültür Aracılığı Rolü.....	19
2.5.4. Turizm Eğitiminde Kültürlerarası İletişim Yeterliliğinin Aktarılması	20
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	22
TURİZM İÇİN MESLEKİ ALMANCA ÖĞRETİMİ	22
3.1. Mesleki Dil	22
3.1.1. Mesleki Dil ile Ortak Dil Ayrımı.....	24
3.1.2. Mesleki Yabancı Dil Öğretiminin Özellikleri	24
3.1.3. Mesleki Yabancı Dil Öğretiminin Temel Koşulları	26
3.2. Turizm Mesleki Dili	28

3.2.1. İktisat Dilinin Bir Alt Dili Olarak Turizm Dili.....	29
3.2.2. Turizm Dilinin Karakteristik Yönleri	30
3.3. Mesleki Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretimi	31
3.4. Turizm Eğitiminde Almancanın Yeri.....	34
3.5. Turizmde Mesleki Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretimi	36
3.5.1. Hedeflenen Temel Beceriler	38
3.5.2. Kullanılan Yöntemler	39
3.5.2.1. Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi	40
3.5.2.2. Dolaysız (Doğrudan) Yöntem	41
3.5.2.3. İşitsel-Dilsel Yöntem	43
3.5.2.4. Görsel-Dilsel Yöntem	44
3.5.2.5. Karma Yöntem	45
3.5.2.6. İletişimsel Yaklaşım.....	46
3.5.2.7. Kültürlerarası Yaklaşım	47
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	49
YABANCI DİL DERS KİTABI SEÇİMİ VE İNCELEMESİ.....	49
4.1. Ders Kitabı Seçimi	49
4.2. Yabancı Dil Ders Kitaplarının Beş Kuşağı	51
4.2.1. Birinci Kuşak (50'li yıllar): Dilbilgisi Ağırlıklı Ders Kitapları.....	52
4.2.2. İkinci Kuşak (60'lı yıllar): Dilsel-İşitsel ve Dilsel-Görsel Ders Kitapları	52
4.2.3. Üçüncü Kuşak (70'li yıllar): İletişimsel Ders Kitapları.....	52
4.2.4. Dördüncü Kuşak (80'li yıllar): Kültürlerarası Ders Kitapları	52
4.2.5. Beşinci Kuşak (90'lı yıllar): Zihinsel Dönüşüm Ders Kitapları	52
4.3. Ders Kitabı İncelemesi	53
4.3.1. Ders Kitabı İnceleme Yöntemleri	55
4.3.2. Ders Kitabı İnceleme Kriterleri	56
4.3.2.1. Mannheim Kriterleri.....	57
4.3.2.2. Stockholm Kriterleri.....	59
4.3.2.3. Mainz Kriterleri.....	60
4.3.2.4. Hamburg Kriterleri.....	61
BEŞİNCİ BÖLÜM	63
TURİZM İÇİN MESLEKİ ALMANCA ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN DERS KİTAPLARININ İNCELENMESİ.....	63
5.1. Zimmer frei - Deutsch im Hotel	63

5.2. Herzlich willkommen - Deutsch in Restaurant und Tourismus	65
5.3. Menschen im Beruf Tourismus A1, A2	67
5.4. Ja, gerne! Deutsch im Tourismus	69
5.5. Kommunikation im Tourismus	71
5.6. Deutsch im Hotel - Gespräche führen	73
5.7. Deutsch im Hotel - Korrespondenz	75
5.8. Deutsch als Berufssprache in Hotel- und Gaststättengewerbe	76
5.9. Deutsch für den Tourismus	78
5.10. Deutsch für Tourismus I, II	79
5.11. Deutsch im Tourismus.....	82
5.12. Deutsch für Mitarbeiter im Tourismus	83
ALTINCI BÖLÜM	86
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	86
6.1. Sonuç	86
6.2. Turizm İçin Mesleki Almanca Ders Kitaplarını İnceleme Kriterleri Önerisi..	87
KAYNAKÇA	93
ELEKTRONİK KAYNAKLAR	98
İNCELENEN DERS KİTAPLARI	100
ÖZGEÇMİŞ.....	101

TABLO VE ŞEKİLLER

	<u>Sayfa</u>
Şekil 1: İletişimin pragmatik ve sosyokültürel koşulları arasındaki ilişki	9
Şekil 2: İletişim alanlarını betimleme modeli	10
Şekil 3: Kültürlerarasılık	15
Şekil 4: Dört alan modeli	16
Şekil 5: Kültürlerarası yeterlilik modeli taslağı - Öğrenme alanına göre yetenekler.....	17
Şekil 6: Ortak dil-Alt diller	23
Şekil 7: Ortak dil-Mesleki diller.....	23
Şekil 8: Yabancı dil dersi teorisi olarak yabancı dil öğretim modeli.....	26
Şekil 9: Mesleki yabancı dil dersi tipolojisi	27
Şekil 10: Turizm mesleki ve uzmanlık dilinin düzen ve tasnifi	30
Şekil 11: Turizm ve Otel İşletmeciliğı Okulundaki turizm için Almanca dersine tekabül eden faktörler kompleksi	37
Şekil 12: Ders kitabı	49
Şekil 13: Ders kitabı analizi ve tasarımı: Faktörler	54
Tablo 1: Turizm alanında çalışanların iletişim durumları	11-12
Tablo 2: Mesleki dersin kabaca derecelendirilmesi matrisi	28
Tablo 3: İngilizce eğitim yapan turizm programlarında verilen diğer dil dersleri...35	
Tablo 4: Türkçe eğitim veren turizm lisans programlarının dönemsel yabancı dil analizi	35

KISALTMALAR

Alm.	Almanca
DeMiT	Deutsch für Mitarbeiter im Tourismus
DfT I	Deutsch für Tourismus I
DfT II	Deutsch für Tourismus II
KiT	Kommunikation im Tourismus
L1	Anadili
L2	Yabancı dil
L3	İkinci yabancı dil
MiBT A1	Menschen im Beruf Tourismus A1
MiBT A2	Menschen im Beruf Tourismus A2
MYD	Mesleki yabancı dil
OBM	Diller için Ortak Başvuru Metni
TMA	Turizm için mesleki Almanca
TYYÇ	Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikleri Çerçevesi

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Yabancı dil bilmek günümüzde hem iş hayatında hem de sosyal hayatta önemli bir ihtiyaç haline gelmiştir. Neredeyse bütün iş kollarındaki çalışanlarda aranan nitelikler arasında yabancı dil bilmek artık ilk sıralarda gelmektedir. Uluslar arası boyutu olan sektörlerde ve hizmet sektöründeki birçok meslek kolunda yabancı dili ilgili meslek boyutuyla etkili bir şekilde kullanabilme ihtiyacı da günümüzde ön plana çıkmıştır. Bu anlamda mesleki yabancı dil bilme ihtiyacının en belirgin biçimde görüldüğü sektörlerden biri de turizmdir.

Anılan sektörlerde çalışanlar özel kurslarda ihtiyaçları doğrultusunda mesleki yabancı dil eğitimi almakta veya işverenler tarafından çalışanlara hizmet içi eğitimler veya kurslar aracılığıyla mesleki yabancı dil becerileri kazandırılmaya çalışılmaktadır. Turizm eğitimi alan çalışan adayları ise eğitim gördükleri yüksekokul ve fakültelerde bir veya birden fazla yabancı dili genel ve mesleki yönüyle öğrenmektedir. Turizm eğitimi veren fakülte ve yüksekokullarda zorunlu yabancı dil İngilizcenin yanında seçmeli ikinci yabancı dil dersleri de verilmektedir. Türkiye'deki ilgili yüksekokul ve fakültelerde en çok tercih edilen seçmeli ikinci yabancı dil dersleri arasında Almanca önemli bir yere sahiptir.

Özellikli bir iş olan mesleki yabancı dil öğretiminde özgün materyal ve yöntemlere ihtiyaç duyulmaktadır. Turizm sektöründe en çok kullanılan yabancı dillerden olan Almancanın turizm mesleki boyutuyla öğretimi için çok sayıda ders kitabı vardır. Son yıllarda bu amaçla hazırlanan ders kitaplarında nicelik ve nitelik bakımından bir artış gözlenmektedir. Turizm için mesleki Almanca ders kitaplarının çoğu yurtdışındaki yabancı yayınevleri tarafından hazırlanıp basılmaktadır. Ayrıca Türkiye'de de son yıllarda bu konuda hazırlanmış yerel ders kitapları bulunmaktadır.

Bu çalışmada Türkiye'deki turizm fakülte ve yüksekokullarında okutulan mesleki Almanca ders kitapları incelenmektedir. İnceleme için yabancı dil ders kitabı

incelemesinde ölçüt alınan, uzun yıllardır güncelliğini koruyan Stockholm Kriterleri ve Mannheim Kriterleri dikkate alınmıştır.

Birinci bölümde; okura çalışmayı tanıtmaya mahiyetinde çalışmayla ilgili kısa bilgi verilmiş, çalışmanın amacı ve yöntemi ile ilgili ayrıntılara yer verilmiştir.

İkinci bölümde; turizm, iletişim ve kültür kavramları tanımlanarak, turizm-iletişim-kültür ilişkisi açıklanmıştır. Türkiye’de turizm eğitimi, turizmde mesleki ve kültürlerarası iletişimin özelliklerine dair bilgiler paylaşılmış ve turizm çalışanlarının kültür aracısı rolüne vurgu yapılarak, onlara kültürlerarası iletişim yeterliliğini aktarmanın yol ve yöntemlerine değinilmiştir.

Üçüncü bölümde; günlük dil, mesleki dil, turizm mesleki dili kavramlarına açıklık getirilmiş; mesleki yabancı dil öğretiminin özelliklerine ve koşullarına dair ayrıntılı bilgiler paylaşılmıştır. Bununla birlikte turizm eğitiminde Almanca öğretiminin özgünlük arz eden yönleri, turizm için mesleki Almanca dersinin dilsel beceri hedefleri ve bu becerileri kazandırmanın yöntemlerine yer verilmiştir.

Dördüncü bölümde; ders kitabının tanımı ve kapsamının yanı sıra ders kitabı seçimi ve incelenmesine dair ayrıntılı bilgiler aktarılmıştır. Ders kitabı incelemesinde kullanılan çeşitli kriter kataloglarıyla ilgili bilgiler paylaşılmış ve bu kataloglardaki kriterlere temel maddeleriyle yer verilmiştir.

Beşinci bölümde; turizme yönelik mesleki Almanca öğretimi için hazırlanmış ders kitapları belli ölçütlere göre nesnel olarak incelenmiştir. İncelemenin ardından son bölümde genel bir değerlendirme yapılmış ve turizm için uygun bir mesleki Almanca ders kitabı kriterleri önerilmiştir.

1.1. Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; mesleğe yönelik Almanca öğrenmek isteyen turizm öğrencileri ve çalışanlarına, turizm için mesleki Almanca dersi verecek olan öğretmen ve öğretim elemanlarına, öğretim hedeflerine uygun bir ders kitabı seçme konusunda yardımcı olmaktır. Bir ders kitabının öğrenim ve öğretim hedeflerine uygunluğu, sahip olduğu yardımcı materyallerin yeterliliği ve kalitesi, benimsediği öğretimsel anlayışı ancak kitap satın alınıp kısa bir incelemeden geçtikten sonra anlaşılacaktır. Yayıncıların hazırladığı broşür ve kataloglarda genellikle ders kitaplarına ticari bir ürün yaklaşımı sergilenmekte, kitaplarla ilgili ayrıntılı bilgi yerine satılmalarını sağlayacak dikkat çekici bazı yönlerine vurgu yapılmaktadır. Bu

nedenle yapmış olduğumuz bu çalışmada turizme yönelik Almanca ders kitaplarına dair ayrıntılı yöntembilimsel ve öğretimsel bilgiler sunulmuş, ilgili öğrenen ve öğreticilerin ihtiyaçlarına uygun ders kitabını seçmede kolaylık sağlanmıştır. Son olarak; turizm için mesleki Almanca öğretiminde kullanılacak ders kitaplarının seçiminde ve hazırlanmasında yararlanılabilecek “turizm için mesleki Almanca ders kitabı inceleme kriterleri” önerilmiştir.

1.2. Çalışmanın Yöntemi

Çalışma öncesinde konuyla ilgili Almanca ve Türkçe çok sayıda kitap, dergi, tez, makale, bilimsel araştırma ve internet kaynağı taranmış ve tezin alan yazın kısmına zenginlik kazandırılması hedeflenmiştir¹. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan betimsel analiz yönteminden yararlanılarak turizme yönelik mesleki Almanca ders kitapları incelenmiştir. Bu yöntemle yapılan incelemede ders kitaplarını belli bir perspektiften değerlendirmek veya eleştirmekten ziyade, bazı ölçütler çerçevesinde ders kitaplarının hâlihazırda sahip olduğu özelliklerin tanımlanmasına çalışılmıştır. İnceleme sırasında temel alınan ölçütler Stockholm ve Mannheim kriter kataloglarıdır. Kitaplarla ilgili değerlendirme ve yorumlara sonuç bölümünde yer verilmiştir. Çalışmada dilbilim ve eğitim bilimleri alanındaki kavramların çevirilerinde Ayten Genç’in Eğitim Sözlüğü (*Wörterbuch Pädagogik*) kullanılmıştır (Genç, 2012).

1.3. Çalışmanın Kapsamı

Bu tez çalışmasına konu edilen ders kitapları Türkiye’deki turizm fakülte ve yüksekokullarında ikinci yabancı dil olarak Almanca öğretiminde kullanılmış veya kullanılmaya devam eden mesleki Almanca ders kitaplarıdır. İlgili fakülte ve yüksekokullardaki Almanca öğretimi mesleğe yönelik olduğundan, çalışmada Almancanın mesleki yabancı dil olarak öğretimine dair ayrıntılı bilgilere yer verilmiş ve ders kitaplarının incelenmesinde de dilin mesleki boyutuyla öğretimi göz önünde bulundurulmuştur. Örgün öğrenim görmekte olan turizm öğrencilerinin yanı sıra uzaktan öğrenim veya açık öğretim aracılığıyla da mesleki Almanca öğrenen sektör çalışanlarının ihtiyaçları dikkate alınarak bu alanda kullanılmak üzere hazırlanmış yerel Almanca ders kitaplarına da bu çalışmada yer verilmiştir. Çalışmada aşağıdaki ders kitapları incelenmiştir:

¹ Yabancı dilde yazılan kaynaklardan yapılan alıntılar tarafımdan çevrilmiştir.

- 1) Zimmer frei - Deutsch im Hotel
- 2) Herzlich willkommen - Deutsch in Restaurant und Tourismus
- 3) Menschen im Beruf Tourismus A1
- 4) Menschen im Beruf Tourismus A2
- 5) Ja, gerne! Deutsch im Tourismus
- 6) Kommunikation im Tourismus
- 7) Deutsch im Hotel - Gespräche Führen
- 8) Deutsch im Hotel - Korrespondenz
- 9) Deutsch als Berufssprache in Hotel- und Gaststättengewerbe
- 10) Deutsch für den Tourismus
- 11) Deutsch für Tourismus I
- 12) Deutsch für Tourismus II
- 13) Deutsch im Tourismus
- 14) Deutsch für Mitarbeiter im Tourismus

İnceleme sırasında ardışıklık arz eden kitap dizisi olarak yayımlanmış olan *Menschen im Beruf Tourismus A1* ve *Menschen im Beruf Tourismus A2* ders kitapları tek başlık altında incelenmiştir. Yine *Deutsch für Tourismus I* ve *Deutsch für Tourismus II* ders kitapları birbirinin devamı niteliğinde hazırlandığı için tek başlık altında incelenmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

TURİZM, İLETİŞİM, KÜLTÜR

2.1. Turizmin Tanımı

Turizm mesleki dili tanımından önce “turizm” kelimesinden ne anlaşıldığına ve bu kavramın kimler tarafından nasıl tanımlandığına değinmekte büyük fayda vardır. Yapılan tanımlamaların çoğu küçük farklılıklar haricinde büyük ölçüde seyahat ve konaklama kavramları etrafında birleşmektedir.

Turizm (*Alm. Fremdenverkehr, Tourismus*) ulusal ve uluslar arası seyahat trafiğini, yani seyahat edenlerin (turistlerin) yaşadıkları yer ile gittikleri yer arasındaki ulaşımını, gidilen yerdeki geçici konaklamalarını, seyahat öncesi ve seyahat sonrası hazırlık organizasyonlarını ifade eder (Freyer, 2006: 1). Bu tanımın yanı sıra yine Freyer (2006: 6) turizmi geniş ve dar anlamıyla şöyle açıklar: “Geniş anlamda turizm, yaşanılan yerden ayrılma ve yabancı bir yerde kalmayla ilgili tüm olgu ve olayları kapsar. Dar anlamda ise turizm kavramı her şeyden önce seyahat süresi, mesafe, seyahat nedenleri ve bilimsel ağırlık noktası tayini bakımından sınırlandırılabilir.” Rudolph (2002: 2-3) tarafından yapılan tanımlama ise daha kapsamlıdır: “Turizm, özel ve ticari nedenlerle vuku bulan her türlü ekonomik, hukuki, örgütsel ve sosyal seyahat olayları ve bunlarla bağlantılı olarak geçici süre için sürekli ikamet edilen yerden farklı bir yerde aralıksız ve bir yıldan daha az süreyle konaklamaktır.” Diğerlerinden farklı olarak bu açıklamadaki süre kısıtlaması dikkat çekmektedir.

Dünyada ve Türkiye’deki turizm faaliyetleri ve bu faaliyetlerin gerçekleşme yol, yöntem ve biçimleri dikkate alındığında, turizmin çok sayıda farklı sektörle iç içe bir iktisadi sektör olduğu anlaşılmaktadır. Örneğin; insanlar evlerinden ayrılıp başka bir yere yolculuk yapacakları için ulaşım araçlarını ve imkânlarını kullanırlar. Bu da turizmin ulaştırma sektörüyle ilişkisini kaçınılmaz kılar. Sportif etkinlikler, bilimsel, kültürel ve siyasi kongre ve sempozyumlar, şifa ve tedavi amaçlı ziyaretler

için yapılan seyahat ve konaklamalar yine turizmden ayrı düşünülemez. Yeme-içme, beslenme ihtiyacının karşılanması söz konusu olduğunda yemek ve mutfak kültürü, servis gibi hizmet alanları ve gıda sektörü turizm kapsamına girer. Turistlerin tatil boyunca katıldıkları her türlü sosyal etkinlikler, kısa gezintiler, eğlence ve animasyonlar da unutulmamalıdır. Gezi ve ziyaret sırasında tarihi ve sanatsal değerlerin tanıtılması da sanat tarihi ile turizm ilişkisini ortaya koyar. Seyahat, konaklama ve her türlü turistik hizmet için yapılan sözleşme ve anlaşmalar, çalışanların sosyal güvenceleri, hak ve sorumluluklarıyla ilgili konular turizmin hukuki boyutu ile ilgilidir. Turistik hizmet ve faaliyetlerin mikro ve makro düzeyde maliyet ve getirisi ekonomik boyutu; turistlerin tatil boyunca doğacak her türlü fizyolojik ve psikolojik ihtiyaçlarının karşılanması için satın aldıkları mal ve hizmet de turizmin ticari boyutu ile ilgilidir. Turistik tesis ve işletmelerdeki çalışanların eşgüdüm içerisinde örgütlü ve etkili çalışmalarını sağlamak için yönetim bilimleri ve organizasyon bilgisi ihtiyacı ortaya çıkmaktadır.

Turizmin ayrılmaz bir diğer ögesi de doğadır. Öyle ki deniz ve plaj turizmi, yayla turizmi, dağcılık, paraşütle atlama, kamping, ekolojik tarım gibi turizm etkinlik türleri ancak doğanın korunmasıyla gerçekleştirilebilir ve sürdürülebilir.

Turizm; seyahat, otelcilik, gastronomi gibi birçok farklı alandan oluştuğundan dolayı, çok sayıda ortakları, amaçları ve ilişkisi olan bir sektördür. Dolayısıyla büyük bir meslek ve iş kolu çeşitliliğini de içinde barındırır. Turizm, çok çeşitli sektör ve branşla doğrudan veya dolaylı olarak ilişki içindedir. Bu yüzden turizm mesleki dili geniş kapsamlı ve çeşitlilik arz eden mesleki dillerden biridir.

2.2. Türkiye’de Turizm

Türkiye, dünyadaki birçok ülke gibi sahip olduğu coğrafi konumu, kültürü, doğa ve iklim çeşitliliği, birbirinden farklı uygarlıklara ait farklı çağlardan kalan tarihi izleri ile her yıl milyonlarca yabancı turisti ağırlayan bir ülkedir. Günümüzde bacasız sanayi olarak adlandırılan turizmin en önemli ham maddesi şüphesiz turistlere arz edilen gezmeye, görmeye ve deneyim edinmeye değer somut ve soyut varlıklardır. Farklı ülkelere, farklı kültürlere, farklı inanç ve dillere sahip insanların ziyaret ettiği bir ülke olarak Türkiye, büyük bir kültürel etkileşim imkânı yakalamaktadır. Bu sayede kültürlerarası diyalog kurulmakta ve ötekini daha iyi anlayabilme çabası gelişmektedir, ki bu da bireylerde farklı olana saygı ve hoşgörüyü

geliştirirken kendi kültürü için de farkındalık geliştirmeyi beraberinde getirmektedir. Bu çerçevede, ağırlanan yabancı turistlerle daha iyi iletişim kurabilmek için turizm sektöründe çalışanların en az bir yabancı dil bilme ihtiyacı doğmakta, hatta bölge veya yörenin ağırladığı turistlerin konuştuğu dile göre ikinci bazen de üçüncü yabancı dil bilmek ihtiyaç haline gelmektedir.

Turizmin Türkiye'deki ekonomik boyutu kısaca ele alındığında bu sektörün ülke için önemi daha iyi anlaşılmaktadır. TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) verilerine göre Türkiye'nin 2016 yılı toplam turizm geliri 22 milyar 107 milyon 440 bin dolardır. Yine TÜİK verilerine göre 2016 yılında Türkiye'ye gelen toplam ziyaretçi sayısı 31 milyon 365 bin 330 kişi olarak hesaplanmıştır (TÜİK, 2017). Sektörün ekonomik boyutuyla ilgilenen bazı araştırmacılar Türkiye'nin 2020 yılında uluslar arası turizm gelirlerinden aldığı payı % 4'e çıkartarak 80 milyar dolar gibi çok önemli bir rakama ulaşacağını öngörmektedir (bkz. Bahar, 2006). Turizm sektörünün birçok farklı sektörü de doğrudan ya da dolaylı olarak etkilediği, çok sayıda vatandaşa daimi veya mevsimlik istihdam sağladığı da yukarıda belirtilen verilerin dışında kalan gerçeklerdir. Yukarıda bahsi geçen istatistiksel veriler uzun yıllar boyunca istikrarlı bir şekilde yükseliş göstermiştir. Ne var ki toplumsal, ekonomik ve politik olgu ve olaylarla iç içe olan turizm sektörü, son yıllarda yaşanan ekonomik ve siyasi krizler, komşu ülkelerdeki savaşlar, içerde ve dışarıda meydana gelen terör olaylarından olumsuz yönde etkilenmiştir. Buna rağmen Türkiye turizm açısından bir cazibe merkezi olmaya devam etmiştir. Dünya Turizm Örgütü'nün (*UNWTO-World Tourism Organisation*) güncel raporlarına göre Türkiye en fazla ziyaret edilen altıncı ülke konumundadır (UNWTO, 2016: 6).

2.3. Türkiye'de Turizm Eğitimi

Turizmin aynı zamanda bir hizmet sektörü olması nedeniyle, sektörde çalışacak nitelikli işgücüne, dolayısıyla nitelikli eğitim-öğretim programlarıyla, nitelikli eğitimcilerle ve amaca uygun fiziksel ortamlarla donatılmış eğitim kurumlarına ihtiyaç vardır. "Mesleki eğitimin başlıca amacı iş piyasasının ihtiyaç duyduğu nitelikli işgücünü yetiştirmektir." (Boylu ve Arslan, 2014). Olcay'a (2008) göre, turizm mesleki eğitiminin amacı, turizm alanında uzmanlığı olan ya da olmayan bireyleri turizm sektörüne hazırlamak, sektörün beklentilerine cevap verecek bilgi ve beceri ile donatarak turizm sektörüne kazandırmaktır.

Günümüzde Türkiye’de ortaöğretim, ön lisans, lisans ve lisansüstü kademelerde turizm eğitimi verilmektedir. Bugün ortaöğretim düzeyinde eğitim veren turizm meslek liseleri sektörün işgücü ihtiyacını karşılayacak elemanları yetiştirirken; ön lisans düzeyindeki meslek yüksekokullarında sektöre ara eleman yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. Lisans düzeyinde turizm eğitiminin amacı ise sektörün yönetici ihtiyacını karşılamak, turizm sektörüne bilgili, yabancı dil bilen, yetkin bireyler yetiştirmektir (Akoğlan Kozak, 2009). Lisansüstü turizm eğitiminin amacı ise sektöre orta ve üst düzey yönetici, eğitimci, danışman ve araştırmacı yetiştirmek ve turizmle ilgili akademik araştırmalar yapmaktır (bkz. Boylu ve Arslan, 2014).

2014 yılı itibariyle 60 fakülte ve yüksekokulda, 147 farklı programda lisans düzeyinde turizm eğitimi verilmektedir (bkz. Tarakçıoğlu ve Sert, 2015). Bazı üniversitelerin İşletme veya İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinde de Turizm İşletmeciliği Bölümü bulunmaktadır. Turizm sektörünün nitelikli eleman ihtiyacının hala tam olarak giderilemediği ve bunun sektör için önemli bir sorun olduğu dikkate alındığında, yukarıda anılan sayısal veriler söz konusu eksiği giderme adına daha da anlamlı hale gelmektedir. Söz konusu eğitim kurumlarında ağırlıklı olarak mesleki turizm dersleri, uygulamalı mesleki derslerin yanı sıra zorunlu staj uygulaması, işletmecilik dersleri, Türk Dili, İngilizce, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi gibi her bölümde zorunlu olan genel kültür dersleri ve mesleki yabancı dil veya seçmeli ikinci yabancı dil dersleri okutulmaktadır. Seçmeli ikinci yabancı dil olarak neredeyse bütün üniversitelerin ilgili bölümlerinde Almanca dersi öğrencilerin tercihine sunulmaktadır.

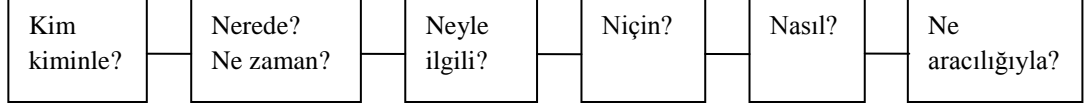
2.4. Mesleki İletişim

En yalın haliyle iletişim; bilgi aktarmak, bilgi almak ya da karşılıklı olarak bilgi alış verişinde bulunmak şeklinde tanımlanabilir. Bu basit tanımlama şüphesiz yetersiz olacağından, iletişimin elemanlarına ve koşullarına da değinmek konumuz açısından kaçınılmazdır. Günter Storch (1999: 17) dilsel etkinliğin, yani iletişimin pragmatik ve sosyokültürel koşullarını şu maddelerle belirtir:

- İletişim kuran kişiler
- İletişim koşulları
- İletişim konusu

- İletişim amacı
- Araçlar ve metin türleri.

Bu öğeler arasındaki ilişki aşağıdaki gibi ifade edilebilir (Storch, 1999: 17):

Şekil 1: İletişimin pragmatik ve sosyokültürel koşulları arasındaki ilişki

Modern dünyada bilgi birikiminin artması ve çeşitlenmesi, iş kollarının ve meslek gruplarının çoğalarak daha alt branşlara ayrılması ve bu branşlarda uzmanlaşmaya gidilmesiyle birlikte, genel bilginin yerine mesleki bilgi, yani uzmanlık alanı bilgisi ön plana çıkmış durumdadır. Bu gelişmenin dildeki yansıması ise mesleki dillerin oluşması ve mesleki iletişimin önem kazanması şeklinde olmuştur.

İnsanların gündelik hayat içerisinde kurduğu iletişim ile mesleki iletişim bazı noktalarda birbirinden ayrılmaktadır. Hartwig Kalverkämper (1998: 27) mesleki iletişimin temel şartlarını şöyle sıralar:

- Toplumsal ve sosyokültürel bağlantılar
- Belli (mesleki) statüsü olan esaslar veya olaylar bütünlüğü
- Belli bir profile sahip dil (iletişim)
- Belli bir bilgi birikimine sahip iletişim ortakları
- Değerlendirme alışkanlıkları

Yukarıdaki koşulların haricinde bir meslek dalında veya uzmanlık alanında ortaya çıkan iletişim durumları belli faktörler tarafından şekillendirilir. Buhlmann ve Fearn (2000: 369-370) bu faktörleri *simetrik iletişim-asimetrik iletişim, yazılı iletişim-sözlü iletişim* diye adlandırır. Simetrik iletişimde kişiler aynı düzeyde nitel ve nicel mesleki bilgi birikimine sahiptir, iletişim sırasında birinin diğerine üstünlüğü söz konusu değildir. Asimetrik iletişimde ise iletişim kuranlardan biri diğerinden daha az ya da daha fazla mesleki bilgi birikimine sahiptir ve daha çok mesleki bilgiyi veya iletiyi aktaran konumundadır. Yazılı ve sözlü iletişim durumları ele alındığında, bir yandan kullanılan dilsel araçların farklılığı, diğer yandan ise kullanılan iletişim stratejileri önemli rol oynamaktadır. İletişim kuran kişilerin birbirileriyle içli dışlı

veya mesafeli olma düzeyleri, iletişime konu olan içeriğin ve durumun gerektirdiği resmiyet veya samimiyet iletişim stratejilerini doğrudan etkileyen faktörlerdir.

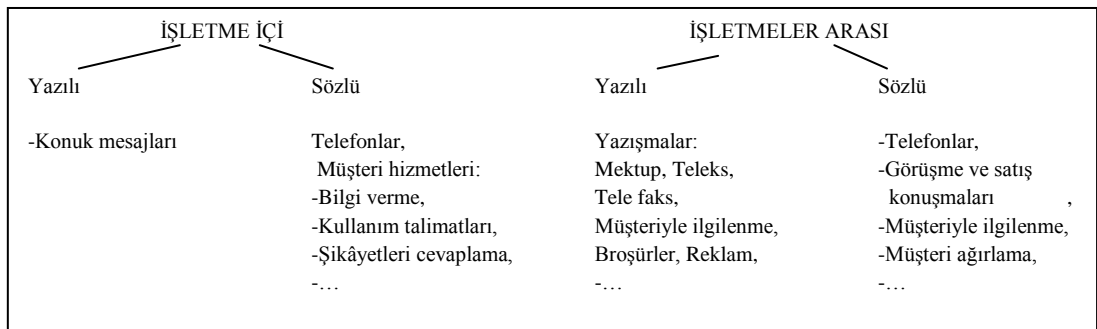
Bununla birlikte mesleki iletişim bazı koşullara bağlı olarak dört alana ayrılabilir (Fluck, 1992: 3-4):

- Eğitime dayalı mesleki iletişim, mesleki bilgi erişimine hizmet eder.
- Mesleki pratiğe dayalı mesleki iletişim, mesleki bilginin uygulanmasına ve ondan faydalanılmasına hizmet eder.
- Bilim odaklı mesleki iletişim, mesleki bilginin eleştirilmesine, tartışılmasına ve yorumlanmasına hizmet eder.
- Kamu odaklı mesleki iletişim ise mesleki bilginin yaygınlaştırılmasına ve denetlenmesine yardımcı olur.

Özellikle eğitim ve bilim odaklı mesleki iletişim alanları, yüksek öğrenimde mesleki yabancı dil dersi için mesleki iletişim yeterliliğini geliştirme açısından büyük önem taşımaktadır.

2.4.1. Turizmde Mesleki İletişim

Turizmde iletişimin öncelikli amacı, konukların isteklerinin kaliteli ürün veya hizmetlerle (konaklama, beslenme, dinlenme gibi) yerine getirilmesidir. Bu alanda iletişim, ağırlıklı olarak çalışan-çalışan arasında ve çalışan-konuk arasında gerçekleşir. Turizmde mesleki iletişimi hem yazılı ve sözlü yönüyle hem de işletme içi ve işletmeler arası yönüyle Braun (1993: 53) ayrıntılı olarak iletişim alanlarını betimleme modeli ile açıklar.

Şekil 2: İletişim Alanlarını Betimleme Modeli (*Beschreibungsmodell der Kontaktzonen*)

Söz konusu model yardımıyla genel kapsamda iletişimin hangi araçlarla ve hangi maksatla gerçekleştirildiği somut bir şekilde ortaya konmuştur. Belirtilen iletişim alanlarının neredeyse tamamı diğer iktisadi sektörlerde ve hizmet kollarında da görülen alanlardır. Turizm sektöründeki çalışanların muhatap olduğu iletişim durumlarını daha ayrıntılı bir biçimde Amiradis'in (2011: 67) çalışmasına dayanarak aşağıdaki gibi açıklayabiliriz.

Tablo 1: Turizm Alanında Çalışanların İletişim Durumları

Konaklama (Otel, Pansiyon, Motel, Kamp)
<ul style="list-style-type: none"> - Bir konaklama yerini, bir odayı tanıtmak. - Telefon görüşmesi yapma. - Rezervasyon almak, onaylama. - Konukları karşılamak. - Konuklara odaya kadar eşlik etme. - Odadaki araç-gereçlerin kullanımını tarif etme. - Konuk mesajlarını almak ve iletme. - Etkinlik alanlarının donanım ve kapasitelerini tanıtmak. - Boş zaman aktiviteleri önerme. - Resepsiyonda konukları selamlama, isteklerini sorma, vedalaşma. - Önemli bilgileri sormak ve not etmek, konukların rahat etmesini sağlamak, vb.
Gastronomi (Yiyecek ve İçecek)
<ul style="list-style-type: none"> - Açılış ve kapanış saatlerini açıklamak. - Sipariş almak. - Yemek ve içecek servisi yapmak. - Bilgi vermek, yemek ve şarap tavsiye etme (yemek ve içki menüsünü tanıtmak). - Rezervasyon almak, yer ayırtmak, yazılı olarak kayıt altına alma. - Telefonda restoran, özel yemekler ve fiyatlarla ilgili bilgi verme. - Şikâyetleri dinlemek ve uygun tepkiyi gösterme. - Yemek tarifinden bahsetmek, içeriği ve hazırlanışıyla ilgili bilgi verme.
Seyahat Acenteciliği
<ul style="list-style-type: none"> - Gezilip görülecek yerler önermek. - Her şey dâhil fiyatla ilgili açık ve eksiksiz bilgi sunmak. - Her konuda bilgi sahibi olmak ve müşterileri bilgilendirmek: seyahat evrakları, hijyen koşulları, döviz, fiyatlar ve dahil olan hizmetler, ve benzeri. - Taşımacı şirkete telefonla müracaat etme. Otel ve tur operatörü belirlemek: geceleme, rezervasyonlar, imkân ve olanaklar, turlar. - Tur programını açıklamak (ulaşım araçları, konaklama, beslenme, süre ve fiyatlarla ilgili tüm gerekli bilgiler.) - Gezi ile ilgili anlaşma koşullarını izah etmek. - Çocuk veya gençler için yapılan bir gezi söz konusu ise, ebeveynlerine konaklama yeri, yolculuk, beslenme, aktivitelerle ilgili ayrıntılı bilgi

vermek.
Tur Rehberliği
<ul style="list-style-type: none"> - Görmeye değer varlıkları ve anıtları isimlerini vererek tanıtmak ve onların inşa edilif tarihleri ve çağları, inşa eden kişi, o tarihteki işlevi gibi konularda bilgi vermek. Bunu yaparken gruba uygun bir dil kullanmak (ğrenciler, ocuklar). - Bir şehrin veya bölgenin tarihini, önemli kişiliklerini ve ekonomik özelliklerini tanıtmak. - Efsaneleri ve ilginç hadiseleri anlatmak.
Taşımacılık (Otobüs, Tren, Gemi, Uak)
<ul style="list-style-type: none"> - Bilgi almak ve vermek (yol güzergâhı, fiyatlar, yerler, yolculuk süresi, boş yerler, araçla ilgili bilgi). - Yolcuların istek ve şikâyetlerini alma, uygun cevabı verme. - Rezervasyon almak. Bilet ayırtmak. - Yolculuk formaliteleriyle ilgili bilgi vermek (pasaport/kimlik, bagaj, yasaklar, gümrük...)

Yukarıda belirtilen iletişim alanları ve durumları daha da eşitlendirilebilmekle birlikte, turizmde öngörülmesi zor olan iletişim durumları da meydana gelebilmektedir. Örneğin; bir işletmede konaklamakta olan müşteriler kendi aralarında bir sorun yaşadıklarında ortaya çıkacak olan iletişim durumu, bu durumda turizm çalışanının müdahalesini ve üstleneceği rolü peşinen kestirebilmek oldukça zordur. Çünkü aslında turizmde meydana gelen olaylar, gündelik hayattakilerden tamamen bağımsız değildir.

Turizmdeki iletişim durumlarında bir simetri yoktur. Yani iletişim kuranlar eşit pozisyonda değildir. Hizmet eden-hizmet alan, konuk-personel, uzman-uzman olmayan ilişkisi simetrik bir iletişimin gerçekleşmesini engeller. İktisadi sektörlerin çoğunda olduğu gibi turizmde de konuğun istekleri her zaman ağır basar. Bu durumu özetleyen Alman atasözü *Der Kunde ist König* (müşteri kraldır), Türkçede “Müşteri her zaman haklıdır” atasözüyle aynı anlamda kullanılmakta ve konuğun iletişimdeki baskınlığının evrensel düzeyde kabul edildiğinin bir kanıtı niteliğini taşımaktadır. Ayrıca bu asimetrik durum turizm sektöründe personel ile yönetici arasında da vardır. Kısacası ast-üst ilişkisi iletişimde belirleyici rol oynar.

Konuk kaliteli ürünlerle ve mümkün olan en iyi hizmetle ağırlanma beklentisi içerisindedir. Söz konusu konuk yabancı bir ülkeden ise, o zaman bu beklentilerin yanına bir de yabancı dilde mesleki iletişim yeterliliğini eklemek kaçınılmazdır.

Turizmde mesleki iletişimi şekillendiren bir diğer faktör de müesseseler içerisinde kalıplaşmış ve değişmeyen bazı eylem akışlarıdır. Bu eylem akışları basmakalıp konuşma biçimleri içinde rutin iletişim süreçlerinin doğmasına neden olur. Konuşmalar şahıstan bağımsız ve mekanik bir hal alır. Braun'a (1991:196) göre bunun temel nedeni, konuşanın (personelin) kişisel dil kullanımını engelleyen, mutlak olarak belirlenmiş konuk ve personel rolleridir. Dolayısıyla gerçekleşen iletişim durumları ağırlıklı olarak soru-cevap veya istek-cevap şeklinde olur. Personelin kurduğu cümlelerin çoğu zaten peşinen belirlenmiş ifadelerdir, uygun yer ve zamanda kullanması iletişimin gerçekleşmesi için yeterli olabilmektedir. Bu da turizm mesleki yabancı dilini öğrenirken fazla dilbilgisine ihtiyaç duyulmamasını beraberinde getirir ki çalışmamızın sonraki bölümlerinde bu konu da ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

2.5. Turizmde Kültürlerarası İletişim Yeteneği ve Yeterliliği

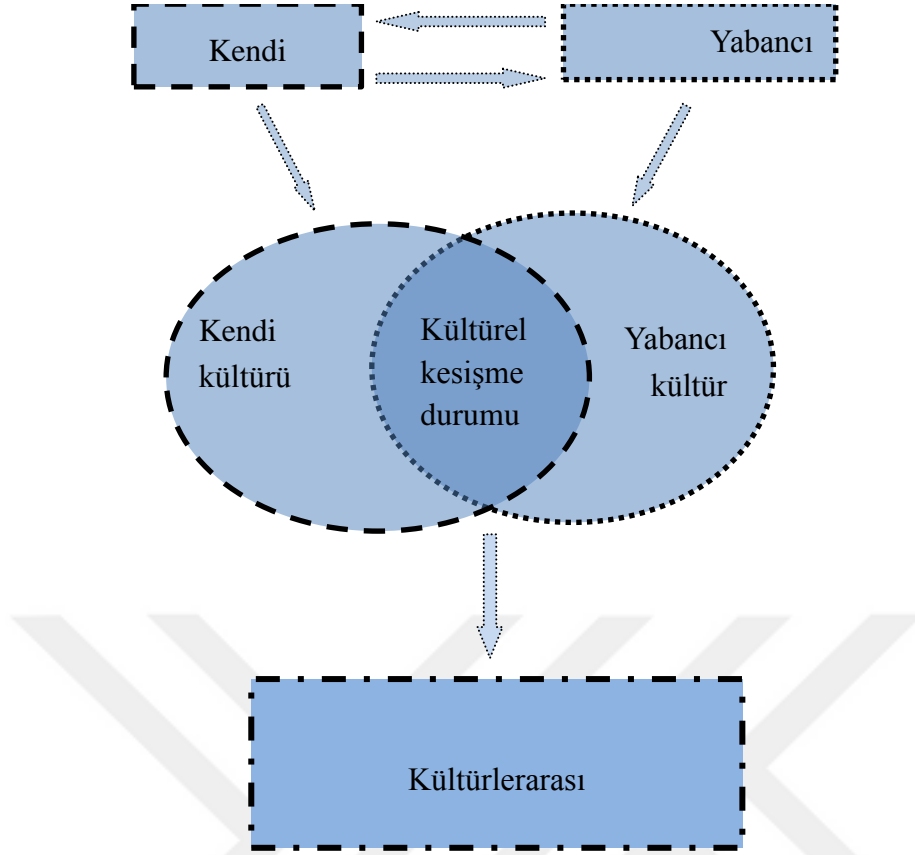
Kültür kavramıyla ilgili birçok farklı, hatta birbiriyle çelişen tanımlar mevcuttur. Günlük konuşma dilinde sıklıkla kullanılan bu kelimenin tam olarak ne anlam ifade ettiğini açıklayabilmek için, öncelikle ne amaçla kullanıldığına bakmak gerekir. Bundan dolayı Asker Kartarı, (1999) bilimsel bir çalışmada kültürden bahsediliyorsa, öncelikle kültürün tanımının yeniden yapılması gerektiğini vurgular. Bu çalışmada söz konusu olan kültür kavramına en uygun tanımlardan biri kültürel antropolojide kabul edilen biçimiyle, “insan davranışları ve insanın yarattığı maddi ve maddi olmayan ürünlerle görünür hale gelen fikir, inanç, düşünme ve değer yönelimleri sistemidir” (Kartarı, 1999: 1). Bir başka tanıma göre ise kültür, bir grubun yaşam tarzıyla başka gruplardan ayrılmasını ifade eder. Buradaki “grup” kelimesi bir toplumu, cemaati, ülkeyi veya ulusu temsil edebilir. Kültürlerarası iletişim alanında yapılacak bir çalışma için “...sembol, anlam ve normların tarihsel aktarım sistemi” (Kartarı, 1999) tanımı çalışmayı daha anlaşılır kılacaktır. İletişimin tanımı, daha önceki konuda da aktarıldığı gibi kısaca insanlar arasında duygu ve düşünce aktarımı, duygu ve düşünce alışverişi şeklinde açıklanabilir.

Kültürlerarası iletişim kavramından “Cansız varlık olan kültür nasıl iletişim kurar?” sorusu neredeyse kimsenin aklına gelmez. Çünkü söz konusu iletişimin farklı kültürlerden insanlar arasında gerçekleştiği gerçeği açıklamaya gerek bırakmamaktadır. Kültürlerarası iletişim kavramı ilk kez 1959'da Edwart T. Hall tarafından *The Silent Language (Sessiz Dil)* adlı kitabında kullanılmıştır.

Kültürlerarası iletişim alanındaki ilk araştırmalar da yine Hall tarafından ABD bünyesinde 2. Dünya Savaşından sonra küresel hedeflere ulaşma maksadıyla yapılmıştır (Sarı, 2004). Kültürlerarası iletişimin amacı “...farklı kültürlerden insanlar arasında gerçekleşen iletişimi anlamak, iletişim süreçleriyle ilgili tahminlerde bulunmaktır.” (Kartarı, 2001).

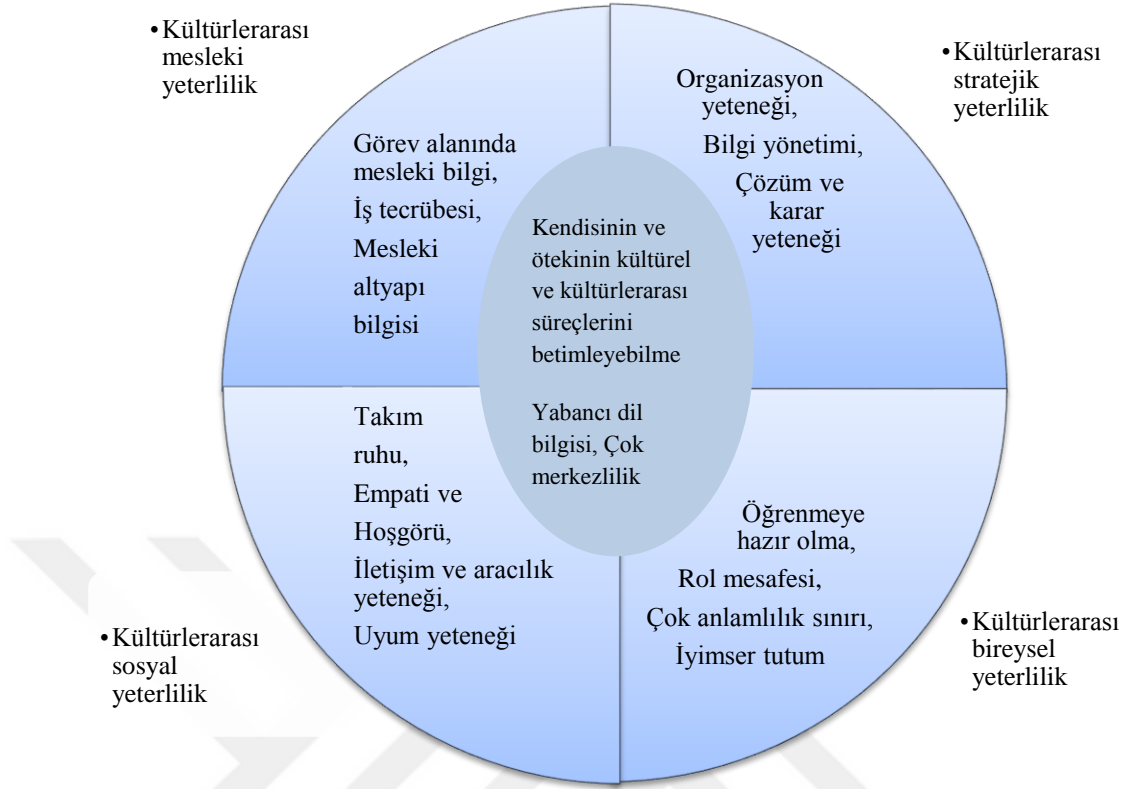
Günümüzde hızla devam eden küreselleşme eğilimi ve teknolojik gelişmeler sebebiyle dünya üzerinde birbirinden çok uzakta yaşayan insanlar artık daha kolay ve sık bir araya gelerek veya görsel ve işitsel araçlar vasıtasıyla uzaktan etkileşim ve iletişimde bulunmaktadır. Özel veya mesleki nedenlerle gerçekleşen bu etkileşim ve iletişim sırasında her zaman karşılıklı anlaşma ortaya çıkmaz, bazen anlaşma zorlukları ve sorunlar da yaşanır. Bu tür durumlarda doğru davranış sergileyip, olumlu yaklaşımda bulunabilmek için kültürlerarası iletişime (*Alm. Interkulturelle Kommunikation*) ve bu iletişimi gerçekleştirebilecek kültürlerarası yeterliliğe (*Alm. Interkulturelle Kompetenz*) ihtiyaç duyulur. Bu bağlamda kültürlerarası iletişim yeteneğine sahip olan kişi, dar anlamda farklı kültürel eğilimlerden insanlarla başarılı ve uygun bir şekilde münasebette bulunabilen kişidir. Bir hizmet sektörü olan turizmde de bu yetenek ve yeterliliğe sahip çalışanlara ihtiyaç duyulur.

Bu yetenek ve yeterlilik için öncelikle “kendini” ve “kendinden olmayanı” tanımak bir ön koşul niteliğindedir (bkz. Şekil 3).

Şekil 3: Kültürlerarasılık (*Das Interkulturelle*) (IKUD Seminare, 2011)

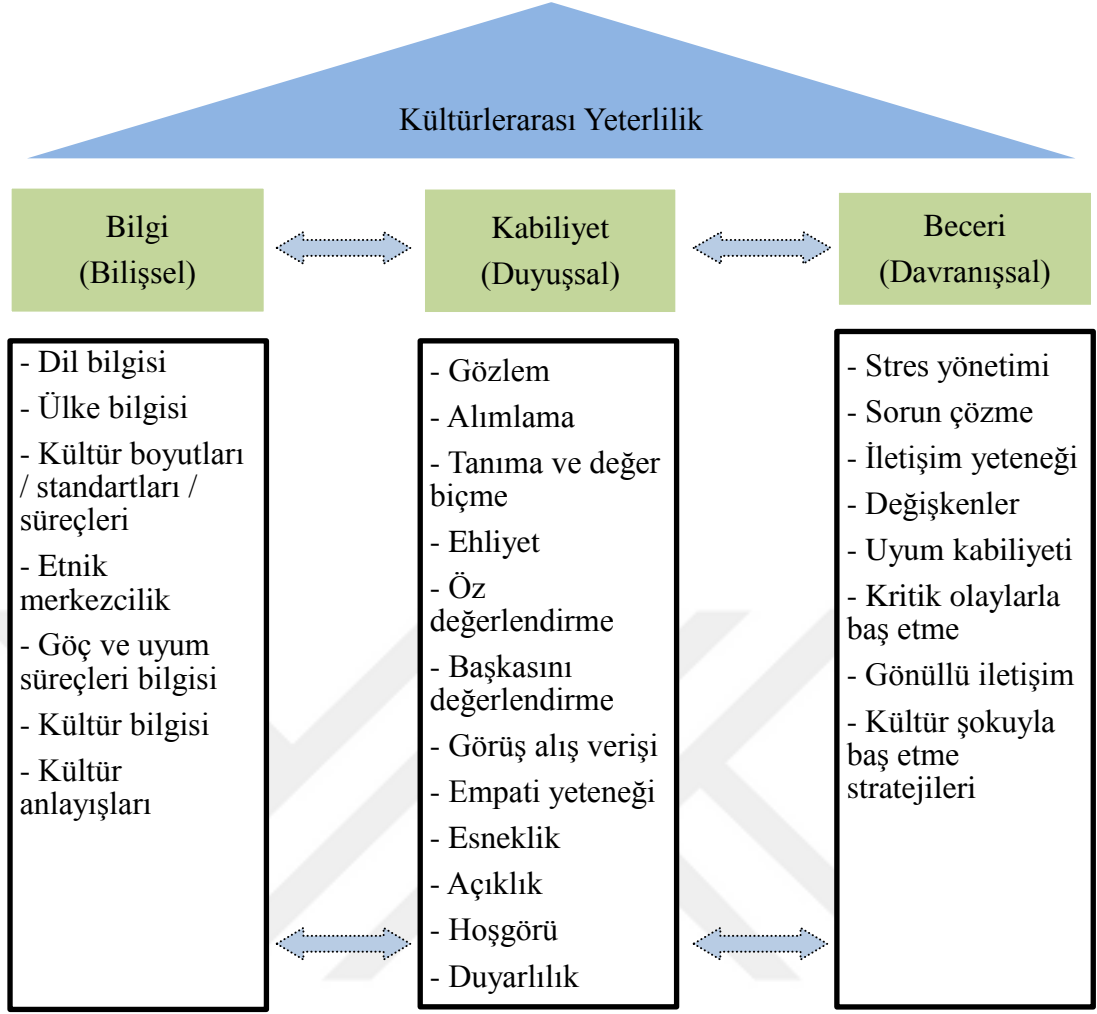
Bireyin kendi kültürü ile yabancı kültür arasında yeni, net olmayan bir ara alan vardır. Farklı dünya görüşlerinin, yaşam tarzlarının, düşünce ve davranış biçimlerinin ortaya çıktığı bu ara alan kültürlerarası alanı oluşturur. Kültürel çakışma durumlarını olumlu sonuçlandırabilmek ve yabancı kültür ile kendi kültürü arasında alış veriş mümkün kılacak dengeyi sağlayabilmek kültürlerarası davranış yeteneğine ve yeterliliğine sahip olmayı gerektirir. Kültürlerarası yeterlilik kavramı kendi içinde farklı boyutları barındıran karmaşık bir yapıdır. Thomas'a (2005: 46) göre bu yapının içerisinde stratejik ve profesyonel alanlardan bireysel ve sosyal alanlara kadar dört farklı yetenek ve beceri alanından söz edilebilir (bkz. Şekil 4).

Şekil 4: Dört Alan Modeli (*Vier Ebenenmodell*) (IKUD Seminare, 2011)

Yukarıdaki dört farklı alanda açıklanan biçimiyle kültürel iletişim yeteneğine sahip olmak, sadece basit bir şekilde her türlü durumda kabul ve onay davranışı sergilemek demek değildir. Aksine “uygun ve dengeli davranış sergileme” açıklaması aynı zamanda kendini ve karşıdakini değerlendirmeyi ve sorgulamayı, görüş alışverişinde bulunmayı, etnik merkezliyetlikten karşılıklı olarak sıyrılmayı ve eleştirel olaylar karşısında iletişime açık olmayı da gerekli kılar.

Anlaşıldığı üzere burada bahsi geçen yetenek ve yeterliliklerin salt bilgi aracılığıyla zihinsel bir süreç yürüterek kazanılması mümkün değildir. Bu yetenek ve yeterlilikler öğrenme alanlarına göre zihinsel (bilgi), duyuşsal (kabiliyet) ve davranışsal (hazır bulunuşluk) olmak üzere üçe ayrılabilir (bkz. Sekil 5).

Şekil 5: Kültürlerarası Yeterlilik Modeli Taslağı-Öğrenme Alanına Göre Yetenekler (*Modellentwurf für interkulturelle Kompetenz-Fähigkeiten nach Lernebenen*) (IKUD Seminare, 2011)

Bu üç öğrenme alanı birbirinden ayrı değil, tam tersine birbiriyle iç içedir. Biri diğerini etkiler ve hatta bazı durumlarda biri, diğerlerinin de var olması koşuluyla anlam kazanır. Kültürlerarası yeterlilik aslında insanın kültürlerarası çakışma durumlarında etkili ve uygun davranışları sergilemesini sağlayan beceriler yumağını ifade eder. Öyle ki, bu becerilere sahip olan kişi bir taraftan kendi hedefine ulaşabilecek durumdayken, diğer taraftan karşısındaki bireyin hedeflerine de saygı göstererek ona önemli olduğu hissini verebilecek durumdadır.

2.5.1. Kültürel Betikler (Kültürel Dizin)

Flehsig tarafından kültürlerarası öğretim kapsamında geliştirilen Kültürel Betikler Modeli (*Alm. Kulturelle Skripts*), bireylere “kültür” ve “kültürlerarası” terimlerinin zihinsel karmaşıklığını anlamak için yardımcı olacaktır. Flehsig (1996)

kültürel betikleri, beklentilerden, yargılardan, günlük hayatta bütünlük oluşturan bilgi parçalarından, kültüre özgü tipik çağrışımlardan oluşan bilgi yapıları olarak açıklar. Betikler sık meydana gelen durumlarda ortaya çıkan, nedensel olarak birbiriyle bağlantılı faaliyet, belirti ve rollerin zihinsel yansımasıdır. Zihinsel süreçlerde betiklerin üç işlevi vardır (Flehsig, 1996):

- Kaydetme
- Anlama
- Yeniden hatırlama.

Bunlar rutin olay ve olgu tekrarlarından türetilmiş gündelik hayat anlayışımızın temel taşlarıdır. Öngörülebilir yeni durumların anlaşılmasına ve uygun tepkilerin verilmesine yardımcı olurlar. Kültürel betiklerin bilinçaltımızdaki zihinsel süreçlerde belirleyici rol oynaması ister istemez önyargıların da bu şekilde geliştiğini akla getiriyor (Flehsig, 1996). Daha geniş bir açıyla bakıldığında insanın davranışlarında somutlaşan dünya görüşü ve yaşam tarzı da bu betikler kapsamında sayılabilir.

2.5.2. Dört Kültür Modeli

Turizmde kültürlerarası iletişim durumlarında, seyahat edenlerin kültürü ve seyahat edilen bölgenin kültürü söz konusu olmaktadır. Bu konu Müller ve Thiem (1993) tarafından turistlerin kültürel kimliği üzerine yürütülen tartışmada Dört Kültür Modeli (*Alm. Das Vier-Kulturen-Modell*) ile açıklanır. Bu model Müller ve Thiem'e (1993: 280) göre şu dört maddeyi kapsar:

- *Kaynak bölgenin kültürü*: Turist gönderen bölgede yaşayan insanlar için tipik olan özellikler.
- *Tatil kültürü (Turist kültürü)*: Turistlerin seyahat boyunca sergiledikleri tipik özellikler.
- *Hizmet kültürü*: Turistik bir bölgede turizmle alakalı kişiler için tipik olan özellikler.
- *Hedef bölgenin kültürü*: Turistik bir bölgede yaşayan tüm insanlar için tipik olan özellikler.

Yukarıdaki ayırım, turizmde bireyler düzeyinde gerçekleşen iletişim durumları için bir açıklama sunar. Hizmet kültürü ve tatil kültürü seyahat edenler ile ziyaret edilenler arasındaki ilişki durumlarında ortaya çıkan kültürlerarası olguyu ifade eder.

Bu yüzden insanların evdeki davranışlarıyla tatildeki veya çalışma sırasındaki davranışları arasındaki fark dikkate alınmalıdır. Dolayısıyla yabancı dil dersinde kültürlerarası iletişim bağlamında yalnızca kaynak kültür ile hedef kültür bilgisinin öğrencilere aktarılması yeterli değildir. Ayrıca tatil ve hizmet kültürünün de aktarılması büyük önem taşır (Huson, 2003: 378).

Farklı kültürlerden insanların bir araya gelerek iletişime geçtiği bir sektör olan turizmde, kültürlerarası iletişim büyük önem arz etmektedir. Bir hizmet sektörü olarak öncelikli amaç daima iyi ve kaliteli hizmeti sunmak ise, bu amacı gerçekleştirmenin en önemli koşullarından biri de konukla doğru ve etkili iletişim kurabilmektir. Bunun için turizm sektöründe çalışan resepsiyonistten kat görevlisine, aşçıdan garsona, tur rehberinden genel müdüre kadar her bireyin kültürlerarası iletişim yeteneğine ve yeterliliğine sahip olması beklenir.

2.5.3. Turizm Çalışanlarının Kültür Aracılığı Rolü

Bir hizmet sektörü olması nedeniyle turizmde turistlerle en çok sektördeki çalışanlar iletişim kurma imkânını yakalar. Bu iletişim turistlere dair fikir ve görüşlerin oluşmasında, pekiştirilmesinde ve düzeltilmesinde önemli bir işleve sahiptir. Aynı zamanda turistik bölgedeki toplumun bir üyesi olan turizm çalışanları bir nevi “kültür aracı” rolünü de üstlenerek kaynak kültür ile hedef kültür arasında yakınlaştırıcı olurlar (Schmeer-Sturm, 1992; aktaran Huson, 2003: 379). Elbette bu süreç dilin aracılığı olmadığı takdirde ancak tek taraflı mümkün olabilir. Çalışanların bu sorumluluğu duyumsaması ve kültürlerarası iletişimde duyarlılık geliştirmesi turizm eğitiminin bir parçası olmalıdır. Bu sayede çalışanlarda bireysel yeterlilikler geliştirilerek ötekiyle karşılaşma sırasında bağımsız birey olarak hareket etme ve sunulan hizmetin yanı sıra kültürel etkileşim imkânı yakalaması da sağlanabilir (Huson, 2002: 176). Ana fikir, kültürlerarası öğrenme olmalıdır. Yani saygı, hoşgörü, empati, incelik, ilgi, kültürel benzerlik ve farklılıkların tanınması, önyargısız kabul edilmesi olmalıdır.

Çalışan ve konuk arasındaki ekonomik ve sosyokültürel ilişki; bir tür “efendi-köle ilişkisi değil, dayanışma ve ortaklık ilişkisi” olmalıdır (Kramer, 1993: 53). Unutulmamalıdır ki toplumları bireyler meydana getirir. Bireylerin ötekine, farklı olana dair geliştirdikleri görüş ve kanılar, ötekinin toplumunu da aynı görüşle genellenmesine neden olur. Bu yüzden daima pozitif algı oluşturma çabası içinde

olmak, turizm çalışanları için önemli bir sorumluluktur. Bu durum tabii ki turistler için de geçerlidir. Makro düzeyde ele alındığında, aslında kültürlerarası iletişim yeryüzüne kalıcı barışı getirebilecek kadar güçlü bir potansiyel güce sahiptir. Ve bu potansiyeli harekete geçirebilecek en önemli sektör, şüphesiz en fazla farklılığı gönüllü olarak bir araya getiren turizm sektörüdür.

2.5.4. Turizm Eğitiminde Kültürlerarası İletişim Yeterliliğinin Aktarılması

Kültürlerarası iletişim yeterliliğinin turizm çalışanlarına kazandırılmasının çok önemli olduğu sıklıkla vurgulansa da, turizm eğitiminde kültürlerarası iletişim eğitimine henüz gereken önem verilmemiştir. Türkiye’deki bazı turizm fakültelerinde ve yüksekokullarında Kültürlerarası İletişim dersi seçmeli ders olarak verilmektedir. Ayrıca, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesinde Kültürel Miras ve Turizm ön lisans programında Kültürlerarası İletişim dersi zorunlu olarak haftada 3 saat verilmektedir (Anadolu Üniversitesi, 2015).

Turizm öğrencileri, sektörün çalışan ve yönetici adayları olarak öğrenim gördükleri süre zarfında kendilerini, kendi kültürünü tanıtmaya ve gerekli durumlarda uygun davranış ve tavır sergilemeye, yabancı kültürden insanlarla uygun ve etkili iletişim kurma konusunda donatılmaları gerekmektedir. Günümüzde sektördeki eleman nitelikleri arasında bu yeterlilikler henüz telaffuz edilmese de, bu yöndeki ihtiyacın büyüklüğü ve önemi inkâr edilemez.

Peki, bu donanımı kazanmayı sağlayacak bir kültürlerarası iletişim eğitimi nasıl olmalıdır? Öncelikle akla gelen, öğrencilerin yabancı kültürler hakkında bilgi sahibi olmasıdır. Fakat hedef kültüre dair bilgilerin, örf, adet ve geleneklerin, alışkanlıkların, kültürel benzerlik ve farklılıkların aktarılması hiçbir koşulda kültürlerarası iletişim yeterliliği kazandırmak anlamına gelmez. Çünkü bu yeterlilik salt bilgi aktarımıyla kazandırılmaz, aksine bireyin bazı nitelikleri taşımasını da gerektirir. Örneğin; hoşgörü, saygı, sabır, empati, evrensel bakış açısı, iletişim yeteneği, çok yönlü bakış açısı, sosyallik, örgütlenme yeteneği, takım ruhu gibi. Daha önce de değindiğimiz gibi bu yeteneklerin hiç biri doğrudan turizm eğitimi sürecinde yer almamaktadır. Farklı dersler kapsamında dolaylı olarak edinilmesi mümkün olsa da, bu konuda en fazla beklenti yabancı dil dersine yüklenmektedir (Huson, 2002: 380). Yabancı dil dersi, yabancı kültüre ait dil ile birlikte ülke bilgisini de doğrudan veya dolaylı olarak aktarma şansı tanımaktadır. Fakat gerekli olan, turizm

öğrencisinin kişiliğinin bütününe hitap eden sistematik ve teorik olarak bütünlük oluşturan bir ders konseptidir (Huson, 2002: 381). Böylece mesleki uygulamada karşılaşılabilecek zihinsel ve duyuşsal iletişim durumlarında davranış önceliğini belirleme becerisi kazanılabilir. Turizm eğitiminde yapılması zorunlu olan stajlar bu anlamda öğrencilere yetenek ve yeterliliklerini sınama ve geliştirme fırsatı sunma bakımından oldukça önemlidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TURİZM İÇİN MESLEKİ ALMANCA ÖĞRETİMİ

3.1. Mesleki Dil

Siyaset, ticaret, bilim ve teknik gibi alanların uluslar arası arenada hızla bütünleşmesiyle birlikte, bir meslek dalında yabancı bir dilde iletişim becerisine sahip olmak, uluslar arası alanda mesleki bilgiye erişim olanağı yakalamak ve doğrudan mesleki iletişim sürecine katılabilmek için çok önemlidir (Fluck, 1992: 2). Küreselleşen dünyada yabancı dil bilmenin öneminin yanında, yabancı dili bir meslek dalındaki iletişim durumlarında kullanabilmek de büyük önem kazanmış durumdadır. Söz gelimi Almanya ile ticari ilişkiler yürüten bir şirketin sadece Almanca bilen çalışanlara değil, Almancayı ticaret boyutuyla bilen çalışanlara ihtiyacı olacaktır.

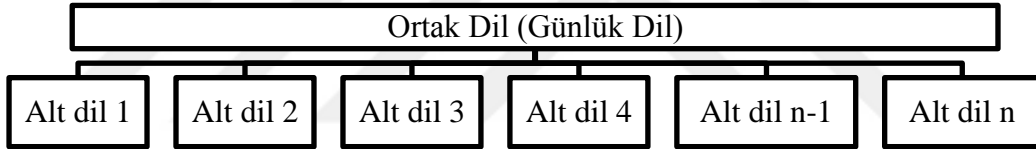
Uzmanlık alanında iletişim, alanın düşünce unsurları ve yapılarıyla bağlantılı belirgin bir dil kullanımını gerektirir. Mesleki diller de bu ihtiyaçtan doğar ve olguları, olayları ve süreçleri açıkça adlandırma ve açıklama amacını güder. Mesleki dil kavramı, geçmişte uzun zaman mesleki kelime hazinesi ve terminoloji ile aynı anlamda kullanılmışsa da, 1970’li yıllardan itibaren daha derinlemesine irdelenip tartışılarak ayrıntılı biçimde açıklanmaya başlanmıştır. Bu açıklamalardan biri de Roelcke tarafından aşağıdaki gibi ifade edilmiştir.

Mesleki diller genel olarak üç farklı boyutta sınıflandırılır: İlk olarak Germanistik, Hukuk, Doğa Bilimleri ve Teknik gibi çeşitli branş ve uzmanlık alanlarına göre (Yatay Sınıflandırma), ikinci olarak kuramsal dil, gündelik mesleki dil veya satıcı ile müşteri arasındaki iletişim gibi farklı soyutlama ve iletişim alanlarına göre (Dikey Sınıflama), son olarak da bilimsel dergilerde, kullanım kılavuzlarında ya da kitap tanıtımlarında olduğu gibi farklı kullanım biçimlerine göre (Mesleki Metin Türleri) (Roelcke, 2014: 155).

Bu sınıflandırmalarda iletişim durumları, kullanılan metin türleri ve iletişim eylemini gerçekleştiren kişilerin birbiriyle ve söz konusu meslek dalıyla olan ilişkileri dikkate alınır. Meslek içerisinde uzmanların birbiriyle olan iletişim

durumları ve meslek haricinde uzmanların uzman olmayanlarla olan iletişim durumları da bu sınıflandırma kapsamında ele alınır. Belirleyici olan kısaca “kim, kiminle, neyle ilgili, nasıl iletişim kuruyor?” sorusudur.

Meslek dili (*Alm. Fachsprache, Berufssprache*) ile ilgili en çok alıntı yapılan tanımlardan biri Lothar Hoffmann tarafından yapılanıdır. O’na göre meslek dili, bir iş kolundaki iletişim durumlarıyla sınırlandırılmış dilsel araçlar bütünüdür. Bu dilsel araçlar belli bir meslek dalında çalışan insanların birbirleriyle ve bu dalda uzman olmayanlarla olan iletişimlerine hizmet eder (Hoffmann, 1985: 170). Meslek dili herhangi bir dilin (Türkçe, Almanca, Fransızca) bir parçası olarak da görülebilir. Meslek dili tek başına bir dil değildir. Bu yüzden ortak dilin alt dili olarak da tanımlanabilir (Zsuzsanna, 2015). Ortak dil (*Alm. Gemeinsprache*) ise, bir toplumun tüm bireyleri tarafından bilinen ve kullanılan, genel konular, düşünceler, olgu ve olaylarla ilgili dil dağarcığının tümüdür (Hoffmann, 1998: 158). Bunun yanında mesleki dilleri bazı somut mesleki iletişim durumları için kullanılan araçlar olarak gören Hoffmann (1985: 50), açıklamasını basit bir şemayla somutlaştırır.

Şekil 6: Ortak Dil-Alt Diller

Bir sonraki şemada (Şekil 7) alt diller yerine iletişim alanlarını ilgilendiren mesleki diller kullanılarak ortak dil-mesleki dil ilişkisi ortaya konulmuştur (Hoffmann, 1985: 51):

Şekil 7: Ortak Dil-Mesleki Diller

Şemalardan anlaşıldığı üzere belli bilim veya meslek dallarına özgü olarak kullanılan diller, tek başına bir dil olma özelliği taşımazlar. Bu mesleki diller var olan modern dillerin alt birimi olarak kabul görmektedir.

3.1.1. Mesleki Dil ile Ortak Dil Ayrımı

Bir dil içerisindeki alt diller olmakla birlikte meslek dilleri, kendilerine özgü morfolojik ve sözdizimsel özellikler gösterir. Öyle ki mesleki dilde kullanılan bir cümlede bazı kelimeler eklenebilir, çıkarılabilir ve farklı bir terimle değiştirilebilir. Bu durum dilin kullanıldığı şartlar altında en etkili iletişimi sağlama çabasına bağlı olarak değişkenlik gösterir. Yine de mesleki dil ile ortak dilin birbirinden tam olarak ayrılması söz konusu değildir, özellikle de kelime dağarcığı bakımından. Mesleki dil özgünleşip soyutlaştıkça ortak dilden uzaklaşır, daha belirgin bir şekilde ayırt edilir hale gelir. Ya da tam tersine mesleki dil ne kadar az özgünlük arz ederse, ne kadar az soyutlanırsa, ortak dile ve gündelik dile o kadar çok yaklaşır. Ortak dil genel anlamda bilinenleri kapsamaktayken, mesleki dil genel anlamda toplumun tümü tarafından bilinmeyenleri veya sadece meslek uzmanların bildiklerini kapsar. Toplumun bir meslek dilini anlayabilme ve kullanabilme düzeyi, onun bu meslekle olan ilişkisinin boyutuna bağlıdır. Her birey mesleki dillere ortak dilin sağladığı imkân çerçevesinde belli oranda hâkimdir. Örneğin; bir birey *ağrı kesici, nabız, tansiyon, kan şekeri, serum, tablet* gibi birçok tıbbi terimi çok iyi bilmekte ve kullanmaktadır, çünkü sağlık hizmeti alırken kuracağı iletişim koşulları bu terimleri bilmesini gerekli kılmaktadır. Fakat bir ameliyat sırasında veya tıp alanındaki bir toplantıda doktorların kendi aralarında yürüttükleri, çok fazla tıbbi ve yabancı kökenli kelime ve ifade farklılıkları barındıran bir konuşmayı toplumdaki herhangi bir bireyin anlaması beklenemez.

3.1.2. Mesleki Yabancı Dil Öğretiminin Özellikleri

Mesleki yabancı dil (MYD) öğretimi genel anlamda yabancı dil öğretiminin bir parçası olsa da, kendine özgü olan ve yabancı dil öğretiminden ayrılan yönleri de vardır. Josef Leisen (2006: 2) MYD öğretimini en yalın biçimiyle şöyle tarif eder: “Ders içerisinde dil, bir yandan kullanılırken diğer yandan da yapımı devam eden bir alet gibidir.” Leisen bu şekilde mesleki dil öğretimi ile meslek eğitiminin birlikte yapılması gerektiğini savunur. Çünkü O’na göre meslek öğrenimi, dil öğrenimi ve iletişim öğrenimi birbirinden ayrılmaz bir bütünlük arz eder.

Bu görüş anadilde meslek ve mesleki dil eğitimi için oldukça önemli olmakla birlikte, mesleki dili aynı zamanda bir yabancı dil olarak öğrenenler açısından uygulaması oldukça zor görünmektedir. Zira yabancı dili hiç bilmeyen biri için işbaşında hem dili hem de mesleği öğrenmeyi başlatacak bir iletişim kanalı öncelikle gereklidir. İletişim kurmaksızın mesleği öğrenmek de mümkün olmayacaktır. Bu açıdan öğrenenler öncelikle temel düzeyde de olsa yabancı dili gündelik hayatta kullanabilecek durumda olmalılar.

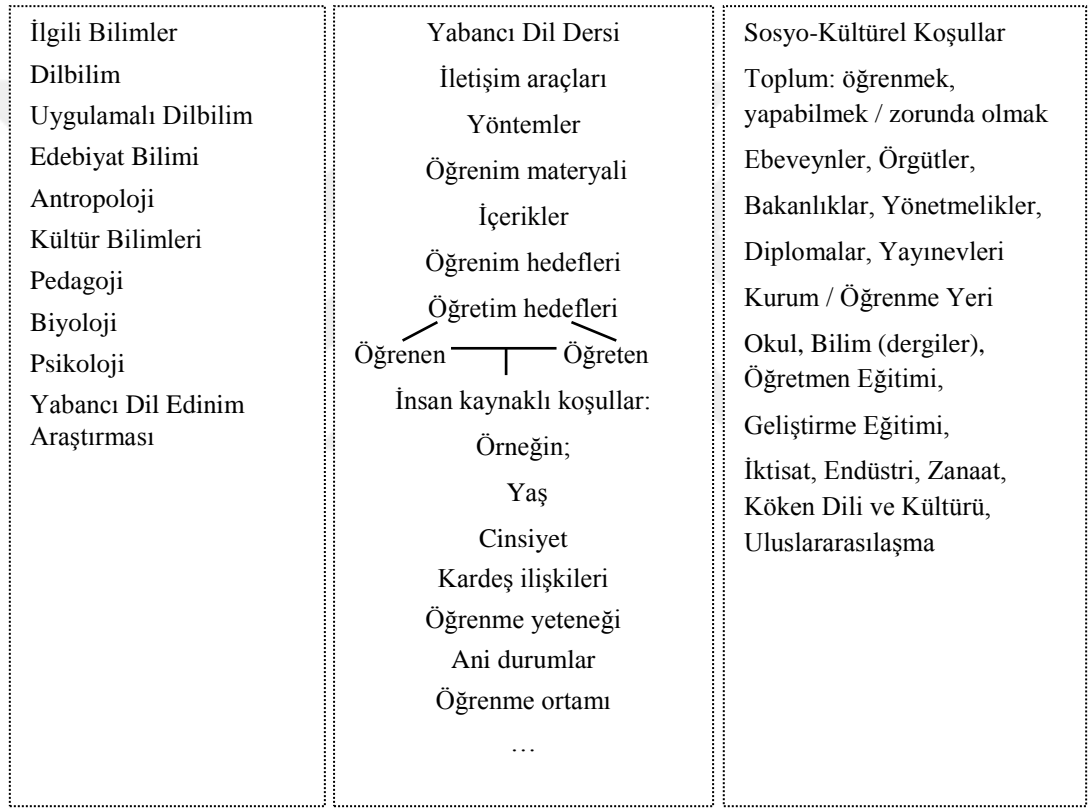
Fluck (1992: 113) ise MYD öğretiminin özelliklerini şöyle sıralar:

- MYD dersinin içeriği ve hedefleri büyük ölçüde öğrenenlerin somut ihtiyaçlarına göre belirlenir. Bu şekilde dil becerisinin gelişimi aynı zamanda mesleki becerilerin gelişimi anlamına gelir.
- MYD dersi öğrenenlerde bir mesleki beceriyi şart koşar, ya da anadili aracılığıyla da olsa bir mesleki yeterliliği gerektirir. Dersin öğretmeni için bu en azından temel düzeyde mesleki bilgiye sahip olması gerektiği anlamına gelir.
- Dersin merkezinde söz konusu branşta faaliyet göstermeyi sağlayacak, işlevsel olarak belirlenmiş bir dil kullanımı olan özellikli hale getirilmiş iletişim düzeyleri yer alır.
- İhtiyaca ve kullanıma dönük bir dersin oluşturulması ve aktarılması, sadece yabancı dil öğretimi prensipleriyle ve onun ilgili disiplinleriyle değil, aynı zamanda mesleki dilbilimin bilgileri ışığında başarılabilir.
- Dört temel beceri, mesleki hedef odaklı kullanıma göre derecelendirilir ve gerektiğinde yan beceri olarak geliştirmeye devam edilir veya mükemmelleştirilir. Çeviri, beşinci beceri kabul edilir.
- Dilsellik ile uzmanlığın birleşimi kısmen özel alıştırma biçimlerini ve özel metin seçim ve kullanım kriterleri gerektirir.

MYD dersinin özelliklerine yönelik benzer fakat daha kısa bir diğer açıklamaya göre; MYD dersi alıcı ve meslek odaklı olmalı, kültürlerarası ve disiplinler arası bir ders bilimi olmalı ve öncelikli hedefi yabancı dilde bir mesleki iletişim alanında kültürlerarası anlaşmaya özendirmek olmalıdır (Amiradis, Ladias, & Psarriano, 2011).

3.1.3. Mesleki Yabancı Dil Öğretiminin Temel Koşulları

MYD dersini somut ve etkili bir şekilde uygulamaya dönük planlayabilmek için dersi etkileyen içsel ve dışsal bütün faktörler göz önünde bulundurulmalı ve araştırılmalıdır. Bu faktörler; MYD'in *neyi, neden, nasıl, kime, ne zaman, ne kadar sürede, ne aracılığıyla, hangi şartlar altında* öğretileceği ve benzeri soruları içeren temel koşullardır. Bu temel koşullarla ilgili çeşitli araştırmacılar tarafından çeşitli model ve tipolojiler ortaya konmuştur. Bunlardan biri de Ehnert'in (2001; aktaran Amiradis vd., 2011: 81) Yabancı Dil Öğretim Teorisi Olarak Yabancı Dil Öğretim Modeli'dir (bkz. Şekil 8).

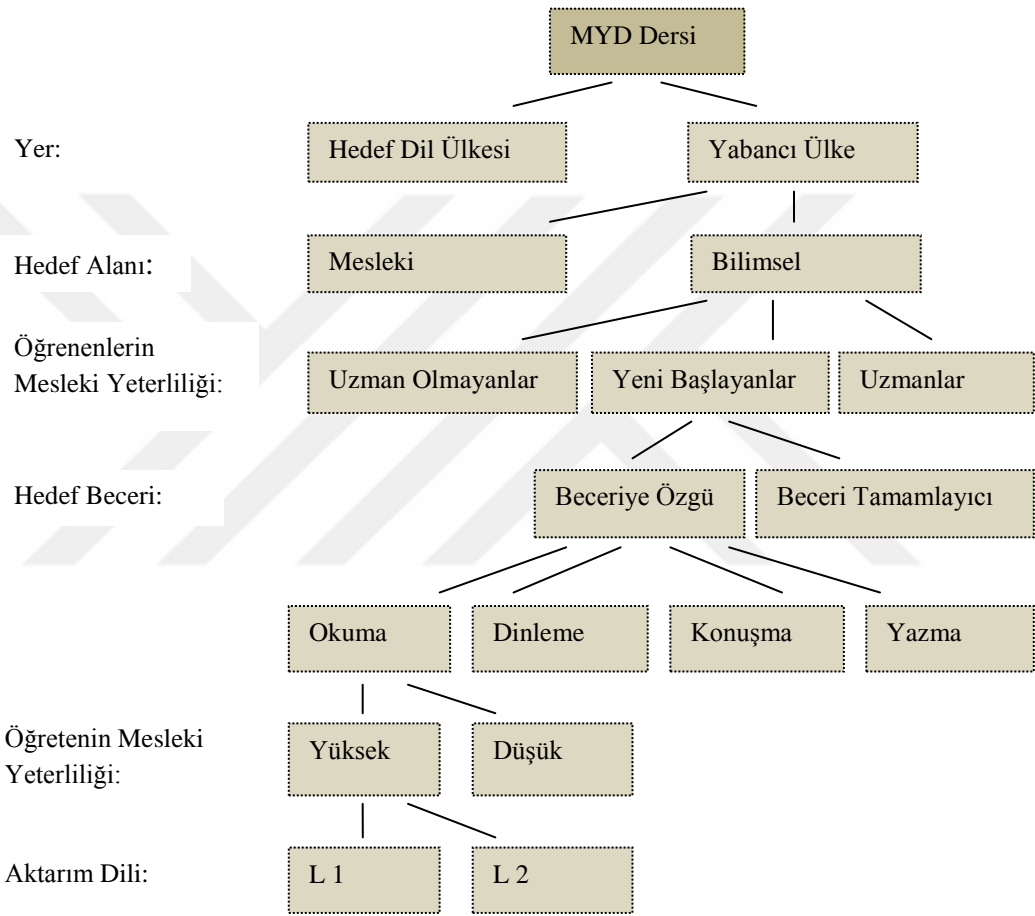
Şekil 8: Yabancı Dil Dersi Teorisi Olarak Yabancı Dil Öğretim Modeli
(*Modell einer Fremdsprachendidaktik als Theorie des Fremdsprachenunterrichts*)

Bu modelde öncelikle MYD dersiyle bağlantılı olan diğer bilim dalları, yan ve alt branşlar sıralanmıştır. İçerik, yöntem, hedefler, materyaller, öğrenen-öğreten ilişkisi ve bunlara dair yaş, cinsiyet gibi bazı antropolojik ve sosyokültürel özellikler de dikkate alınmıştır.

MYD öğretiminde birbirinden ayırt edilmesi gereken üç büyük analiz düzlemi vardır. Bunlar “ön koşullar” (nesnel, dilsel, kurumsal, organizasyonel ve

benzeri), “kararlar” (müfredat, metinler, öğretim materyalleri, beceriler ve benzeri) ve “uygulama” şeklinde açıklanır (Beier & Möhn 1981, 1988; aktaran Amiradis vd., 2011: 81).

Schröder (1988: 32; aktaran Amiradis vd., 2011: 82) MYD dersinin gerekliliklerini yer, hedef alan, öğrenenlerin mesleki yeterliliği, hedef beceriler, öğretmenin mesleki yeterliliği ve aktarım dili temelinde “Mesleki Yabancı Dil Dersi Tipolojisi” ile açıklar (bkz. Şekil 9).

Şekil 9: Mesleki Yabancı Dil Dersi Tipolojisi (*Typologie des fachbezogenen Fremdsprachenunterrichts*)

Fluck (1992: 25) yukarıdakine benzer bir tipoloji geliştirmiştir (bkz. Tablo 2). Geliştirdiği matriste mesleki eğitimin temel etkenlerini bir “koşullar sistemi” olarak açıklar. Koşullar sistemi ile MYD dersi için ön koşul niteliğinde olan bir etkenler yumağı kast edilir. Bunlardan bazıları; öğrenen, öğretmen, mevcut kurumsal şartlar ve öğretmen tarafından alınması gereken “ne öğretilmeli”, “nasıl öğretilmeli” kararlarıdır.

Tablo 2: Mesleki Dersin Kabaca Derecelendirilmesi Matrisi (*Matrix zur Grobdifferenzierung fachorientierten Unterrichts*)

		Tip 1	Tip	Tip x
Eğitim Yeri	Yurt içi	x		
	Yurt dışı		x	
Kurum	Okul	x		
	İşletme			
	Üniversite		x	
	Diğerleri			
Alıcılar	Gençler	x		
	Yetişkinler		x	
	Uzman olmayanlar	x		
	Yeni başlayanlar			
Dil Bilgisi	Uzmanlar		x	
	Yok		x	
	Düşük			
	Orta			
Aktarım Dili	Yüksek	x		
	Anadili L1	x		
	Yabancı Dil L2		x	
	İkinci Yabancı Dil L3			
Kültürel Boyut	Kültüre özgü	x		
	Kültürlerarası		x	
Hedefler	İş odaklı	x		
	Dilsel beceri odaklı		x	
Metin Üretme	Konuşma	x		
	Yazma	x		
Metin Alımlama	Okuma	x	x	
	Dinleme	x		
Çeviri (Translation)				
Dilsel Yansıtma (Sprachreflexion)				
Öğrenme Zamanlaması Meslek/Dil	Eşzamanlı	x		
	Eşzamanlı olmayan		x	
Öğretme Yeterliliği	İş uzmanı	x		
	Dil uzmanı		x	

Bu matris ile öğrenen, öğreten, uzmanlık derecesi, meslek eğitimi ile dil eğitiminin eşgüdümü, aktarım dili, kültürel boyut gibi mesleki ve öğretimsel açıdan genel bir ayırım yapılmaktadır (Fluck, 1992: 24). Örneğin; okul, meslek yüksekokulu veya genel lise, meslek lisesi gibi ayrıntılı bir derecelendirme yapılmamaktadır.

3.2. Turizm Mesleki Dili

İletişimin arz edilen ürünün bir parçası olduğu çeşitli turizm mesleklerinde yabancı dil bilgisi ve becerisi çok önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle yabancı dil bilen çalışanlara olan ilgi ve ihtiyaç oldukça fazladır. Günümüzde iş hayatı için bir ya da birden fazla yabancı dilde mesleki olgularla ilgili iletişim kurabilmek önemli bir ihtiyaç haline gelmiştir.

Her toplumsal sistem içerisinde tipik iletişim ilişkileri ve bilgi aktarım biçimleri ortaya çıkar. Turizm sektöründe de diğer hizmet sektörlerinde olduğu gibi, müşteri ile çalışan arasında iletişim ve etkileşim ön plandadır. Müşteri çoğunluğunu yabancıların oluşturduğu düşünüldüğünde, bu sektörde mesleki bilgi ve becerinin yanında çalışanlardan yabancı dil bilmeleri de beklenmektedir. Özellikle yabancı turistlere hizmet veren işletmelerin, en az bir yabancı dil, bazen iki ya da üç yabancı dil bilen çalışanlar aradıkları bilinmektedir. Bundan dolayı günümüzde yabancı dil eğitimi turizm eğitiminde önemli bir yer tutmaktadır.

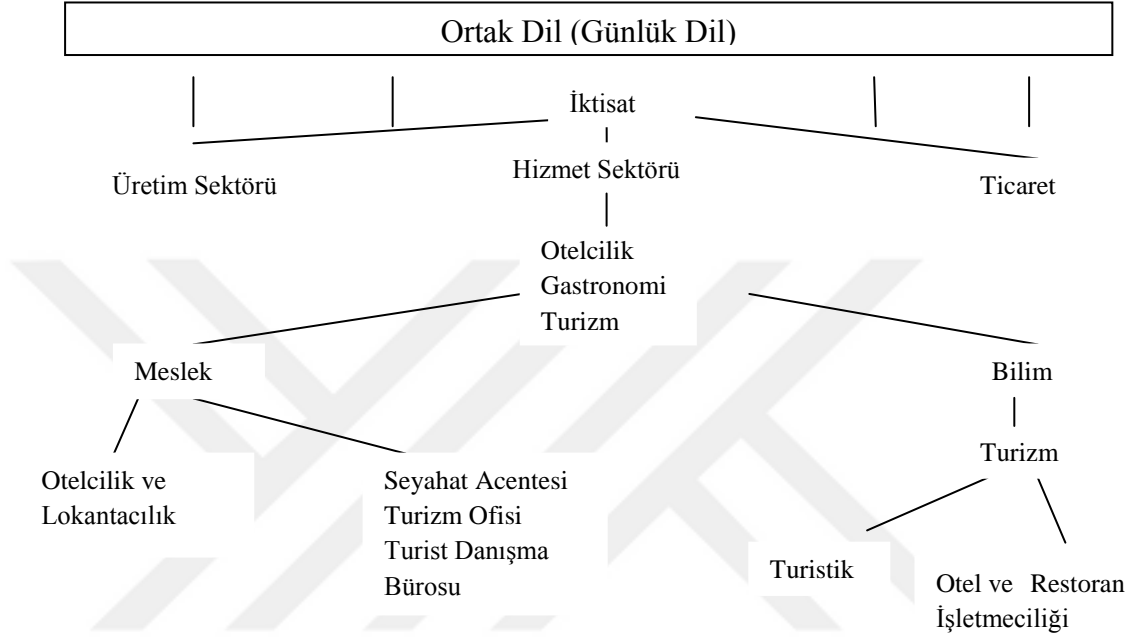
Turizm çok katmanlı bir bilim dalı olduğu için, birçok farklı meslek diliyle etkileşim içinde olan turizm diline de disiplinler arası bir bakışla yaklaşmak gerekir. Kavramsal olarak turizm dilinin planlı seyahatlerin ortaya çıkmasıyla oluştuğunu belirtmek gerekir. Zamanla mesleki eğitim ihtiyacını karşılamak için meslek yüksekokulları, akademiler ve çeşitli eğitim kurumlarının kurulması, araştırmalar yapılması, süreli yayınlar ve kitapların giderek artmasıyla birlikte mesleki alan yazının büyümesi turizm dilinin oluşmasını sağlayan diğer etmenlerdir (Amiradis, 2011: 65). Bugün turizm mesleki dilinin piyasayla ve onun araçlarıyla birlikte hızla gelişen ve sürekli değişen bir iletişim alanının mesleki dili olduğundan söz etmek mümkündür.

Marco ve Rosario (2006: 2) turizm dilinin öğrenen kitle çeşitliliğini ayırt edecek özellikte dilbilimsel özellikler göstermediğini, ancak iktisat dili veya turizm dili mesleki terminolojisinin çalışma faaliyetlerini tanımlayıp somutlaştırarak turizm çalışanlarının eğitim ve iletişim durumlarını meydana getirdiğini savunur.

3.2.1. İktisat Dilinin Bir Alt Dili Olarak Turizm Dili

Dilbilimsel ölçütlere göre iktisadi dil, geniş kapsamlı ve heterojen meslek dilleri grubunun bir bileşenidir. İktisat dili için Buhlmann ve Fearn (1991: 306) tarafından yapılan tanım şöyledir: “İktisat dili, mesleki olarak sınırlandırılabilen bir iletişim alanında (iktisatta) çalışan insanlar arasında anlaşmayı sağlamak için kullanılan mesleki dillerin tümü, yani dilsel materyallerin tümüdür.” Kısacası iktisadi dil, iktisadi bilimleri, ekonomi politikaları, ticaret, sanayi, hizmet sektörü (örneğin turizm) gibi çok sayıda bilimsel alan, branş ve meslek gruplarının dilsel kullanımlarını ifade eder. Bu kapsamda hizmet sektöründe kullanılan dilin iktisat dilinin bir alt dili olduğu söylenebilir (bkz. Şekil 10). Turizm dili bu alt dilin bir

parçası olarak kabul edilir. Amiradis'in (2011: 65) bu çerçevede Buhlmann ve Fearn's'a dayanarak açıkladığı turizm mesleki dili şöyledir: "Turizm mesleki dili, mesleki olarak sınırlandırılabilen bir iletişim alanında (turizmde) çalışan insanlar arasında anlaşmayı sağlamak için kullanılan mesleki dilsel araçların tümüdür." Gösterdiği mesleki çeşitlilik ve iktisadi bilimlerle olan ilişkisi doğrultusunda turizm dilinin ilişik ve tasnifi Braun (1991: 194) tarafından aşağıdaki şema ile açıklanmıştır.

Şekil 10: Turizm mesleki ve uzmanlık dilinin düzen ve tasnifi (*Einordnung der Fach- und Berufssprache Tourismus*)

Bu şema ile turizm, otelcilik ve gastronomi alanları hizmet sektörünün alt kolu olarak belirtilmiş, hizmet sektörü de iktisadın alt sektörü olarak gösterilmiştir. Bu doğrultuda turizm mesleki dili, hizmet sektörü dâhilinde iktisat dilinin bir alt dili olarak ifade edilmiştir.

3.2.2. Turizm Dilinin Karakteristik Yönleri

Turizm mesleki dili aracılığıyla iş ortamında çalışanlar arasında hızlı ve açık bir şekilde anlaşmayı sağlayan iletişim dışarıyla izole olmadan gerçekleşir. Yani turizm dili, sadece turizmci ve turizm çalışanları arasında konuşulan ve sadece onların bildiği bir dil olmaktan ziyade, sektör dışındaki insanların da zorluk çekmeden anlayabildiği hatta müşteri olarak gerektiğinde kullanabildiği bir dildir.

Gawronsky'nin (2003: 72) yaptığı saptamaya göre; turizm dili, halk/müşteriler tarafından bir meslek dilinden ziyade, günlük dilin bir parçası olarak

görülmektedir. Bu görüş turistik metinlerde halk/müşteriler tarafından anlaşılmayan karmaşık kavramların ve deyimlerin bulunmayışından kaynaklanmaktadır. Ortak dilden çok sayıda ögeyi içerse de, turizm dili bir mesleki dil olarak kabul edilebilir. Çünkü turizmde işletme ve iktisat alanlarının kelime hazinesi turizme özgü maksatlarla özgülendirilip kullanılmaktadır.

Turizm dili, mesleki ve ticari terminolojinin yanı sıra, günlük dilden de oldukça fazla deyim, kelime ve dilbilgisel yapılar barındırır. Ayrıca bazı dillerden (İngilizce, Fransızca) ve yönetim, işletme, pazarlama gibi turizmle ilişkili bazı iş kollarından terimler ve kavramlar içerir. Amiradis (2011: 69) özellikle İngilizceden ve enformatikten alınan kelimelerin yoğun olarak kullanıldığını, bunun da artarak devam eden küreselleşmeye ve teknolojik gelişmelere bağlı olduğunu savunur.

İngilizceden alınan kelimelere şu örnekler verilebilir: *Counter, Einchecken, Auschecken, Transfer, Ticket, E-mail, Online, Fly & Drive, Last-Minute-Flug, First Class, Business Class, Voucher, Pool Bar, Half Board, On Board* ve benzeri. Fransızcadan alınan kelimeler ağırlıklı olarak gastronomi alanında karşımıza çıkmaktadır. Servis etme şekline dair; *mise en place, à la carte, débarrassage*, hazırlama şekline dair; *émincer, marine, fumer, glace*, yiyecek ve içecek türlerine dair; *Dessert, Sorbet, Medaillon, Parfait* ve mesleki unvanlara dair; *Chef de Rang, Demi Chef de Rang, Saucier* kelimeleri Fransızcadan alınıp turizm dilinde sıklıkla kullanılan kelimelerden bazılarıdır (Braun, 1991: 197). Günümüzde bu kelimelerin neredeyse tamamı, turizm sektöründe artık küreselleşmiş durumdadır ve hangi dilde konuşulduğu fark etmeksizin neredeyse bütün dillerde küresel turizm dilinin kavramları halini almıştır.

Dilbilgisi açısından bakıldığında, dilden dile farklılık göstermekle birlikte, Almandada ağırlıklı olarak *Konjunktiv II* (dilek kipi), *Imperativ* (emir kipi), *Modalverben* (tarz fiiller), *Passiv* (edilgen yapı) gibi dilbilgisel kullanımlar ön plana çıkmaktadır. Ayrıca rutin kalıp ve yapılar, yarı terimsel ifadeler diğer dilsel özellikler arasında sayılabilir (bkz. Braun, 1989: 43).

3.3. Mesleki Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretimi

Türkiye’de Almanca bazı özel okul ve kolejlerde, üniversitelerin Almanca Öğretmenliği, Alman Dili ve Edebiyatı, Alman Kültürü ve Edebiyatı, Almanca Mütercim-Tercümanlık bölümlerinde birinci yabancı dil (L2) olarak öğretilmekte

iken; bu eğitim kurumları ve programları haricinde ikinci yabancı dil (L3) olarak öğretilmektedir. Türkiye'nin Almanya ile kurduğu ve uzun yıllardır sürdürdüğü bilim ve eğitim, ticaret, ekonomi, siyaset ve askeri alanlardaki işbirliği ve Türkiye'ye gelen yabancı turist sayısında en büyük payı Almanların oluşturması nedeniyle; Almanca, Türkiye eğitim sisteminde ve yüksek öğretim kurumlarında en çok tercih edilen ikinci yabancı dildir (bkz. Gladitz vd., 2015; Kooperation International, 2015). Çeşitli siyasi ve ekonomik nedenlerle küresel bir dil haline gelmiş bulunan İngilizce, neredeyse dünyanın bütün ülkelerinde olduğu gibi Türkiye'de de (yukarıda anılan eğitim-öğretim kurumları ve programları haricinde) birinci yabancı dil olarak öğretilmektedir. Almancanın birinci yabancı dil olarak öğretildiği kurum ve programlarda ikinci yabancı dil, ağırlıklı olarak İngilizcedir.

Günümüzde gelişen teknoloji ve mesleki uzmanlık alanlarındaki nicel ve nitel artış, ülkelerarası yoğun bilimsel, ticari, ekonomik ve siyasi ilişkiler, yabancı dil öğreniminin yanı sıra mesleki yabancı dil, hatta uzmanlık dili olarak yabancı dil öğrenmeyi büyük bir gereklilik haline getirmiştir. Sanayi, ticaret, ekonomi ve daha birçok alandaki kullanıma özgü dil öğrenimi gereksinimiyle birlikte, bu alanlara özgü yabancı dil kursları açılmakta, kurum, kuruluş ve şirketler hizmet içi eğitim veya işbaşında eğitim kapsamında çalışanlarına ilgili mesleki yabancı dili öğretme çabası içine girmektedir. Bazı üniversitelerin Almanca bölümlerinde iktisat Almancası (*Alm. Wirtschaftsdeutsch*) seçmeli ders olarak öğrencilerin tercihinine sunulmaktadır (bkz. Konukman, 2014). Ayrıca açık öğretim ve uzaktan eğitim programlarında bilgisayar ve internet tabanlı çevrimiçi mesleki Almanca dersleri verilmekte ve yine çevrimiçi öğretim materyalleriyle bu dersler desteklenmektedir (bkz. Çakır vd., 2015).

Genel olarak ele alınacak olursa MYD öğretiminin amacı, dilsel olarak mesleki durumların üstesinden gelebilmek için pratik öğrenme ve öğretme kabiliyeti bakımından mesleki bilginin ve mesleki dil ediniminin ve aktarımının şartlarının ve önkoşullarının aksettirilmesidir (Fluck, 1992: 6). Daha basit ifade etmek gerekirse MYD dersinin temel amacı bireye iş yaşamında bir yabancı dilde iletişim yeteneği kazandırmaktır. Öğrenci, aldığı eğitim sonucunda gündelik iş hayatında karşılaşılabileceği iletişimsel görevlerin üstesinden gelebilecek duruma gelmelidir.

Günümüzde sözü edilen temel amacın gerçekleştirilmesi konusunda kayda değer bir mesafe kat edilmiş olsa da, bu konuda hala belli başlı zorluklar mevcuttur.

Mesela yabancı dil öğretimi için hali hazırda zengin bir alan yazın ve uygulamaya dönük çeşitli yöntem ve teknikler olduğu halde, MYD öğretimi için henüz kapsamlı standart öğretim konsepti eksikliği tam olarak giderilememiştir. Bunun sebeplerinden biri Fluck'a (1992: 5) göre, meslek dili teriminden çok farklı kavramlar (terminoloji, işlevsel biçembilim, mesleki metin dilbilimi) anlaşılmasıdır. Öte yandan bu alanda bir aktarım sorunu vardır. Aktarım durumlarının, meslek dallarının ve uzmanlık alanlarının çokluğundan ve bunların hedeflerinin çeşitliliğinden dolayı kapsamlı bir MYD öğretimi uygulamalı olarak açıklanamamaktadır. Dolayısıyla ortaya çıkan yöntem ve teknikler meslek, branş veya uzmanlık alanına özgü olma eğilimi göstermektedir.

Fluck (1992: 16) tarafından MYD dersinin planlanması aşamasında üzerinde düşünülmesi gereken bazı sorular olduğu vurgulanmıştır. Bu sorular şunlardır:

- Mesleki bir içeriğin aktarılmasında ve bir metnin anlaşılmasında veya üretilmesinde hangi mesleki iletişim durumları ve hangi dilsel araçlar uygundur?
- Bunların öğrenme ve öğretmedeki rolü nedir?
- Mesleki dilsel elemanlar belli öğretim koşullarına (hedefler, öğrenenler, kurumsal koşullar) göre nasıl aktarılabilir?

Özü itibariyle yöntembilimsel ve öğretim bilgisiyle ilgili gereklilikleri özetleyen bu sorular beraberinde MYD öğretiminin bir bileşeni olan MYD öğretmeni eğitimini de gündeme getirir. Dolayısıyla sadece dersi veren değil, aynı zamanda dersi her yönüyle planlayan ve yürüten konumunda olan öğretmen veya öğretim elemanının söz konusu meslek dalı hakkında asgari de olsa bir önbilgiye sahip olması önemlidir.

Salt mesleki içerik ve kavramları yabancı dilde aktarmak, MYD öğretmek anlamına gelmez (Buhlmann & Fearn, 2000: 81). Başarılı bir MYD öğretimi ancak içerisinde mesleki ve dil eğitimi odaklı bilimsel, iletişimsel ve pedagojik fikirler barından disiplinler arası bir öğretim yaklaşımıyla gerçekleştirilebilir. Bu genel çerçeve dikkate alındıktan sonra söz konusu meslek kolu için gerekli iletişim durumlarıyla (yazılı, sözlü) başa çıkmayı sağlayacak hedefler belirlenir, hedefleri gerçekleştirmeye yönelik ders içeriği ortaya konur, ardından bu içeriği en etkili biçimde öğrenenlere aktarıp onlarda davranışa dönüştürecek uygun yöntem ve

teknikler belirlenir. Aktarılabacak içerikle ve kullanılacak yöntem ve tekniklerle uyumlu bir ders kitabı veya materyali de büyük önem taşımaktadır. Dersin öğretmeni veya öğretim elemanı uygun öğretim materyallerini seçebilecek hatta gerektiğinde bizzat kendisi öğretim materyali geliştirebilecek yetkinlikte olmalıdır.

Yukarıda anıldığı üzere standart bir MYD öğretim konseptinin olmayışı, dersi verecek kişinin ciddi bir karmaşaya düşmesine neden olabilmektedir. Bu nedenle “Mesleki Almancayı nasıl öğretilmeliyim?” sorusundan ziyade, MYD’in genel özelliklerini göz önünde bulundurarak daha özele inip, örneğin; “İktisat Almancasını nasıl öğretilmeliyim? Teknik ve mühendislik Almancasını nasıl öğretilmeliyim? Turizm Almancasını nasıl öğretilmeliyim?” soruları kullanılmalıdır. Böylece büyük bir teorik karmaşaya düşmeden, mesleğin gerekli kıldığı dilsel içeriğe ve kazandırılması hedeflenen iletişimsel becerilere uygun bir öğretim planı ortaya konabilir.

3.4. Turizm Eğitiminde Almancanın Yeri

Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın açıkladığı verilere göre, Türkiye’ye gelen yabancı turist sayısı milliyetlere göre hesaplandığında uzun yıllardır en fazla turist Almanya’dan gelmektedir. Sadece 2015 yılında 5 milyon 580 bin 792 Alman turist ülkeye giriş yapmıştır ve Alman turistlerin toplam yabancı turistler içerisindeki payı % 15,40 olarak hesaplanmıştır (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2015). Almanya haricinde Almanca konuşulan İsviçre ve Avusturya gibi ülkelerden gelenler de hesaba katıldığında Türkiye’ye gelen yabancı turistlerden Almanca konuşanların sayısı 6 milyon kişiyi bulmaktadır. Dolayısıyla turizm eğitiminde Almancanın yer alması bir zorunluluk haline gelmiştir. Ayrıca Türkiye ile Almanya arasındaki kültürel, siyasi ve ticari ilişkilerin yoğun olması, Alman dilini önemli kılan diğer faktörlerdir.

Bugün Türkiye’de, sayısı giderek artan turizm fakülteleri ve yüksekokullarında verilen eğitim kapsamında yabancı dil eğitimi önemli bir yer tutmaktadır. Bölüm ve programların tamamında İngilizce zorunlu yabancı dil olarak okutulurken; bunun yanı sıra Almanca, Rusça, Fransızca, İspanyolca, İtalyanca, Çince ve Japonca gibi diller de seçmeli ikinci yabancı dil olarak öğretilmektedir. Türkiye’de eğitim dili İngilizce olan 14 lisans programında ikinci yabancı dil olarak en çok verilen dersler Almanca ve Rusçadır. Almanca bu programların 4 tanesinde 8

dönem, 1 tanesinde 6 dönem, 3 tanesinde ise 4 dönem boyunca okutulmaktadır (bkz. Tablo 3).

Tablo 3: İngilizce eğitim yapan turizm programlarında verilen diğer dil dersleri (Altürk vd., 2016: 145)

Dil	Verildiği dönem sayısı								Toplam verildiği program
	8 Dönem	7 Dönem	6 Dönem	5 Dönem	4 Dönem	3 Dönem	2 Dönem	1 Dönem	
Almanca	4	-	1	-	3	-	-	-	8
Rusça	2	-	1	1	4	-	-	-	8
Fransızca	2	-	1	-	2	-	-	-	5
İspanyolca	-	-	-	-	3	-	-	-	3
Japonca	1	-	-	1	1	-	-	-	3
Çince	1	-	-	-	2	-	-	-	3
Arapça	2	-	-	-	-	-	-	-	2
Lehçe	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Hintçe	-	-	-	1	-	-	-	-	1
İtalyanca	-	-	-	-	1	-	-	-	1

Yukarıdaki tabloda ilgili bölüm ve programlarda akademik dönem bazında yapılan değerlendirme sonucunda Almanca ve Rusça 8'er programda öğretilmektedir. Almanca, bu 8 programın 4'ünde 8 dönem, 1'inde 6 dönem, 3'ünde ise 4 dönem boyunca öğretilmektedir.

Tablo 4: Türkçe eğitim veren turizm lisans programlarının dönemsel yabancı dil analizi (Altürk vd., 2016: 145).

Dil	Verildiği dönem sayısı								Toplam Program
	1 Dönem	2 Dönem	3 Dönem	4 Dönem	5 Dönem	6 Dönem	7 Dönem	8 Dönem	
İngilizce	-	2	1	15	5	18	6	47	94
Almanca	-	7	4	37	1	14	1	24	88
Rusça	-	13	6	30	2	6	-	13	70
Fransızca	-	6	1	19	-	7	-	10	43

Eğitim dili Türkçe olan 94 programda ise en fazla verilen ikinci yabancı dil dersi Almancadır. Bu programların 37'sinde 4 dönem, 24'ünde 8 dönem, 14'ünde 6 dönem, 7'sinde 2 dönem, 4'ünde 3 dönem, 1'inde 5 dönem ve 1'inde de 7 dönem Almanca dersi verilmektedir (bkz. Tablo 4).

Lisansüstü turizm eğitiminde yabancı dil dersine ise yalnızca Batman Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programında yer verildiği, doktora programlarında ise hiç yer verilmediği görülmektedir (bkz. Altürk vd., 2016: 146-147).

Anılan bölüm ve programlarda seçmeli ikinci yabancı dil olarak Almanca öğretiminde ders saatleri ve verildiği dönemler büyük farklılıklar arz etmektedir. Öyle ki bazı üniversitelerde bu ders 4 yarıyıl boyunca haftada 4 saat verilirken, bazılarında 4 yarıyıl haftada 8 saat, bazılarında 6 yarıyıl ve haftada 4 saat, bazılarında 8 yarıyıl haftada 2 saat, verilmektedir. Bu bölüm ve programlardaki Almanca dersinin genel amacı ve kapsamı bölüm başkanlıkları tarafından belirlenmekte; dersin içeriği, işleniş yöntemi ve teknikleri, kullanılacak ders kitabı gibi ayrıntılar ise derse giren öğretim elemanı tarafından belirlenmektedir.

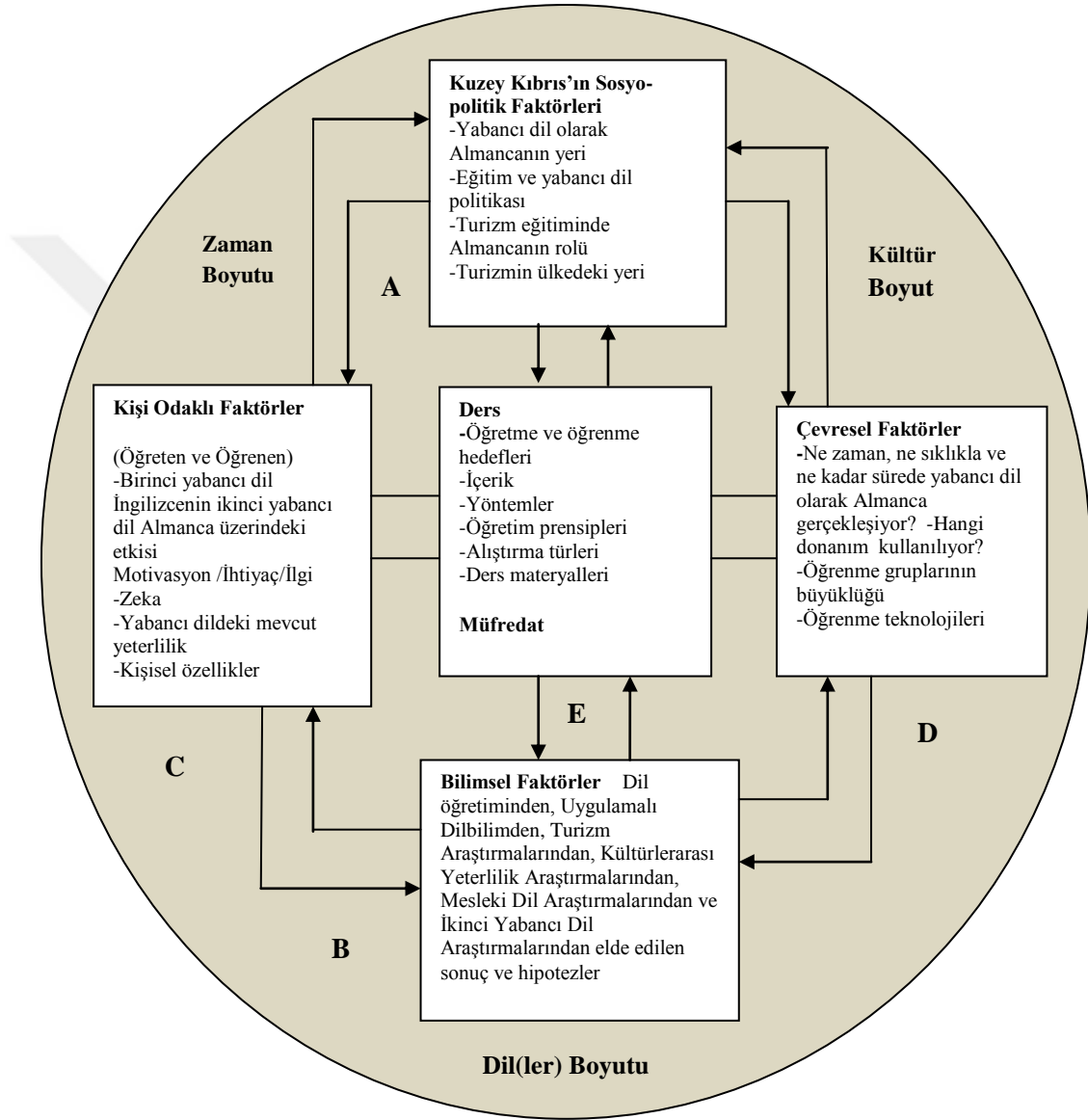
Turizm alanında mesleki Almanca dersi için geliştirilmiş standart bir öğretim programı bulunmamaktadır. Zira bu alanda Turizm İşletmeciliği, Otelcilik, Konaklama İşletmeciliği, Seyahat İşletmeciliği, Turizm Rehberliği, Yiyecek-İçecek İşletmeciliği, Gastronomi ve Mutfak Sanatları gibi birçok farklı isimle program bulunmakta ve bu programlardan mezun olan kişilerden sektöre girdiklerinde çalışacakları branşın gerektirdiği yabancı dil becerilerini sergilemeleri beklenmektedir. Dolayısıyla dersin ilgili alanın ihtiyacını karşılayacak biçimde işlenmesi, o alanın ihtiyacı olan mesleki dilsel bilgi ve becerileri öğrencilere kazandıracak biçimde planlanması, öğretim elemanına düşmektedir.

3.5. Turizmde Mesleki Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretimi

Turizm odaklı mesleki Almanca dersinde temel yabancı dil öğretimi ve mesleki yabancı dil öğretimi birbiriyle iç içedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu Almancayı daha önce hiç görmemiş olarak bu derse başlıyorlar. Bu yüzden dilin gündelik kullanımı için gerekli dilsel becerilere en azından temel düzeyde sahip değilken, dili bir meslek dalındaki kullanımını öğrenmek zorluğuna düşmemek için başlangıçta dilin gündelik kullanımına ağırlık vermek gerekiyor. Turizm mesleki dilinin gündelik dilden uzak, aşırı uzmanlaştırılmış veya özelleştirilmiş bir dil olmaktan ziyade, gündelik dilin bir parçası olma özelliğine sahip olduğu düşünüldüğünde bu gereklilik daha anlamlı hale gelmektedir.

Turizm için Mesleki Almanca (TMA) dersinin temelinde, sektörün çalışan ve yönetici adayları olan öğrencilerde, diğer çalışanlarla ve müşterilerle her türlü mesleki veya mesleki olmayan iletişim durumlarında anlaşmayı sağlayacak yetenek ve becerileri kazandırmak yatar. Bu genel hedefin gerçekleştirilebilmesi için dersin çerçeve koşullarının, öğrenme hedeflerinin, pedagojik, içeriksel ve yöntemsel

prensiplerinin önceden belirlenmesi gerekir. Kısacası MYD dersinin bütün koşulları ve faktörlerinin göz önünde bulundurulması gerekir. Huson (2002: 36) TMA öğretimi koşullarını Edmondson ve House (2000: 27) tarafından ortaya atılan “Faktörler Kompleksi”ne dayanarak KKTC’deki bir turizm ve otelcilik yüksekokuluna yönelik yaptığı araştırma sonucunda aşağıdaki gibi ortaya koymuştur:

Şekil 11: Turizm ve Otel İşletmeciliği Okulu’ndaki Turizm için Almanca Dersine Tekabül Eden Faktörler Kompleksi (*Füllung des Faktorenkomplexes entsprechend des Unterrichts „Deutsch für Tourismus“ an der School of Tourism and Hospitality Management*)

3.5.1. Hedeflenen Temel Beceriler

TMA dersi, öğrencileri iş hayatında Almanca konuşan müşterilerle girecekleri gerçek iletişim ve etkileşim durumlarına hazırlamalıdır. Bu da duyduğunu anlama becerisi ve sözlü ifade becerilerinin dersin ağırlık noktasını oluşturacağı anlamına gelir. Eğitimin sonunda öğrenciler, müşterilerin sorularına, istek ve şikâyetlerine karşılık verebilecek, bir konuda görüş beyan edecek, bilgi verebilecek, bir hizmet veya ürün hakkında sunum yapabilecek duruma gelmelidir. Bu tür sözel becerilerin geliştirilmesi için dilbilgisi ihtiyacı arka plandadır. Turizmdeki birçok iletişim durumunda zaten hazır kalıp ifadelerin kullanılması, dilbilgisi öğrenme ihtiyacını azaltan bir etken olmakla birlikte, TMA dersinde dilbilgisinin gereksiz olduğu anlamına gelmez. Her koşulda dilbilgisi dersin bir parçası olacak ve dilin doğru kullanımının öğretilmesinde önemli bir araç rolü üstlenecektir.

Buna karşın kelime dağarcığının geliştirilmesi konuşma becerisi açısından büyük önem arz eder. Çünkü hiçbir konuşma dilbilgisi kuralının eksikliğinden dolayı kesintiye uğramaz. Örneğin argo veya sokak dilinin kullanıldığı durumlarda kural gözetmeksizin kelime bilgisi sayesinde iletişim gerçekleşebilmektedir, fakat kelime eksikliğinden dolayı bir konuşmanın tıkanması ve dolayısıyla iletişimin kesilmesi kaçınılmaz bir durumdur.

Okuma ve yazma becerileri de TMA dersinde geliştirilecek önemli öğrenme hedefleri arasındadır. Çünkü yoğun olmamakla birlikte turizm sektöründe de mesleki metinlerin kullanılması söz konusudur. Söz gelimi bir turizm çalışanı Almanca bir notu, mektubu, faksı veya e-postayı okuyup anlayabilecek ve buna cevap yazabilecek bilgi ve beceriye sahip olmalıdır.

Anılan genel ve özel hedeflerin yanı sıra turizm çalışanlarının bazı sosyal ve iletişimsel becerileri de kazanmaları gerekmektedir. Roca ve Bosch'un (2005: 81) önerdiği, mesleki yabancı dil dersinin yan hedefleri olarak geliştirilecek bu beceriler ve onları kazandırma yolları aşağıdaki gibi örneklendirilebilir (Ördek ve Bolat, 2016: 107):

- *Bağımsızlık ve inisiyatif*: Öğrencilere Almanca bir turistik işletme broşürü hazırlama, bir otelin tanıtımı konusunda Almanca bir sunum yapma gibi basit projeler yaptırılabilir. Böylece öğrencilerin kendi başlarına karar vermeleri ve bireysel sorumluluk üstlenmeleri sağlanır.

- *Otonom öğrenme:* Bazı teknik ve stratejilerin aktarılmasıyla öğrencilerin kendi başlarına daha fazla bilgi ve beceri edinmeleri sağlanabilir. Örneğin; sözcüklerin telaffuzları konusunda yan yana gelen bazı harflerin meydana getirdiği seslere örnekler verilerek öğrencinin karşılaştığı yeni bir sözcükte geçen aynı harf dizimini fark edip, daha önce hiç duymadığı halde sözcüğün telaffuzunu doğru yapabilmesi sağlanır.
- *Multi medyal yeterlilik:* Hemen her konuda insana muazzam bir bilgi birikimine hızlı bir şekilde ulaşma imkânı tanıyan internet, bilgisayar ve benzeri elektronik araç ve gereçler artık dil öğretiminde de yaygın olarak kullanılmaktadır. Elektronik sözlükler, çevrimiçi kurslar ve alıştırmalar, bilgisayar programları ve akıllı telefon uygulamaları bunlardan yalnızca birkaçıdır. Öğrencilere dil öğrenirken de kullanabilecekleri bu tür olanakları bildirmek, kullanımları konusunda bilgi vermek ve mümkün olduğunca derslerde bu olanakları kullanmak gerekir.
- *İşbirliği ve takım çalışması:* Turizm işletmelerinde ekip çalışmasının önemi çok büyüktür. Hem bu konuda öğrencileri yetiştirebilmek hem de derste yabancı dili kullanarak daha fazla iletişime geçmelerini sağlamak adına ikili çalışmalar ve grup çalışmaları yaptırmak gerekir.
- *Kültürlerarası iletişim yeteneği:* Kültürlerarası iletişim yeteneği turizm çalışanları için hayati öneme sahiptir. Yabancı konuklarla etkili bir iletişim kurabilmenin en önemli önkoşullarından biri kültürlerarası iletişim yetisidir. Yalnızca yabancı konuğun kültürü hakkında bilgi sahibi olmak bu yetinin kazanılması için yeterli değildir. Bir turizm çalışanı bir almanla asgari bir dereceye kadar empati kurabilmeli onun gibi düşünmeye çalışabilmelidir. Bunu sağlamak için de derste rol oyunları yapılabilir, farklı kültürler karşılaştırılıp incelenebilir.

3.5.2. Kullanılan Yöntemler

Mesleki yabancı dil öğretimi için de genel maksatla dil öğretimi için kullanılan yöntemler gibi dilbilim araştırmalarının ortaya koyduğu dil edinim teorilerinin etkisiyle geliştirilen yöntemler kullanılmaya başlanmıştır. Dilin kullanım alanı, boyutu ve maksadına göre farklı tekniklerden de yararlanılmıştır.

TMA dersinin yukarıda bahsettiğimiz genel, özel ve yan hedeflerine nasıl ulaşılabileceğini saptayabilmek için *Methodik* (yöntembilim), *Didaktik* (öğretim bilgisi)

kavramlarının dikkate alınması kaçınılmazdır. Yöntembilim, dar anlamda yönergeler, ders planlaması, materyal geliştirme gibi somut süreçleri ifade eder; geniş anlamda ise öğrenilecek konu içeriğinin seçilmesi, sıralanması ve düzenlenmesi ile ilgili etkenleri kapsar (Neuner & Hunfeld, 1993: 14). Ayten Genç'e göre yöntembilim "Pedagojinin bir alt disiplini. Çalışma alanı, öğretmenin dersini planlı ve düzenli verebilmesi, dersin yapılması, öğretme ve öğrenme yollarının, malzemelerinin kullanımı çerçevesindedir." (Genç, 2012: 187). Öğretim bilgisi için "Öğrenme ve öğretme bilimi, öğretim bilgisi: amaçlar, içerik ve öğrenme süreci dikkate alınır." açıklaması yapılmıştır (Genç, 2012: 61). Kısacası öğretim bilgisi "ne öğretilecek?" sorusuna cevap verirken; yöntembilim "nasıl öğretilecek?" sorusuna cevap arar.

Özgünlük arz eden bir iş olan turizm için mesleki Almanca öğretiminde kullanılacak uygun yöntem ve tekniklerin seçimi, eğitim sürecinin sonunda elde edilecek bilgi ve beceri çıktıları üzerinde belirleyici etkiye sahiptir. Yapılan bazı araştırmalarda öğrencilerin yabancı dil öğrenimindeki motivasyon ve başarı düzeylerinin, öğretmen ve öğretim elemanlarının derste kullandıkları yöntemlerle yakından ilişkili olduğu saptanmıştır (bkz. Balcı, 2016: 95; Ördek ve Bolat 2016). Konuşma becerilerinin vazgeçilmez olduğu turizm sektöründe çalışacak öğrencilere etkili sözlü mesleki iletişim becerilerinin yanı sıra diğer üç temel beceriyi de ihtiyaç duyulduğu oranda kazandırabilecek yöntemlerin uygulanması büyük önem taşımaktadır.

Bu çerçevede aşağıda, turizm mesleki dilinin özellikleri ve turizm için gerekli dil becerileri ile yabancı dil öğretim yöntemlerinin özellikleri karşılaştırılarak değerlendirmelerde bulunulmuştur.

3.5.2.1. Dilbilgisi - Çeviri Yöntemi

19. Yüzyılda Avrupa'da kullanılmaya başlanan dilbilgisi-çeviri yöntemi, yabancı dil öğrenmeyi dilin kurallarını ve kelimelerini öğrenmek, bunlar aracılığıyla kurallı cümleler kurmak olarak ele alır. En önemli amaç dilbilgisidir, çünkü dilbilgisi kurallarına hâkim olmak dili bilmek olarak nitelenir.

Dersin işlenişi de ağırlıklı olarak fiil çekimi yapma, kural ve kelime ezberleme üzerinedir. Derste yoğun olarak eski, özgün ve ünlü yazınsal metinler kullanılır. Bu metinleri çevirme, cümle yapılarını inceleme, farklı cümleler kurma başlıca alıştırmalarıdır. Çeviri aracılığıyla bir yandan kurallar pekiştirilirken,

diğer yandan öğrencilerin kelime ve kuralları ne düzeyde öğrendikleri ölçülür. Yoğun bir şekilde okuma, yazma ve çeviriye yer verilirken dinleme ve konuşma üzerinde durulmaz, hatta hedef dil sözlü olarak pek kullanılmaz, bunun yerine sürekli anadil kullanılır. Öğretmen ders içerisinde sürekli olarak kuralları anlatan, kelimelerin anlamlarını açıklayan bir sunucu rolündeyken, öğrenciler de dinleyici konumundadır. İkili ya da grup çalışması yerine bireysel çalışma tercih edildiğinden öğrenciler arasında öğrenme sürecine katkı sunacak bir etkileşim gerçekleşmez.

Dilbilgisi-çeviri yöntemine göre hazırlanmış ders kitaplarında konular sözcük türlerine göre ayrılmış dilbilgisi anlatımıyla başlar, dilbilgisi alıştırmaları, çeviri, okuma ve yazma şeklinde devam eder. İşlenen dilbilgisi konusu başka bir üniteye tekrar ele alınmaz. Yani doğrusal bir konu düzeni söz konusudur.

Uzun yıllar kullanıldığı halde öğrencilerde konuşma becerisini geliştiremeyen, yalnızca sınırlı sayıda kelime ve sözlü olarak kullanılamayan kuralların öğrenilmesini sağlayan bu yöntemin sözlü iletişim amacına hizmet etmesi oldukça uzak bir ihtimaldir. Özellikle de sözlü iletişim durumlarında öğrencileri yetkin hale getirmesi beklenen bir TMA dersinde bu yöntemden olumlu bir sonuç alınması beklenemez. Dilbilgisi-çeviri yöntemi ile ancak sınırlı sayıda mesleki kelime öğretilir. Bu kelimelerin telaffuzlarına dair herhangi bir alıştırma yapılmayacağı için kelimeleri iş başında etkili ve doğru kullanabilmek de mümkün olmayacaktır (bkz. Ördek ve Bolat, 2016).

3.5.2.2. Dolaysız (Doğrudan) Yöntem

Bu yöntem, bilişsel temellere dayanan katı kuralcı dilbilgisi-çeviri yöntemine tepki olarak ortaya çıkmıştır. Dolaysız yöntem yabancı dil öğreniminin tıpkı anadil edinimi gibi doğal bir şekilde ve taklit yoluyla gerçekleşeceğini savunur.

Yöntemin amacı öğrenenlerde “dil duygusu” nu ortaya çıkarmaktır (Neuner & Hunfeld, 1993: 35). Kişi anadili edinimi sürecinde nasıl dil ile birlikte ve dilin içinde gelişip büyüyorsa, yabancı dil öğrenirken de aynı şekilde dilin hissiyatına, sezgisine kapılabilmeli, yabancı dilde düşünebilmeli ve yabancı dil ile gelişip büyümelidir. Dildeki belli kavram ve sesler belli içeriklerle çağrışım yoluyla bütünleşebilmelidir. Bu yüzden yazılı ve edebi dil yerine gündelik konuşma dilinin öğrenilmesine önem verilir. Duyduğunu anlamak ve konuşmak okuyup yazmaktan daha önemli kabul edilir.

Bu amaçla ders tek dilli olarak sadece yabancı dilde işlenir, anadil pek kullanılmaz. Bilinmeyenleri açıklamak için bilinenlerden yararlanılır. Kuralları açıklamaya gerek duyulmaz, kurallar konuşma içerisinde tümevarım yoluyla öğrenilir. Öğretmen derste rol model konumundadır, bu yüzden daima konuşması gerekir. Doğru telaffuzun öğrenilmesi çok önemli olduğu için öğretmenin öğrenilen yabancı dili anadili olarak konuşması beklenir.

Dolaysız yöntemde doğru telaffuzu geliştirecek alıştırmalara, soru-cevap, boşluk doldurma, diyaloglar, okuma-anlama soruları, metni geri anlatma alıştırmaları sıklıkla kullanılır (Genç, 2010: 16). Ders materyali olarak kurmaca diyaloglar, şarkılar, tekerlemeler, masal ve öyküler tercih edilir.

Bu yöntemde ders kitabı sözcük türlerine göre dilbilgisine bağlı kalınarak hazırlanmıştır (Genç, 2010: 16). Ders genellikle resimlerle desteklenmiş bir kurmaca metin üzerine yapılan yoğun soru-cevap alıştırmaları ve yine görsel malzemelerle ön plana çıkartılmış kelime çalışmalarısıyla sürdürülür. Doğrusal bir konu düzeni olduğundan işlenen dilbilgisi kuralları sonradan tekrar ele alınmaz.

Dolaysız yöntemde temel amacın gündelik konuşma becerisi kazandırmak olması TMA dersinin hedefleriyle de büyük ölçüde örtüşür. Gündelik dilden çok uzak olmayan turizm dili öğretiminde bu yöntemden yararlanmak belli bir noktaya kadar mümkündür. Örneğin, turizm dilindeki yoğun kalıp ifade kullanımı göz önünde bulundurulduğunda, dolaysız yöntem ile iş başında kullanılan belli ifadelerin belli eylemlerle eşleştirilerek alışkanlık haline getirilmesi sağlanabilir. Doğru telaffuza önem verilmesi, konuşma becerisinin en önemli yeterliliklerden biri olarak kabul edildiği TMA dersine önemli bir katkı sağlayabilir. Belli dilbilgisi kurallarını dolaylı olarak öğretmeyi amaçlayan kurmaca metinlerin yoğun kullanımı, hedef dilin kültürünü yansıtmaktan uzak kalacağı için TMA dersine kültürler arası iletişim bakımından bir katkı sunamayacaktır. TMA dersinde kalıp ifade kullanımı ön planda olsa da, sektör çalışanlarından beklenmedik iletişim durumlarında da gerekli dilsel eylemi ortaya koymaları beklenir (bkz. Ördek ve Bolat, 2016). Bu bakımdan sınırlı ve kurmaca kalıpların yetersiz kalacağı öngörülebilir. Yöntemin anadili konuşan öğretmen ihtiyacını karşılamak ise bir diğer sorun olarak ön plana çıkmaktadır.

3.5.2.3. İşitsel - Dilsel Yöntem

İşitsel-dilsel yöntem İkinci Dünya Savaşı yıllarında Amerikalı askerlere hızlı ve etkili bir biçimde Japonca ve Çince öğretmek amacıyla geliştirilmiştir. Bu yüzden “askeri yöntem” olarak da bilinir. Birçok noktada dolaysız yöntem ile benzerlik gösterse de kuramsal temelleri davranışçılık ve yapısalcılık üzerine kurulmuştur.

Bu yöntemin öncelikli amacı gündelik dilde konuşma becerisi kazandırmaktır. Bu nedenle gündelik dilden cümle yapıları defalarca tekrar edilerek (*pattern drill*) alışkanlık haline getirilmeye çalışılır. Bu anlamda dil laboratuvarları yöntemin teknolojik olanaklarından sayılabilir. Söz konusu laboratuvarlarda ses kayıtlarının, sınıflarda ise öğretmenin söylediği cümlelerin tekrar edilmesiyle hem sözcüklerin doğru telaffuz edilmesi, hem de cümlelerin alışkanlık haline getirilmesi hedeflenir. Tekrarların ardından aynı cümle yapısından farklı kelimeler kullanılarak yeni cümleler kurulmaya çalışılır. Böylece öğrenilen kalıplara işlevsellik kazandırılmaya çalışılır. Ders tek dilli, yani öğrenilecek hedef dilde işlenir.

Dolaysız yöntemde olduğu gibi bu yöntemde de duyduğunu anlama ve günlük konuşma becerileri ön plandadır. Bu nedenle derste kullanılan metinler genellikle kurmaca diyaloglardır. Dilbilgisi kuralları bu diyaloglar ve kalıp ifadeler aracılığıyla tümevarımsal bir şekilde öğretilir. Kuralların daha kolay fark edilmesi ve öğrenilmesi için ok işaretleri, koyu veya altı çizili harfler kullanılır.

Bu yönteme göre hazırlanan ders kitapları dilbilgisi konularına göre bir sıralama izler. Her bir üniteye belli bir dilbilgisi konusu bir metin aracılığıyla aktarılır. Görsel malzemeler ve resimler metne eşlik eder. Alıştırmalarla devam eden düzenlemede son olarak da ülke bilgisine yer verilir. İşlenen dilbilgisi konusu tekrar ele alınmaz.

TMA dersi için işitsel-dilsel yöntem özellikle de sözlü iletişim durumlarında olumlu sonuçlar verebilir. Gündelik dil ile iç içe olan TMA öğretiminde bu yöntemin gerekli kalıp ifadeleri kazandırmada başarılı olması mümkündür. Yöntemin kazandıracağı kelime bilgisi ve doğru telaffuz öğrenimi de yine turizm sektöründe kullanılan yabancı dil için büyük önem arz etmektedir. TMA dersi için yöntemin zayıf kaldığı noktalar ise kullanılan diyalog ve metinleri kurmaca olması ve öğrenciler arasında yeterince etkileşim imkânı tanımamasıdır. İletişimin tekrar yoluyla öğrenilen kalıplara indirgenmesi de yine iş başında beklenmedik bir

diyalogun gelişmesi durumunda kişinin iletişimi sürdürememesine neden olabilir (bkz. Ördek ve Bolat, 2016).

3.5.2.4. Görsel - Dilsel Yöntem

Duy-gör yöntemi olarak da bilinen bu yöntem Fransa'da Petar Guberina tarafından geliştirilmiştir. İşitsel-dilsel yöntemin bir devamı niteliğinde olan görsel-dilsel yöntem de dil öğrenimini bir alışkanlık edinme süreci olarak ele alır. Dil öğreniminin doğal dil edinimi sürecinde olduğu gibi duyduğunu anlam, konuşma, okuma ve yazma becerileri sırasıyla ilerlemesi gerektiği savunulur. Dolayısıyla yöntemin öncelikli amacı gündelik dilde duyduğunu anlama ve konuşma becerilerinin geliştirilmesidir. İşitsel-dilsel yöntemin de öncelikli amacı aynı olmakla birlikte bu amaca varmada seçilen yol farklılık gösterir.

İşitsel-dilsel yöntemde öğrenilecek içerik dersin başında ortaya konup, tekrar yoluyla alışkanlık haline getirilmeye çalışılırken, görsel-dilsel yöntemde derse bir resimle başlanır, resimle anlamlandırılacak bir diyalogun tekrar edilmesiyle devam edilir. Yalnızca hedef dil kullanılır ve görüntü ile dilsel ifadenin bütünleştirilerek anlamlandırılması sağlanır. Mümkün olduğunca çok görsel malzemenin kullanılması metnin anlaşılması için çok önemlidir. Tekrarlar aracılığıyla diyalog ezberlenmeye çalışılır. Sonraki aşamada gerekli açıklamalar yapılır ve ardından öğrencilerin resimlerden yola çıkarak diyalog yazmaları, yazdıkları diyalogları ezberleyip canlandırmaları istenir. Dilbilgisi kuralları direk olarak açıklanmaz, tümevarım yoluyla aktarılır. Görsel olarak resimler, kartlar, duvar panoları ve levhalar, dialar, filmler ve hatta televizyon gibi materyaller kullanılırken, işitsel olarak da plaklar, kasetler ve sonraları dil laboratuvarları kullanılmıştır.

Bu yöntem için hazırlanan ders kitaplarında aktarılmak istenen içerikler resimlerle görselleştirilir. Her metin için mümkün olduğunca açık ve anlamı karşılayacak resimler kullanılır. Kitaptaki alıştırmalar da resimlerle desteklenmiş diyalogların ezberlenmesi, yarım bırakılan diyalogların tamamlanması veya resimden yola çıkılarak diyalog oluşturulması şeklindedir.

TMA dersinde görsel-dilsel yöntemin kullanım alanı oldukça sınırlıdır. Yöntem çeşitli görsel materyaller yardımıyla kelime öğreniminde olumlu sonuçlar verse de, özgün olmayan ve sınırlı kalıpları içeren diyaloglar aracılığıyla turizm sektöründe çalışacak bireye yabancı dilde gerekli iletişim becerisini kazandırma

konusunda yetersiz kalmaktadır. Bu yöntem öğrenenler arasında yeterli etkileşim ve iletişim imkânı sağlamadığı gibi, hedef dilin kültürünü öğrenme ve kültürlerarası iletişim açısından beklenen katkıyı da sunamamaktadır (bkz. Ördek ve Bolat, 2016).

3.5.2.5. Karma Yöntem

Dilbilgisi-çeviri yöntemi ile işitsel-dilsel yöntemin bir karışımı niteliğinde olan bu yöntem 1950'li yıllarda Almanya'da ortaya çıkmıştır. İkinci Dünya Savaşı sonrasına denk gelen bu yıllarda farklı ülkelerden çok sayıda insan çalışmak amacıyla Almanya'ya göç etti.

Farklı anadillere sahip olan göçmenlerin gündelik ve çalışma hayatlarında iletişim kurmalarını sağlayacak düzeyde Almanca öğrenebilmeleri için açılan kurslarda Almanca dilbilgisi kurallarının yanı sıra gündelik dilde kullanılan konuşma kalıpları öğretiliyordu. Bu amaçla Dora Schulz ve Heinz Griesbach (1999) tarafından yazılan *Deutsche Sprachlehre für Ausländer (Yabancılara Almanca Öğretimi)* adlı kitap büyük ilgi gördü ve o zamana kadar çıkan bütün gramer kitaplarından fazla satıldı (Neuner & Hunfeld, 1993: 71).

Karma yöntemin öncelikli amacı, dilbilgisi kurallarını gözeterek gündelik hayatta konuşma becerisi kazandırmaktır. Bu yöntemde dilbilgisi kuralları dersin başında verilmez, öğretilen cümle kalıplarından tümevarımsal bir yolla öğretilir. Derste yalnızca hedef dil kullanılır. Dilin konuşulduğu ülkedeki günlük yaşamdan alınan metinler ve diyaloglar dersin içeriğini oluşturur. Bu metin veya diyalogların okunmasıyla başlayan ders, metindeki dilbilgisi kurallarının öğretilmesi, kelime çalışması, kuralları pekiştiren boşluk doldurma, cümle tamamlama gibi alıştırmaların yapılması ve ülke bilgisi içerikli okuma parçalarının okunması şeklinde devam eder. Karma yönteme göre hazırlanan ders kitaplarında da yukarıdaki sıra izlenir.

Dilbilgisine fazla yer vermesi, öğrenenlerin birbiriyle ve öğretmenle yeterince etkileşime geçmesine imkân sağlamaması, kurmaca metinlerin kullanılması gibi nedenlerle bu yöntem TMA dersi için yetersiz olmakla birlikte, yöntemin temelinde ihtiyaca göre farklı yöntemlerin birleşimlerinden yararlanma fikri yatmaktadır. Bu düşünceden yola çıkarak TMA dersi için faydalı görülen bir yöntemler birleşimi oluşturulabilir. Dersin hedeflerine uygun olacak şekilde dilbilgisi ağırlığının azaltıldığı, sözlü iletişim ve kültürler arası iletişim becerilerinin ön plana çıkartıldığı bir mesleki yabancı dil dersi için farklı yöntem ve tekniklerden oluşan özgün bir

karma yöntem meydana getirilebilir (bkz. Ördek ve Bolat, 2016). Bu konuda dersin öğretmenin yaratıcılığı ve yetkinliği belirleyici rol üstlenecektir.

3.5.2.6. İletişimsel Yaklaşım

1980’li yıllara gelindiğinde birçok sosyal ve politik nedenle gündelik hayatta yabancı dil becerisine sahip olmak büyük bir ihtiyaç haline gelmiş, daha önce bu amaçla ortaya çıkan işitsel-dilsel yöntem ve görsel-dilsel yöntem ile istenen sonuçlar elde edilememişti. Bu amaçla edim bilimsel (*Pragmatik*) bir bakış açısıyla ortaya çıkan iletişimsel yaklaşım, dili öncelikle bir iletişim aracı olarak ele alır.

Bu anlayışla dilin kurallarının öğretilmesinden ziyade, günlük hayattaki kullanımının edinilerek davranış haline getirilmesinin önemli olduğu savunulur. Amaç Latince ve Yunanca gibi kitaplarla sınırlı kalmış dilleri değil, yaşayan modern dilleri öğretmektir. Yabancı dili öğrenen kişi, dilin konuşulduğu ülkeye gittiği zaman rahatlıkla iletişim kurabilmeli, gazete, dergi, ilan okuyabilmeli, izlediklerini ve duyduklarını anlayabilmelidir (Neuner & Hunfeld, 1993: 84).

İletişimsel yaklaşımda yabancı dilde dört temel beceri (okuma, dinleme, yazma, konuşma) ön plandadır. Derslerde günlük yaşamdan diyaloglar, gazete ve dergi yazıları, yemek tarifleri, bir cihazın kullanım kılavuzu, trenlerde ve garlardaki anonslar gibi özgün metinler kullanılır. Sınıflar çok kalabalık değildir. İkili ve küçük gruplar halinde çalışmalar yapılır. “İletişimsel becerinin gelişmesine uygun, aşamalı olarak edinilen bilgi ve becerilerin uygulanmasını sağlayan” alıştırmalar yapılır (Genç, 2010: 20).

Dersin merkezinde öğrenci vardır. Dolayısıyla dersin hazırlanması, materyal seçimi ve gerçekleştirilmesi süreçlerinde öğrenci kitlesinin özelliklerine, ilgi ve motivasyon düzeyine önem verilir. Öğretmen bir yardımcı ve iletişim ortağı görevindedir. Dilbilgisi hedef değil araçtır. Öğrenenlerin anlama ve anlatma süreçlerine yardımcı olacak işlevsel bir dilbilgisi aktarımı tümevarım yoluyla gerçekleştirilir.

İletişimsel yaklaşıma göre hazırlanan ders kitaplarında dilbilgisi kurallarının ve sınıflandırılmış sözcük türlerinin öğretilmesi amacı güdülmez, aksine iletişimsel yönelimler dikkate alınır. Öğretilen dilsel yönelimler sarmal bir düzende sonraki konularda tekrar verilir ve yeni işlev ve boyutlarla öğretilir (Genç, 2010: 21).

Dili hayatın içinde kullanılan bir iletişim aracı olarak gören iletişimsel yaklaşım, TMA dersi için oldukça uygun ve faydalı bir yöntemdir. Çünkü turizm mesleki dili günlük dilden uzak, anlaşılmaz terimler ve semboller içeren bir dil değildir. Ağırlıklı olarak kalıplaşmış konuşma biçimleri kullanılsa da, öngörülemeyen bir diyalogun doğma ihtimali her zaman vardır. Bu yüzden iletişimsel yaklaşım sayesinde turizm sektöründe çalışanlar, soru ve isteklere mekanik ve peşinen hazırlanmış tepkiler vermekten çıkıp, iletişim durumunun aktif bir ortağı haline gelip birey olarak iletişim kurma durumuna geçecektir.

Bu yaklaşımın bütün olumlu yönlerine rağmen Türkiye’de hala istenen sonuçların elde edilemediği görülmektedir (bkz. Ördek ve Bolat, 2016). Bunda yetersiz ders saatleri, olması gerekenin iki-üç katı kalabalık sınıflar, hedef kitleye uygun ders kitaplarının eksikliği, eğitim-öğretim ortamlarındaki materyal ve donanım eksikliği, yabancı dil öğretmenlerinin yetiştirilmesinden kaynaklı nitelik eksiklikleri ve öğretmenlerin yoğun çalışma temposu gibi faktörler rol oynamaktadır.

3.5.2.7. Kültürlerarası Yaklaşım

İletişimsel yaklaşımın devamı niteliğindeki kültürlerarası yaklaşım, dil öğretimi sürecinde öğrencilerin hedef kültür ile kendi kültürlerini karşılaştırma imkânı bularak, yerelin ve yabancının ayırtına varmasını ve bu konuda farkındalık geliştirmesini sağlar. Yabancı dili öğrenirken yabancı kültürü de tanımak söz konusudur. Böylece kültürel bir karşılaştırmaya gitmek kaçınılmaz olur ve birey kendi kültürünü de daha yakından inceleme gereği duyar.

Bu yaklaşımın öncelikli hedefleri, kültürel bilinç geliştirmenin yanı sıra, kültürlerarası yetinin edinilmesini sağlamak, yabancı dilde konuşma ve iletişim kurmanın ötesine geçip yabancı kültürü konuşma ve tartışmayı sağlamaktır. Dili anlamaktan o dilde düşüncelerini aktarmaya doğru bir geçiş hedeflenir. Yabancı kültür üzerine düşünme ve kendi kültürüyle karşılaştırma sürecinde öğrenci, diller arasında da bir karşılaştırma yapar, dile ve kültüre dair önyargılarının farkına varır.

Derste öğrencinin kendi yaşam deneyimleriyle bağlantı kurmasını sağlayarak onu öğrenmeye motive edecek metinlerin seçilmesi çok önemlidir. Öğrenciye aşırı farklı gelebilecek, onda şok etkisi yaratacak metinlerin kullanılmasından kaçınmak gerekir (Neuner & Hunfeld, 1993: 111). Her öğrenci tarafından bilinen, evrensel olan yemek, çalışmak, hastalık, evlenme, aile, okul gibi konuları içeren özgün, kurmaca

veya açıklayıcı metinler, konuya göre bazen de edebi metinler kullanılır. Yazılı metinlerin dışında çeşitli görsel-işitsel araçlar, filmler, videolar, ses kayıtları da kullanılabilir.

Kültürlerarası yaklaşıma göre hazırlanan ders kitaplarında bir defada bir konunun bütün yönleri aktarılmaz, konu aşamalar halinde düzenlenerek bir süreç içerisinde aktarılır. Dilbilgisi dersin amacı değil, araçtır ve tümevarımsal olarak öğrencinin kuralları kendi kendine bulacağı şekilde verilir. Sarmal bir düzen tercih edilir, böylece bir kez işlenen bir konuya sonraki konularda tekrar rastlamak mümkündür.

Turizm sektöründe çalışanlar yoğun bir şekilde yabancı kültürlerden insanlarla iletişime geçmek durumundadır. Yabancı dilin yabancı turiste daha kaliteli hizmet sunmak için kullanılan salt bir iletişim aracı olarak görülmesinden ziyade, yabancı turistin kültürel özelliklerinin de taşıyıcısı olarak görülmesi, etkili iletişim kurabilmenin ve kaliteli hizmet sunabilmenin önkoşulu niteliğindedir. Kültürlerarası yetiye sahip olmaksızın dili iyi konuşmak tek başına etkili bir iletişim kurmayı sağlayamaz. Bu yüzden kültürlerarası yaklaşımın TMA dersi için önemi ve işlevi büyüktür. İletişimsel yaklaşımda eksik kalan kültürlerarası yetinin edinilmesi bu yaklaşımla kazandırılabilir. Bu sayede turizm çalışanları hem konuklarıyla iyi Almanca konuşabilir hem de alman kültürüne dair yeterli bilgiye sahip oldukları için konukların tuhaf sayılabilecek isteklerine hoşgörüyle ve anlayışla karşılık verebilir, yapılan şakaları ve sıklıkla kullanılan deyimleri anlayabilir, soru ve isteklere mekanik tepkiler vermek yerine, aktif olarak kendi düşüncelerini ifade edebilirler (bkz. Ördek ve Bolat, 2016).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

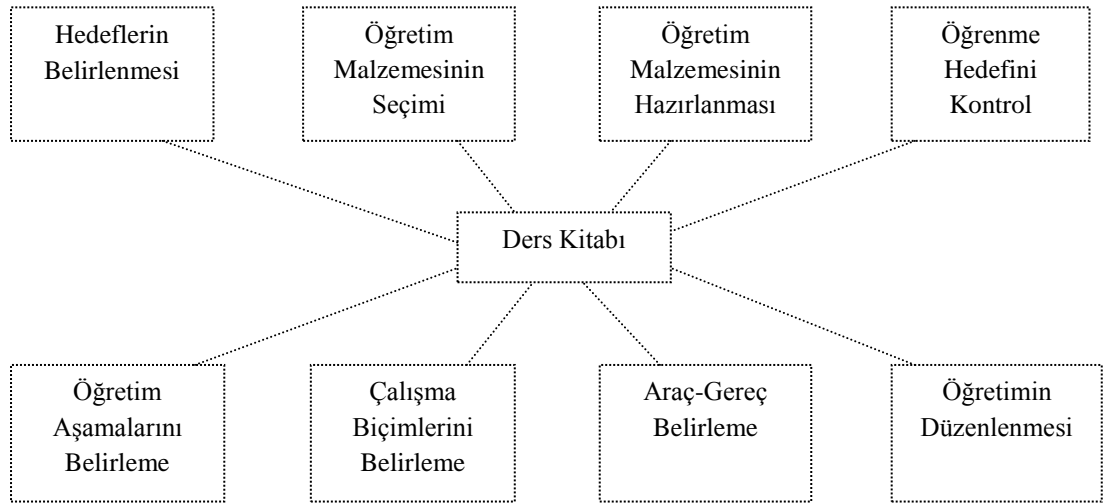
YABANCI DİL DERS KİTABI SEÇİMİ VE İNCELEMESİ

4.1. Ders Kitabı Seçimi

Ders sürecinin başlıca yönlendirici bileşeni olan ders kitabı için yapılan tanımlamalardan en sık kullanılanı şüphesiz Bernd Kast ve Gerhard Neuner tarafından yapılan ve hala güncelliğini koruyan aşağıdaki tanımlamadır:

Ders kitabı, genel ve özel hedeflerin somutlaştırılarak sunulduğu, öğretim malzemesinin bu hedeflere uygun olarak seçildiği, düzenlendiği, sınıf içindeki öğretim sürecini, yöntemi, dersin aşamalarını, çalışma biçimlerini, öğrenci ve öğretmen etkileşimini belirleyen; araç gereç seçimini ve kullanımını düzenleyen öğretim malzemesidir. Dersin aşamalarının saptanmasına, düzenlenmesine, hedeflere erişilip erişilmediğinin kontrolüne ve öğretimin düzenlenmesine yardımcı olur (Kast & Neuner, 1994:8; aktaran Genç, 2002: 75).

Bu tanımlamadan anlaşıldığı üzere; ders kitabı, dersin içeriği, yöntemi, hedefleri, süreci, aşamaları, öğretmen – öğrenci etkileşimi, öğrenme çıktılarının kontrolü gibi birçok konuda belirleyici role sahiptir. Aşağıdaki şemada bu ayrıntılı tanımlamanın somutlaştırılmış biçimi görülmektedir:

Şekil 12: Ders Kitabı (Kast & Neuner, 1994: 8; aktaran Genç, 2002: 75)

Eskiden derslerde tek parçadan oluşan, sınırlı işlevlere sahip ders kitapları kullanılırken, günümüzde ders kitabı, alıştıırma kitabı, kelime kitabı, öğretmen el kitabı, kaset, CD, DVD, kopya basımlar gibi birçok ilave görsel ve işitsel materyalden oluşan ders kitabı setleri kullanılmaktadır (bkz. Kahovcová, 2012: 14). Ders kitapları öğretim yöntemlerindeki değişime bağlı olarak zaman içinde gelişip kapsamlı ders kitabı setlerine dönüştü (Neuner, 1998: 292; aktaran Çakır vd., 2015). Bu dönüşümün gerçekleşmesinde dili bilmekten öte, dili konuşabilmeye duyulan ihtiyaç ve bu yönde artan taleple birlikte, teknolojik ilerlemelerin daha fazla ve daha çeşitli görsel ve işitsel materyal üretmeye ve kullanmaya imkân tanınmasının payı da göz ardı edilemez. Öyle ki artık dil öğrenimine eşlik eden veya tamamen bağımsız öğrenmeyi mümkün kılan elektronik sözlükler, akıllı telefon uygulamaları, bilgisayar ve internet tabanlı öğrenme ortamları, çevrimiçi kurslar, video konferanslar aracılığıyla soru-cevap ve konuşma etkinlikleri gibi uzaktan öğrenme olanakları mevcuttur.

Yabancı dil öğrenimi ve öğretimi için hâlihazırda çok sayıda ders kitabı vardır ve sürekli yenileri yazılmaya devam etmektedir. Öğrenen ve öğreten açısından geniş bir seçim olanağı doğmakla birlikte her ders kitabının her öğrenen için uygun olmadığını, ayrıca salt ticari kaygılarla üretilmiş ders kitaplarının da öğrenenlerin terciğine sunulduğunu unutmamak gerekir. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda öğrenen kişinin özellikleriyle ve öğretim hedefleriyle uyumlu bir ders kitabı seçmenin zorluğu daha kolay anlaşılabilir.

Ders kitabı seçiminde ve oluşturulmasında “içsel” ve “dışsal” olmak üzere iki temel faktör rol oynar. Hedeflerin belirlenmesi, yöntem anlayışı, dilbilgisi konularının kitapta işleniş biçimi, kullanılan alıştıırma türleri, hedef kültürü ve ülke bilgisini aktarış biçimi, geliştirilmek istenen dilsel beceriler, öğretmenin mesleki deneyimi ve dersten beklentileri ders kitabı seçiminde etkili olan içsel faktörlerdir. Toplumsal koşullar, kültürel farklılıklar, ülkedeki politik gelişmeler, eğitim politikaları, eğitim alanındaki gelişmeler ve devletin yabancı dil eğitiminden beklentileri, ders kitabı seçiminde belirleyici rol oynayan dışsal faktörlerdir (bkz. Yılmaz, 2006: 54-55).

Yabancı dil öğretimi farklı yaş grubundan öğrenenlerle, farklı amaçlarla, farklı öğrenme ortamlarında gerçekleştirilebilmektedir. Bu nedenle kullanılacak ders kitabının ve materyallerin belirlenmesi aşamasında kitabın, öğrenen grubun

özelliklerine, öğrenme hedeflerine, geliştirilecek bilgi ve becerilere, öğretim süreci için ihtiyaç duyulan süreye ve öğrenilecek konu içeriğine uygunluğu göz önünde bulundurulmalıdır.

Her ders kitabının belli öğrenme ve öğretme hedefleri vardır ve kitap bu hedeflere ulaşmayı sağlayacak öğretim yöntem ve tekniklerine göre hazırlanır. Neuner ve Hunfeld (1993: 16) ders kitabı ile kitabın kullandığı yöntem arasındaki ilişkinin aşağıdaki özellikler aracılığıyla çözümlenebileceğini söyler:

- Bir üniteadaki metinler,
- Dilbilgisi anlatım biçimi,
- Alıştırmalar,
- Ünite düzeni,
- Öğrenme içeriğinin sıralanması.

Bir öğrenme ve öğretme aracı olarak ders kitabı hem öğrenci hem de öğretmen içindir. Öğrenci açısından ders kitabı ders haricinde de öğrenmeyi sürdürmeye yardımcı olan veya dersi kaçıran bir öğrenci için eksiklerini kendi başına telafi etmesini sağlayan bir işlev taşır. Bir sınava hazırlanan öğrenci için konuları, metinleri ve öğrenme içeriğini sistematik ve kontrol edilebilir bir düzen içinde sunan bir kaynak görevi görür. Öğretmen açısından ise ders kitabı öğretim içeriğinin planlanmasında ve sunulmasında çok önemli bir araçtır. Ders işlenişinin büyük ölçüde ders kitabı tarafından şekillendiği yadsınamaz bir gerçektir. Öğretmenin ders kitabını doğru ve etkili kullanması dersin hedefler doğrultusunda işlenmesi açısından kilit öneme sahiptir. Kitaba aşırı bağlı kalarak her sayfanın ve her alıştırmaların tek tek işlenmesi, farklı materyallerden yararlanılmaması dersin sıkıcı ve tekdüze olmasına neden olur. Dersin merkezinde kitabın değil; öğrencinin ihtiyaçlarının olduğu unutulmamalı ve kitap bu ihtiyaçlara karşılık verecek şekilde kullanılmalıdır (bkz. Sofianoy, 2014: 11-13).

4.2. Yabancı Dil Ders Kitaplarının Beş Kuşağı

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yabancı dil olarak Almanca öğretiminde, öğretim yöntemlerinin etkisiyle beş ayrı aşama ortaya çıkmıştır. Bu aşamaların her biri farklı dilbilimsel kuramları yansıtmaktadır. Söz konusu kuramların öne çıkardığı özelliklere göre yazılan ders kitapları beş farklı ders kitabı kuşağını oluşturmuştur (bkz. Kast & Neuner, 1994: 29-30). Yabancı dil ders kitaplarının beş kuşağı, Kast ve

Neuner (1994), Abdalla (2011) ve Brill'in (2005) çalışmalarına dayanılarak aşağıda kısaca açıklanmış ve dönemin sembol ders kitaplarına örnekler verilmiştir.

4.2.1. Birinci Kuşak (50'li yıllar): Dilbilgisi Ağırlıklı Ders Kitapları

Bu yıllarda dil öğretiminde dilbilgisi-çeviri yöntemi kullanılmaktadır. Dilbilgisini bilmek dili bilmekle eş tutulur. Sözlü iletişim becerilerine önem verilmez. Yazma becerileri ön plandadır. Bu dönemin en yaygın ders kitabı *Deutsche Sprachlehre für Ausländer (Yabancılara Almanca Öğretimi)*'dir.

4.2.2. İkinci Kuşak (60'lı yıllar): Dilsel-İşitsel ve Dilsel-Görsel Ders Kitapları

Dilsel-işitsel ve dilsel-görsel yöntemin kullanıldığı bu yıllarda dilbilimsel yapısalcılık ve davranışsal öğrenme esas alınır. Ders katı bir şekilde tek dilli işlenir. Dilbilgisine yer verilmez. İletişim becerilerinin etki-tepki yoluyla kazandırılması amaçlanır. Konuşma dili önemlidir; yazı dilinin bir önemi yoktur. Bu kuşağın sembol kitabı *Vorwärts*'tir.

4.2.3. Üçüncü Kuşak (70'li yıllar): İletişimsel Ders Kitapları

Pragmatik dönüşüm bu dönemin etkili unsuru olmuştur. Dil öğretiminde sosyolinguistik bir yaklaşım hâkimdir. Dilsel eylem bireylerin günlük hayatındaki eylemlerin bir parçası olarak görülür. Mümkün olduğunca çeşitli iletişim durumlarında dilsel eylemin pekiştirilmesi hedeflenir. Alıştırımlar sözlü iletişime dayalı eylemlerle, soru-cevaplarla yapılır. Dil, sözlü iletişim aracı olarak görüldüğünden, yalnızca konuşma diline önem verilir. Bu kuşağın önde gelen ders kitabı *Deutsch Aktiv*'tir.

4.2.4. Dördüncü Kuşak (80'li yıllar): Kültürlerarası Ders Kitapları

Bu dönemde yabancı dili öğrenmenin yanı sıra yabancı kültürü tanımak da önem kazanmıştır. Etnik merkezîyetçi anlayışın ortadan kaldırılması amaçlanmıştır. Öğrenen gruba özgü ders kitapları geliştirilmiştir. Bunlara örnek olarak *Sichtwechsel* ve *Sprachbrücke* gösterilebilir.

4.2.5. Beşinci Kuşak (90'lı yıllar): Zihinsel Dönüşüm Ders Kitapları

Önceki kuşakların aksine okuma ve yazma becerisi de dâhil olmak üzere dört temel becerinin geliştirilmesi hedeflenir. Bilişsel öğrenme sürecinin önemi vurgulanır. Psikolinguistik, beyin yarıkürelerinin incelenmesi ve ikinci yabancı dil edinimi araştırmalarının sonuçları bu dönemin anlayışını etkileyen faktörlerdendir.

Etkileşimli alıştırmaların yoğun olarak kullanıldığı bu kuşağın en bilinen ders kitapları *Wege* ve *Die Suche*'dir.

Günümüzde hazırlanan ders kitapları altıncı kuşak sayılmakla birlikte, önceki beş kuşaktaki gibi ortak bir teori veya anlayış etrafında birleştikleri söylenemez. Zira çok farklı özellikler sergileyen ders kitapları basılmakta ve kullanılmaktadır. Şu anki dönem için Funk, “bütünleştirici yaklaşım” (*Alm. integrativer Ansatz*) kavramını kullanmıştır: “Bu dönemin ders kitapları için, şimdiye kadarki yaklaşımların öğelerini farklı yoğunlukta taşıyan ve onlardan farklı öğrenme olanakları sunan bir bütünleştirici yaklaşım kavramı uygun gibi görünmektedir.” (Funk, 2001: 283).

4.3. Ders Kitabı İncelemesi

Yabancı dil dersinin vazgeçilmez araçlarından olan ders kitabı, dil öğretimi için önemli araştırma konularından biridir. Henüz mükemmel bir ders kitabının varlığından söz etmek mümkün değilse de, elde edilen dilbilimsel, pedagojik ve teknolojik imkânlar çerçevesinde sürekli daha iyi ve daha etkili bir ders kitabı hazırlayabilmek adına ders kitabı araştırmaları ve incelemeleri yapılmaktadır.

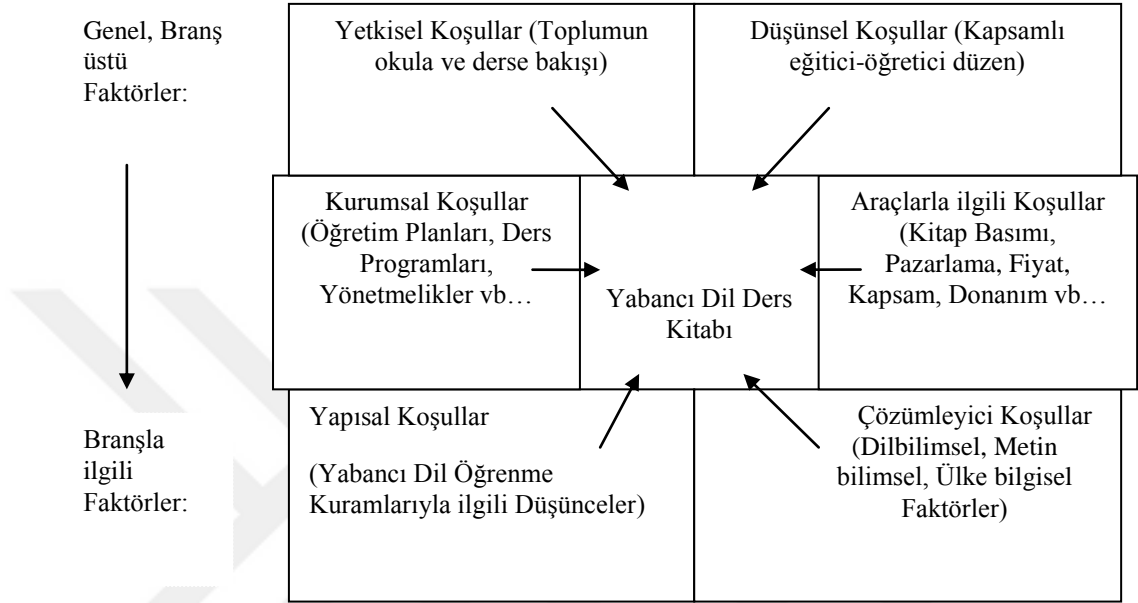
Ders kitabı incelemesinin amacı, öğrenme ve öğretme araçlarının seçimini kolaylaştıracak ölçütler geliştirmek ve ders kitabı yazarlarının daha iyi öğrenme ve öğretme araçları geliştirmelerine yardımcı olmaktır (Sofianoy, 2014: 18). Barkowski'ye (1999: 11) göre ders kitabı inceleme ve araştırmalarının amacı, öğrenme ve öğretme süreçlerinin kolaylaştırılması, insancillaştırılması² ve etkinleştirilmesi maksadıyla öğrenme ve öğretme araçlarının kalitesinin artırılmasıdır. “Ders kitabı analizi bir taraftan öğretmene uygulamaya dönük açıklamalar (seçim, kullanım) sunmalı, bir taraftan da analizler sonucu ortaya çıkan eleştiriler aracılığıyla ders kitaplarının gelişimini ve oluşumunu etkilemelidir. Ayrıca dil öğretimi ve öğrenimi araştırmaları için teşvik edici katkı olarak görülmelidir.” (Hueber, 2011).

Bir ders kitabını incelemek, kitabın dâhil olduğu öğrenme bütünlüğünün tasarımıyla başlar. İncelemede kitabın hangi parçalardan ve kaç ciltten oluştuğu, her parçanın kaç sayfadan meydana geldiği, kaç kasetin bulunduğu ve ne kadar sürdüğü, hangi öğrenen grubuna ve hangi seviyeye ağırlık verildiği, kitap ile hangi sınavlara

² Bu kavram; yaşam kalitesi, severek öğrenme, öğrencilerin birbiriyle ve öğretmenle ilişkilerindeki niteliği vurgulamak için seçilmiştir.

hazırlanabileceği, hangi bilgi ve becerilerin önkoşul sayıldığı ve kitap ile hangi hedeflere ulaşılabileceği araştırılır (bkz. Henrici & Riemer, 1996: 400).

Ders kitaplarının analiz edilmesini ve tasarlanmasını etkileyen bazı faktörler vardır. Bu faktörler aşağıdaki gibi somutlaştırılmıştır (Kast & Neuner, 1994: 13).

Şekil 13: Ders Kitabı Analizi ve Tasarımı: Faktörler (*Lehrwerkanalyse und -konstruktion: Faktoren*)

Yazılmış bir ders kitabının analizinde veya bir ders kitabı hazırlanmasında, genelden özele doğru sıralanabilecek çok sayıda faktör söz konusudur. Geniş kapsamlı olarak ele alındığında, genel faktörler arasında dersin toplum tarafından gördüğü değer, öğretimsel ve yöntembilimsel bakış açısı öne çıkmaktadır. Daha özele inildikçe; ders programları, öğretim planları, yönetmelikler, basım ve yayımla ilgili faktörler görülmektedir. En temelde ise yabancı dil öğrenimiyle ilgili kuramlar, dilbilimsel, metin bilimsel ve ülke bilgisel olmak üzere branşa özgü faktörler dikkate alınmak durumundadır.

Konuyu daha ayrıntılı ele almadan önce “ders kitabı incelemesi” ve “ders kitabı eleştirisi” kavramlarının birbirinden farklı olduğunu vurgulamak gerekir. Ders kitabı incelemesi, kitabın içyapısını hedefe koyan sorular ve önceden var olan ya da araştırmacının kendisi tarafından geliştirilen kriterler ölçüt alınarak kitabın tamamının veya bir kısmının araştırılması ve bu araştırma sonuçlarının

raporlanmasıdır. Ders kitabı eleştirisi ise, incelemeye yönelik sorular ve kriterler bağlamında kitap hakkında bir değer yargısı ortaya koymak, kitabın güçlü ve zayıf yönlerini, sunduğu avantaj ve dezavantajlarını, öğrenciye uygun olup olmadığını gerekçelendirerek sunmaktır (bkz. Henrici & Riemer, 1996: 400-401). Ders kitabı incelemesi aynı kriter ve sorular kullanıldığı sürece farklı kişiler tarafından yapılsa bile aynı nesnel sonuçları verir. Ders kitabı eleştirisi ise öznel bir süreç olduğundan farklı sonuçlar verebilir. Ders kitabı eleştirmenleri yalnızca tecrübeye dayalı iyi bir ders kitabı değerlendirmesinin yapılabileceğini iddia ederken, ders kitabı incelemesine göre salt tecrübe yeni yaklaşımların ve imkânların göz ardı edilmesine neden olabilir. Bu nedenle ders kitapları uygulamadan bağımsız olarak öğretimsel ve uzmanlık alanı düzenlemesine göre sınanmalıdır (Krumm & Duszenko, 2001: 1034-1035).

4.3.1. Ders Kitabı İnceleme Yöntemleri

Ders kitabı incelemeleri birçok farklı yöntem kullanılarak yapılabilir. Günümüzde bu amaçla kullanılan yüzlerce yöntemin varlığı bilinmektedir. Her yöntem kendi içinde belli konulara ağırlık vererek o konuları etkili bir şekilde araştırarak ölçütler belirler ve kullanır. Průcha (1998: 47-48; aktaran Sofianoy, 2014: 21-22) bu yöntemleri kısaca aşağıdaki gibi sıralamaktadır:

- a) *Nicel Yöntemler*: Çeşitli istatistiksel süreçlerden yararlanılır ve kitabın ölçülebilir yönleri ele alınır.
- b) *İçeriksel Analiz Yöntemleri*: Kitabın nitelikleri ve içeriği araştırılıp değerlendirilir.
- c) *Soru Yöntemleri*: Kitabın farklı özellikleri ve derste işlevi ile ilgili bilgiler toplanır ve değerlendirilir. Bu işlem çoğunlukla öğrenciler ve öğretmenler tarafından doldurulan anketler aracılığıyla yapılır.
- d) *Test Yöntemleri*: Öğrenenlerde ders kitabı aracılığıyla ortaya çıkan öğrenme çıktıları araştırılır. Bu testler öğrenenlerde hem kısa vadeli hem de uzun vadeli çıktıların incelenmesini sağlar.
- e) *DeneySEL Yöntemler*: Yararlanılan değişikliklerin etkileri araştırılır.
- f) *Karşılaştırmalı Yöntemler*: İki ya da daha fazla ders kitabının belli bir açıdan karşılaştırılmasını sağlar. Bu yöntemlerle bir dersin eski ve yeni kitapları karşılaştırılabilir. Tarihsel araştırmalar için de bu yöntemler uygundur. Bir ders kitabının tarihsel olarak değişimi ve gelişimi ele alınır.

“Nesnel bir iş olan ders kitabı incelemesi sürecinde bir kitaptaki hangi özellikler ele alınır, kitapta ne araştırılır?” Bu sorunun cevabı olarak ders kitabı incelemesinde temel olarak nelerin ele alındığı şöyle sıralanabilir (Průcha 1998: 43-47; aktaran Šturalová, 2008: 20-21):

a) *Kitabın Özellikleri:* Kitabın iletişimsel, içeriksel ve ergonomik özellikleri incelenir ve bu özelliklere göre kitabın eğitim sürecine etkileri ve sürecin çıktıları ele alınır. Araştırmacıların en çok ilgilendiği kısım kitabın iletişimsel özellikleridir. Bunlar kitabın sözlü anlatımsal yönleri olan metinlerin dilsel, biçimsel yönlerini ve sözlü olmayan görsel yönlerini oluşturur. Bu özelliklerin incelenmesi sonucunda kullanılan öğrenim malzemesinin zorluğu ve kitaptaki dizimi anlaşılır.

İçeriksel özelliklerin araştırılması, içeriğin hangi yapıya, ilişkilere ve bağlantılara sahip olduğunu açığa çıkarır. Kelime kullanımı, kitabın sergilediği öğretici tutum, yansıttığı kültürel biçim de bu kapsamdadır.

Ergonomik özellikler olarak da kullanılan yazı tipi ve boyutu, renk kullanımı, grafik ve semboller incelemeye konu olur.

b) *Kitabın İşlevi:* Ders kitabının işlevi öğretme ve öğrenme süreci bağlamında incelenir. Bu incelemede kitabın kullanımından yola çıkılır. Öğretmenin ve öğrencilerin kitaptan nasıl yararlandığı araştırılır.

c) *Kitabın Etkileri ve Çıktıları:* Öğrencilerin bilgi, tutum ve değer anlayışlarında kitaba bağlı olarak meydana gelen değişimler incelenir.

d) *Kullanılan Kaynaklar:* Ders kitabındaki metinlerin kaynakları kapsam bakımından (sayfa sayısı, metinsel olan ve olmayan özellikler arasındaki ilişki, alıştırmaların kapsamı) ve zorluk derecesi bakımından (öğrenci seviyesine uygunluğu) incelenir.

4.3.2. Ders Kitabı İnceleme Kriterleri

Ders kitabı seçiminde ve hazırlanmasında olduğu gibi incelemesinde de belli ölçütlerin kullanılması gerekir. “Her analizin kriterlere ihtiyacı vardır. Kriterlerin bir liste biçiminde düzenlenmesi onları daha anlaşılır ve kullanışlı kılar. Bu şekilde farklı ders kitapları üzerinde yapılan inceleme sonuçları arasında nispeten bir karşılaştırma yapma imkânı doğar.” (Kast & Neuner, 1994: 109). Nitekim geliştirilen ölçütlerin büyük bölümü “kriterler cetveli” (*Alm. Kriterienraster*), “kriterler katalogu” (*Alm. Kriterienkatalog*) biçiminde hazırlanmıştır.

Birçok araştırmacı ders kitaplarının incelenmesinde kullanılacak ölçütler ortaya koymuştur. Özellikle yabancı dil olarak Almanca ders kitaplarının incelenmesi için “Mannheim Kriterleri” (*Mannheimer Gutachten*), “Stockholm Kriterleri” (*Stockholmer Kriterienkatalog*) en bilinen kriter kataloglarıdır. Bunların dışında Hermann Funk’un geliştirdiği “Ders Kitabı Analizi için Sorular” (*Arbeitsfragen zur Lehrwerkanalyse*), göçmen işçilere Almanca öğretiminde kullanılan ders kitaplarının incelenmesi için hazırlanan “Mainz Kriterleri” (*Das Mainzer Gutachten*) ve mesleki yabancı dil olarak Almanca öğretiminde kullanılan “Hamburg Kriterleri” (*Das Hamburger Gutachten*) de bilinen diğer önemli kriter kataloglarındandır. Örnek teşkil etmesi bakımından bu kriter kataloglarından bazılarına değinilecektir.

Ders kitabı incelemesinde kullanılan hiçbir ölçüt cetvelinin doğruluğu ve geçerliliği mutlak değildir. Unutulmamalıdır ki bu ölçütler onları hazırlayan kişilerin öznel bakış açısı sonucu ortaya çıkmıştır. Bununla ilgili Kast ve Neuner’in aşağıdaki açıklaması oldukça önemlidir.

Ne var ki kriter katalogları sorunsuz değildir. Çabucak kanunlaşıp nesneliliği göz ardı ederler, durağandır ve bilimsel otoriteymiş gibi görülürler. Oysaki tüm kriterler görecelidir, ağırlığı yalnızca kişisel önceliklere göre mevcut koşulların hesaba katılmasıyla belirlenir: meslektaşların branşlarındaki bilgisine, öğrenenlerin ihtiyaçlarına, yeni ders kitabının diğer ders materyalleriyle veya diğer öğrenme düzeylerinde kullanılan ders kitaplarıyla uyumuna göre vb. Kısacası, bir ölçüt cetveli bir yardımcı eleman gibi anlaşılmalı, bir korse gibi değil (Kast & Neuner, 1994: 100).

Bir ders kitabı incelemesi yapılırken kullanılacak kriter katalogu ayrıntılı olarak ele alınmalı, gerek görüldüğu taktirde bazı maddeler değiştirilmeli, çıkartılmalı veya yeni maddeler eklenmelidir. Kriter katalogu mutlak ölçüt olarak kabul edilmek zorunda değildir.

4.3.2.1. Mannheim Kriterleri

Mannheim kriterleri 1977 yılında Almanya dışışleri kültür dairesinin talebi üzerine Alman Dili Enstitüsü (*Institut für Deutsche Sprache*) tarafından Ulrich Engel’in öncülük ettiği bir komisyonun çalışmaları sonucunda yayınlanmıştır. Daha sonra 1979’da tekrar ele alınarak güncellenmiştir. Amaç, bir ders kitabının tüm önemli boyutlarının ve yönlerinin basılmış, temellendirilebilen ve nesnel olan ölçütler aracılığıyla sistematik bir şekilde incelenmesidir.

Mannheim kriterleri öğretim bilgisi (*Didaktik*), dilbilim (*Linguistik*) ve konu düzenlemesi (*Themenplanung*) başlıkları altında sınıflandırılmıştır. Konu düzenlemesi Almanya ülke bilgisini (*Deutschlandkunde*) temel almaktadır. Bu sınıflandırma üç alanın birbirinden bağımsız olarak ele alındığı anlamına gelmez. Sınıflandırmanın amacı sadece ağırlık noktası belirleme olarak anlaşılmalıdır. Örneklendirmek gerekirse, kitaptaki metinler her üç açıdan da ele alınır. Ölçütler değerlendirici olmaktan ziyade tahlil edici ve betimleyici niteliktedir. İster istemez her tahlil edici betimleme değerlendirici unsurlar da barındırır ve bu değerlendirme ölçütler aracılığıyla maddeler halinde açıklanır (Engel vd., 1977: 9).

Bu kriter katalogu, karşıtsallık prensibiyle ders kitabında anadil ile hedef dil arasındaki benzerlik ve farklılıkların ne derece gözetildiğini de inceler. İncelenen ders kitaplarında görsel-işitsel malzemelerin kullanımına yeterince önem verilmemesi Mannheim kriterlerinin zayıf noktası olarak görülür (bkz. Abdalla, 2011: 35).

Mannheim kriterleri her amaca ve her duruma uygun bir ideal ders kitabı arayışında değildir. Aksine farklı öğrenen gruplarına ve farklı amaçlarla (okuduğunu anlama, yazma becerisi ve benzeri) hazırlanmış ders kitaplarının varlığını göz önünde bulundurur ve bu tür tekil hedef odaklı kitapların incelenmesiyle ilgilenmez. Ancak tüm ders kitabı düzenlemeleri için geçerli olması gereken ortak nokta “yabancı dil olarak Almanca dersi öğrenenleri her koşulda dilin aktif ve üretken kullanımını konusunda yetkin kılmalıdır” (Engel vd., 1977: 10).

Aşağıda Mannheim kriterlerinin 1979’da güncellenmiş haline ait on altı temel madde yer almaktadır (Engel vd., 1979; aktaran Latour, 1980: 207-210).

1. Öğrenme hedefleri ve yöntemler
2. Ders kitabının yapısı
3. Öğretim organizasyonu
4. Dil öğretimsel taslak
5. Alıştırmalar
6. Öğrenenlerin motive edilmesi ve etkinleştirilmesi
7. Almanca: Sınırlama, metinler
8. Dilbilgisi
9. Fonetik (ses bilim) ve Grafemik (yazı bilgisi)

10. Sözcük
11. Morfoloji (biçim bilgisi) ve Sentaks (söz dizim)
12. İletişimsel kategoriler/Sözel iletişim hareketleri
13. Karşıtsallık
14. Tematik hedef beyanı
15. İletişim, toplum, durumlar
16. Almanya portresi

4.3.2.2. Stockholm Kriterleri

Stockholm kriterleri katalogu 1980’li yıllarda İsveç’te Hans-Jürgen Krumm öncülüğünde yayımlandı. Amaç olarak Mannheim kriterleri ile benzerlik taşısa da, pratikte onun kadar ayrıntılı ölçütler kullanılmamıştır. Stockholm kriterleri sekiz temel maddede ders kitaplarını araştırır. Her bir madde altındaki alt maddeler ve sorular aracılığıyla ders kitabı incelenir. Ölçütlerde ders kitabının öğrenciye kendi başına öğrenme imkânı sağlayıp sağlamadığı öncelikli inceleme konularından biridir. Bu anlayışla yalnızca bağımsız öğrenme imkânı değil, aynı zamanda öğrenenlerdeki ilerleme ve hedeflere ulaşma düzeyi de ön planda tutulur (bkz. Kast & Neuner, 1994: 100- 118).

Stockholm kriterleri kısmen sadeleştirilmiş haliyle aşağıdaki gibidir (Kast & Neuner, 1994: 100-105):

1. Ders kitabının yapısı
2. Düzenleme (Mizanpaj)
3. Öğretim programına uyum
4. İçerikler-ülke bilgisi
 - a) Ders kitabında karşılaşılan insanlar
 - b) Ders kitabında günlük yaşam
 - c) Coğrafya ve ekonomik hayat
 - d) Toplum (politik, ekonomik ve toplumsal ilişkiler)
 - e) Kültür
 - f) Edebiyat
 - g) Tarih
 - h) Kendi ülkesini ifade etme
5. Dil

- a) Telaffuz ve tonlama
 - b) Ses bantları ve kasetler
6. Dilbilgisi
 7. Alıştırmalar
 - a) Açıklamalar
 - b) Beceriler
 - c) Alıştırma tipleri
 - d) Alıştırma biçimleri
 - e) İlinti
 - f) Ayırt etme
 - g) Tekrar
 8. Öğrencinin bakış açısı

4.3.2.3. Mainz Kriterleri

Almanya’da göçmen işçi sayısının artmasıyla birlikte 1960’lı ve 70’li yıllarda göçmen işçilere Almanca öğretimi önemli bir ihtiyaç haline geldi. Özel dil kurslarıyla bu konuda istenen sonuçlar alınamadı ve bunun üzerine 1974’te “Yabancı İşçiler için Alman Dili Derneği” (*Sprachverband Deutsch für ausländische Arbeitnehmer*) kuruldu. Dernek 2001 yılında “Alman Dili Derneği” (*Sprachverband Deutsch e.V.*) adını aldı (Wikipedia, 2016). Derneğin amacı göçmen işçilere etkili bir dil eğitimi verilebilmesini sağlamaktır. 1979’da dernek çatısı altında oluşturulan bir çalışma grubu, ders kitaplarının incelenmesi için bazı ölçütler geliştirdi. Bu ölçütler aracılığıyla göçmen işçiler için Almanca dersinde kullanılan ders kitaplarının öğrenen gruba uygunluğu araştırılmıştır. Yapılan incelemelerde ders kitaplarının çok dilliliği ve iki kültürlü kimliği ne derece dikkate aldığına büyük önem atfedilmiştir. Öğrenen grup odaklı geliştirilen kriterler, grubun bilgi düzeyini, yaşını, ilgilerini, kültürel farklılıklarını ve temel koşullarını ön planda tutmuştur.

Mainz kriterleri yedi temel maddeden oluşur ve her madde kendi içinde soru listeleri barındırır. Bu sorular yalnızca incelenen ders kitabıyla ilgili değil, aynı zamanda değerlendirmeyi yapanların öğrenen grupla olan öznel deneyimleriyle de ilgilidir.

Mainz kriterlerinin temel maddeleri şöyledir (*Sprachverband e.V. Mainz, 1994: 122*):

1. Hedef grubun iki kültürlü kimliği
2. Toplumsal durum
3. Heterojen öğrenme koşulları
4. Ders içi ve ders dışı dil edinimi
5. İletişim durumları
6. İşyeri vasıtasıyla yükümlülük
7. Dersin temel koşulları

4.3.2.4. Hamburg Kriterleri

Beier ve Möhn yayınladıkları “Yabancı Dil Olarak Almanca'nın Mesleki Dil Öğrenme ve Öğretme Materyalleri için Hamburg kriterleri üzerine Düşünceler” (*Vorüberlegungen zu einem Hamburger Gutachten über fachsprachliche Lehr- und Lernmaterialien des Deutschen als Fremdsprache*) adlı makalede genel ve mesleki ders kitaplarının incelenmesi üzerine bir tartışma yürütmüşlerdir (Beier & Möhn 1982). Bu çalışmada mesleki dil ders kitaplarını incelenmesinde kullanılacak değerlendirme ölçütleri ortaya konulmuştur.

Ölçütler öncelikle kitap yazarlarının dersin anlamını, amacını ve bunlardan doğan hedeflerini ve yöntemlerini kavrama şeklini inceler. Ayrıca mesleki yabancı dil ders kitaplarından beklenen niteliklere yer verilir. Kitapların incelenmesi için önerilen beş ana kriter aşağıdaki gibidir (Abdalla, 2011: 37):

1. *İletişimsel Hedef Becerilerin Belirlenmesi*: Mesleki iletişim yeterliliği bakımından hangi öğrenme hedefine ulaşılması gerektiğini belirlemek ve ders kitabını bununla sınırlamak gerekir.
2. *Öğrenen Profili*: Kitabın hangi kurumsal (müfredat) ve düzenleyici (öğrenen grubu oluşturma) koşullar altında kullanılacağına belirlenmesi gerekir (Beier & Möhn 1982: 316). Öğrenen grubun dilsel ve mesleki bilgi bakımından heterojen olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.
3. *Metinlerin Gerçekle İlişği*: Kitabın öğrenenlerde mesleki dilsel yeterliliğin gelişmesine katkı sağlayabilmesi için kullanılan metinlerin gerçeğe yakın olması, mümkünse kurmaca yerine gerçek mesleki metinler olması gerekir.
4. *Ders Kitabı Yapısının Hedefler, Öğrenenler ve Meslekler Açısından Uyumu*: Yetişkin öğrenenlerle ilgili olan bu kriter, kültürel arka plan,

öğrenen özellikleri, kaynak dil, alıştırmaların sıralanması ve düzenlenmesi gibi konuları araştırır.

5. *Başvuru Dilbilgisi ve Sözlüğü*: Kitabın dilbilgisi aktarış biçimi öğrenen grubun önbilgilerine göre değişiklik gösterir. Doğrudan veya dolaylı dilbilgisi aktarımı ayırt edilir. Mesleki sözlüğe yer verilmesi de bir diğer önemli husustur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TURİZM İÇİN MESLEKİ ALMANCA ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN DERS KİTAPLARININ İNCELENMESİ

5.1. Zimmer frei - Deutsch im Hotel

İlk olarak 2000 yılında yayımlanan *Zimmer frei-Deutsch im Hotel* ders kitabı, Ulrike Cohen ve Nicoletta Grandi tarafından düzenlenerek Klett-Langenscheidt tarafından 2012’de *Zimmer frei-Deutsch im Hotel aktuelle Ausgabe* olarak yeniden yayımlandı (bkz. Cohen & Grandi: 2012). Kitap, Almanca ön bilgisi olmayan turizm çalışanları ve öğrencileri için A1 seviyesinde, 45 dakikalık 100-120 derslik bir kursa uygun olarak hazırlanmıştır. Öncelikle otel olmak üzere turistik işletmelerde konuklarla girilen iletişim durumlarında, çalışanlara etkili sözlü iletişim becerileri kazandırmayı hedeflemektedir. İlgili okul ve kurslarda genç ve yetişkin öğrenen gruplarıyla kullanılabilmesi gibi, turizm çalışanlarının kendi başlarına mesleki Almanca becerilerini geliştirmeleri için de kullanılabilir. Dersin ana materyali olarak veya bir temel Almanca ders kitabı eşliğinde kullanılması da mümkündür.

Alıştırma kitabı ders kitabına eklenerek kitapla bütünleştirilmiştir. Ders kitabı ve alıştırma kitabındaki dinleme ve telaffuz alışırmaları için 3 adet CD bulunmaktadır. Kitaba ilave olarak öğretmen kitabı ve sözlük (*Glossar*) vardır. Fakat sözlük şu anda yalnızca Almanca-Yunanca olarak yayınevının internet sayfasından ücretsiz olarak indirilebilmektedir. Bu internet sayfasında alıştırma kitabının cevap anahtarı da bulunmaktadır (Klett, 2016). Öğretmen kitabında öğretim düzeni için açıklamalar, her ünitedeki konu alanı, telaffuz, kelime hazinesi ve dilbilgisi yapılarına dair bilgiler, dersin akışı, CD ve alıştırma kitabının ders kitabıyla bütünleştirilmesine dair açık ve anlaşılır öneriler, oyun önerileri, telaffuz öğretimi için ipuçları, alıştırma kitabındaki dinleme parçalarının yazılı metinleri ve alıştırma kitabının cevap anahtarı bulunmaktadır.

168 sayfadan oluşan kitabın ilk 88 sayfası ders kitabı, kalanı ise alıştırma kitabı bölümüdür. Kitap içindekiler bölümüyle başlar. Burada konu başlıklarıyla birlikte, ders kitabında yer aldığı sayfa ile alıştırma kitabında yer aldığı sayfa numaraları birlikte verilmiştir. Ardından gelen *Zimmer frei auf einen Blick* (bir bakışta Zimmer frei) bölümünde kitapla ilgili ayrıntılı bilgiler paylaşılmıştır. Ders kitabının sonunda *Hotelspiel* (otel oyunu) adında bir adet kelime oyunu, alıştırma kitabının sonunda ise kitapta geçen kelimelerin alfabetik listesi bulunmaktadır. Toplam 8 üniteden oluşan kitapta sırasıyla; konukların gelişi, oda ve kahvaltı, yazışma ve telefon hizmeti, otel hizmetleri, işaretler, bilgilendirmeler ve mesajlar, otel imkânları, tatil yeri imkânları ve konukların dönüşü konuları işlenmektedir.

Kitapta, otelde ve diğer turistik işletmelerde geçen somut iletişim durumları ve diyaloglar ön plana çıkmaktadır. Diyaloglardan hemen sonra verilen kutucuklarda ilgili iletişim durumunda konuklardan gelebilecek diğer muhtemel sözlü ifadeler ve çalışanların kullanabileceği alternatif ifade biçimleri yer almaktadır. Bu alternatif ifadelerle diyaloglara işlevsellik kazandırılmıştır. Her ünitenin sonunda *Aussprache* (telaffuz), *Wortschatz* (kelime hazinesi) ve *Strukturen* (yapılar) bölümleri bulunmaktadır. Telaffuz bölümlerinde örneklerle çok sayıda telaffuz alıştirması ve doğru telaffuz için ipuçları bulunmaktadır. Kelime hazinesi bölümünde kelimeleri ayırt edici ve kelime hazinesini geliştirici alıştırmalar yer almaktadır. Yapılar bölümünde ise diyaloglarda sıklıkla geçen dilbilgisi yapıları örnekler ve tablolarla açıklanmaktadır. Alıştırma kitabında her ünitenin sonuna eklenen *Rückschau* (geriye bakış) bölümünde işlenen konu örneklerle özetlenmiş ve ardından öğrencinin kendini değerlendirmesi için kısa bir test sunulmuştur.

Alıştırmalar ağırlıklı olarak konuşma becerilerini geliştirmeye dönük hazırlanmıştır. En sık kullanılan alıştırma biçimleri rol oyunu ve diyalog yazıp canlandırmadır. Bunların dışında dinleme-anlama alıştırmaları da yoğun olarak kullanılmıştır. Okuma ve yazma alıştırmaları mesleki ihtiyaçlarla sınırlandırılmış ve mektup, faks, e-mail yazma ve bunları yanıtlama alıştırmaları şeklindedir.

Kitapta turistik işletmelerde kullanılan kayıt formları, yiyecek ve içecek menüleri, fiyat çizelgeleri, mektup, faks ve e-posta örnekleri, tabela ve bilgi panoları, işaretler, not kartları, broşürler, afişler, gerçek şehir planları ve haritalar, çizimler ve telefon görüşmesi örnekleri yer almaktadır. Ülke bilgisine fazla önem verilmediği

gözenmekle birlikte farklı ülkelerden az sayıda turistik yer isimleri, şehir planları kullanılmıştır.

Görsel açıdan bakıldığında kitapta çok sayıda gerçek turistik yer, mekân ve kişiye ait renkli resimler, renkli ve renksiz çizimler, şekil ve işaretler kullanılmıştır. Özellikle diyaloglarla birlikte verilen resimler, diyalogun içeriğine dair öğrenciye fikir vermekte ve resim üzerine serbest konuşma imkânı sunmaktadır.

5.2. Herzlich willkommen - Deutsch in Restaurant und Tourismus

Herzlich willkommen ders kitabı ilk olarak 2001 yılında yayımlanmıştır. Daha sonra Ulrike Cohen ve Nicoletta Grandi tarafından düzenlenerek 2012’de Klett-Langenscheidt yayınevi tarafından *Herzlich willkommen-Deutsch in Restaurant und Tourismus aktuelle Ausgabe* adıyla yeniden basılmıştır (bkz. Cohen & Grandi: 2012). Bu kitap A1 seviyesinde temel Almanca bilgi ve becerilerine sahip olan turizm sektörü çalışanları ve ilgili bölümlerde okuyan öğrencilere uygun olarak A2 seviyesinde, 45 dakikalık 100-120 ders saatine göre hazırlanmıştır. Dil ve yöntem açısından *Zimmer frei* ders kitabının devamı niteliğinde olsa da, ondan bağımsız olarak da kullanılabilir. Dersin tek materyali olarak veya bir genel Almanca ders kitabı eşliğinde kullanımı da mümkündür. Kitabın amacı, turizm çalışanlarına ve öğrencilerine Almanca sözlü mesleki iletişim becerileri kazandırmak ve geliştirmektir.

Kitaba önceki baskılarında ayrı olan alıştırmaya kitabı dâhil edilerek tek cilt haline getirilmiştir. Ders kitabı ve alıştırmaya kitabındaki dinleme ve telaffuz alıştırmaları için CD’ler bulunmaktadır. Kitaptaki kelimeler için sözlük (*Glossar*) bulunmayıp bir adet öğretmen kitabı vardır. Öğretmen kitabında alıştırmaya kitabının ve dinleme CD’lerinin ders kitabıyla uyumlu bir şekilde kullanılmasına yönelik bilgiler, dersin hazırlığına ve akışına dair öneriler, oyun önerileri, kopyalanacak sayfalar, alıştırmaya kitabının cevap anahtarı ve alıştırmaya kitabında dinleme parçalarının yazılı metinleri bulunmaktadır.

Kitap toplam 200 sayfa olup, ilk 90 sayfası ders kitabı kısmını, sondaki ekler hariç kalanı ise alıştırmaya kitabı kısmını oluşturmaktadır. Kitap içindekiler bölümü ile başlamaktadır. Bu bölümde her üniteye işlenecek konular içerikleriyle birlikte belirtilmiş, konunun ders kitabında ve alıştırmaya kitabında bulunduğu sayfa numaraları birlikte verilmiştir. Devamında *Herzlich willkommen auf einen Blick* (bir

bakışta *Herzlich willkommen*) bölümünde kitapla ilgili ayrıntılı bilgiye yer verilmiştir. Ders kitabı kısmının sonunda *Reiserallye* (seyahat rallisi) adlı bir kelime oyunu bulunur (bkz. Cohen & Grandi, 2012: 88-89). Alıştırma kitabının sonuna kitapta geçen kelimelerin alfabetik listesi eklenmiştir. Ardından oluşturulan konu referans tablosunda kitaptaki bütün konulara kısa örnekler verilmiş ve *Zimmer frei* kitabında geçen benzer veya aynı konuya atıflar yapılarak örneklerle tekrar hatırlanması sağlanmıştır (bkz. Cohen & Grandi, 2012: 195-199). Kitabın son sayfasında ise hem *Herzlich willkommen* hem de *Zimmer frei* ders kitabında geçen telaffuz alıştırmalarının konu başlıkları ve sayfa numaraları birlikte verilmiştir.

Toplam 7 üniteden oluşan kitapta sırayla, selamlama, yemekler ve içecekler, alakart, istek ve şikâyetler, uğurlama, tatil yeri bilgileri ve seyahat bilgileri konuları işlenmiştir. Ünitelerin sonunda ses, kelime ve cümle bazında örneklerle birlikte telaffuz alıştırmaları, ünite alanıyla ilgili kelime alıştırmaları, çizimler ve resimlerle desteklenmiş dilbilgisi kural açıklamaları yer almaktadır. Alıştırma kitabındaki her ünitenin sonunda verilen *Rückschau* (geriye bakış) bölümünde işlenen konu örneklerle özetlenmiş ve ardından öğrenciye bir adet kendini değerlendirme testi sunulmuştur.

Kitapta yoğun olarak turizmdeki somut iletişim durumlarına dayanan diyaloglar kullanılmış ve hemen diyaloglardan sonra yer alan kutularda, ilgili konuşma çerçevesinde konuklardan gelebilecek muhtemel soru, istek ve ifadeler ve çalışanın bu durumda kullanabileceği alternatif cevap ve ifade kalıpları sunulmuştur. Böylece diyaloglardaki konuşmalara farklı boyutlar kazandırılmıştır. Ağırlıklı olarak konuşma, telaffuz ve dinleme-anlama alıştırmalarına yer verilmiştir. Bu nedenle en sık kullanılan alıştırma biçimi diyalog ile ilgili soruları cevaplama, diyalog oluşturup canlandırma ve rol oynama alıştırmalarıdır. Turistik ürün veya hizmet tanıtmaya, verilen anahtar kelimelerle konuşma yapma gibi sözlü alıştırmalar da kullanılmıştır. Bunların dışında okuma-anlama, eşleştirme, karşılaştırma, not alma, duruma uygun dilsel tepki sergileme alıştırmalarına da yer verilmiştir. Ayrıca belli bir durumla ilgili öğrencinin kendi ülkesi veya şehriyle bir karşılaştırma yapması, ülkesinden örnekler vermesi istenerek ülke bilgisine ve kültürlerarası yetinin geliştirilmesine de gayret edilmiştir.

Kitapta, restoran ve diğer turistik işletmelerde kullanılan yiyecek ve içecek menüleri, yiyecek ve içecek türleri ve sınıflandırmaları, yemek tarifleri, standart

menü örnekleri, tabela, pano ve broşürler, tur programları, hesap fişleri, farklı ülkelerden gerçek turistik yerleri konu edinen okuma parçaları, şehir planları ve haritalar gibi görsel materyaller kullanılmıştır. Ayrıca çok sayıda gerçek ve renkli resim, renkli ve renksiz çizim, tablo ve şekil kullanımına yer verilmiştir.

5.3. Menschen im Beruf Tourismus A1, A2

*Menschen im Beruf-Tourismus*A1, A2 (MiBT A1, A2) ders kitapları, farklı meslek gruplarında çalışanlara mesleki Almanca öğretimi amacıyla hazırlanan *Menschen im Beruf* serisinin bir parçası olarak 2015'te Hueber yayınevi tarafından yayımlanmıştır. Anja Schümann, Cordula Schurig, Brigitte Schaefer ve Frauke van der Werff tarafından hazırlanan kitaplar, MiBT A1 ve MiBT A2 olmak üzere iki ayrı cilt halinde basılmış olmasına rağmen, içerik ve öğretimsel düzen bakımından bütünlük arz etmektedir (bkz. Schümann vd., 2015). Öyle ki MiBT A1 ders kitabındaki üniteler 0-4 ile numaralandırılmış, MiBT A2 ders kitabındaki üniteler de 5-8 ile numaralandırılmıştır. Bu nedenle bu iki kitap birlikte incelenecektir.

MiBT A1 ders kitabı Almanca öğrenmeye yeni başlayan turizm çalışanlarına ve öğrencilerine Almanca konuşan turistlerle etkili iletişim kurmalarını sağlayacak dilsel bilgi ve becerileri kazandırmayı amaçlar. MiBT A2 ders kitabı da bu bilgi ve becerileri farklı mesleki alanlarda ilerletmeyi hedefler. Bu kitaplar derste tek materyal olarak kullanılabilirdiği gibi, *Menschen A1* ve *Menschen A2* genel Almanca ders kitaplarıyla birlikte de kullanılabilir.

MiBT A1 ve A2 ders kitaplarına ilave olarak alıştırmaya kitabı bulunmamaktadır. Bunun yerine her ünitenin sonuna eklenen alıştırmaya kısmı (*Übungsteil*) bulunmaktadır. Ders kitabı ve alıştırmaya kitabındaki dinleme ve telaffuz alıştırmaları için CD bulunmaktadır. Kitaplara ilave olarak öğretmen kitabı yoktur. Bunun yerini tutacak nitelikte her iki kitap için ortak hazırlanmış bir adet kılavuz kitap (*Leitfaden*) yayınevini internet sitesinden ücretsiz indirilebilmektedir. Aynı siteden kitaplardaki alıştırmaların cevap anahtarları ve dinleme parçalarının metinleri de indirilebilmektedir (Hueber MiB, 2015). Söz konusu kılavuz kitapta MiBT A1 ve A2'nin genel Almanca ders kitapları *Menschen A1* ve *A2* ile birlikte kullanımına yönelik bilgi ve öneriler, kitapların ders süresiyle uyum içinde kullanımına dair açıklamalar, konu içeriklerinin kısa özetleri ve öğrenme hedeflerine uygun alıştırmaya önerileri bulunmaktadır.

Kitaplar içindekiler bölümü ile başlar. Bu bölümde konu başlıklarının ve içeriklerinin yanı sıra alıştıırma kısmının da bulunduğu sayfa numarası belirtilmiştir. Ardından gelen önsöz bölümünde kitapla ilgili ayrıntılı bilgi paylaşılmıştır. Her iki kitabın sonuna birer oyun eklenmiştir. Bu oyunlar kitaplardaki konuların tekrarı ve alıştıırması niteliğindedir. Kitapların en son sayfasında ise görsel kaynakların belirtildiği kaynakça yer almaktadır.

Toplam 80 sayfadan oluşan MiBT A1 ders kitabında 5 ünite bulunmaktadır. İlki sıfır ile numaralandırılmış olup selamlaşma, kendini tanıtırma, sayılar ve alfabe gibi genel Almanca konularıyla kitaba giriş niteliği taşımaktadır. Devamındaki dört ünite de ise selamlama ve karşılama, ürün ve hizmetler hakkında bilgi verme, telefonda veya yazılı olarak bilgi verme, istek ve şikâyetleri cevaplandırma gibi tipik turistik senaryo ve metinler ele alınır. MiBT A2 ders kitabı ise 72 sayfadan oluşur ve MiBT A1'in devamı niteliğindeki dört üniteyi içerir. Bu dört ünite de, restoranda geçen tipik diyaloglar, turizm danışma bürosunda bilgi verme, turist grubuna bilgi verme, konukları uğurlama konuları işlenmektedir. Ünitelerdeki konular dört karakterin başından geçen olay örgüsü içerisinde aktarılır. Hikâyeleştirilen konu akışı içinde karakterler aracılığıyla tipik alman turist davranışları yansıtılarak dolaylı bir şekilde ülke bilgisi aktarımı yapılmıştır. Her ünitenin başında bol miktarda konuyla ilgili resimler ve görsel öğeler kullanılarak önbilgileri harekete geçirici ve kelime hazinesini geliştirici bir giriş yapılmaktadır. Ünitenin ilk sayfasında kutucuk içerisinde öğrenme hedefleri sıralanmıştır. Sonraki sayfalarda yeni dilsel araçlar ve konuşma kalıpları somut diyaloglar ve alıştıırmalar eşliğinde aktarılır. Ünitelerin sonunda *Ihre Wörter* (kelimeleriniz) bölümünde ünite de geçen konu alanı kelimeleri tekrar verilir. *Kommunikation* (iletişim) bölümünde ise ünite de kullanılan tipik kalıp ifadeler kısa örneklerle özetlenir. Her ünitenin en sonunda ise alıştıırmaların yer aldığı *Übungsteil* (alıştıırma bölümü) bulunur.

MiBT A1 ve A2 ders kitaplarında dört temel becerinin geliştirilmesine yönelik alıştıırmalar bulunmakla birlikte, ağırlıklı olarak konuşma ve dinleme alıştıırmalarına yer verilmiştir. Kitaplarda diyalog düzenleme, diyalog tamamlama, diyalog oluşturup canlandırma, rol oyunu, ikili veya grup halinde çalışma, kısa konuşmalar, telaffuz ve tekrar alıştıırmaları, dinleme, okuma ve yazma alıştıırmaları kullanılmıştır. Dilbilgisi alıştıırmalarına hiç yer verilmemiş, kurallar dolaylı olarak

aktarılmıştır. Sadece gerekli görülen yerlerde konuyu anlamayı destekleyici nitelikte küçük kutular içerisinde kural aktarımları yapılmıştır.

Görsel anlamda oldukça kullanışlı ve zengin olan kitaplarda turistik işletmelere ait kayıt formları, standart form ve kartlar, memnuniyet anketleri ve değerlendirme formları, kartvizit ve kimlik örnekleri, fiş ve fatura örnekleri, takvim ve ajandalar, broşürler ve reklam panoları, günlük tur programları, fiyat tarifeleri, şehir planı ve haritalar, işaret ve levhalar, mektup, e-posta ve faks örnekleri, yiyecek ve içecek menüsü gibi öğeler kullanılmıştır. Ayrıca çok sayıda gerçek yer ve mekâna ait renkli resim ve çizimlere yer verilmiştir.

5.4. Ja, gerne! Deutsch im Tourismus

Ja, gerne! Deutsch im Tourismus ders kitabı Cornelsen yayıncılığın önerisi üzerine Anita Grunwald tarafından hazırlanmış ve Cornelsen tarafından yayımlanmıştır (bkz. Grunwald, 2014). Kitap, Almanca ön bilgisine sahip olmaksızın öğrenmeye yeni başlayanları Almanca konuşan turistlerle çalışmaya hazırlamak amacıyla A1 seviyesinde yazılmış olup *Start Deutsch I*³ sınavına hazırlık niteliği de taşımaktadır.

Ders kitabının haricinde alıştırmaya kitabı ve öğretmen kitabı bulunmazken; dinleme ve fonetik alıştırmaları için bir MP3-CD, Almanca-Türkçe Sözlük (*Glossar*) bulunmaktadır. İstendiği takdirde bu sözlük İngilizce, İspanyolca, Portekizce ve Yunanca dillerinde de alınabilmektedir. Ayrı bir alıştırmaya kitabı yerine, her ünitenin sonunda konuyla ilgili alıştırmalar verilmiştir. Bütün alıştırmaların çözümlerine, dinleme alıştırmalarının yazılı metinlerine ve bütün dinleme parçalarının MP3 dosyalarına kitabın internet sayfasından ücretsiz olarak erişilebilmektedir (Cornelsen, 2014).

240 sayfadan oluşan *Ja, gerne!* ders kitabı öğrencilere yönelik bir önsöz ile başlamaktadır. Ardından gelen içindekiler bölümünde konu başlıkları ve içerikleri ayrıntılı bir şekilde sıralanmıştır. Kitabın sonunda ise bir adet *Start Deutsch I* deneme sınavı, fonetik alıştırmaları, özet dilbilgisi, düzensiz fiillerin listesi, kitapta geçen kelimelerin alfabetik listesi ve son olarak da kaynakça yer almaktadır. Kitap 14 üniteye ayrılmış ve sırasıyla, selamlaşma ve kendini tanıtmaya, içecek siparişi, alış

³Temel seviyede yazılı ve sözlü Almanca bilgisini ölçen 65 dakikalık bir sınavdır. Sınavdan en az 60 puan alanlar başarılı sayılır.

veriş, aile, hobiler, diller, konaklama tanıtımı, saat ve zaman, randevu düzenleme, resepsiyon, yer ve yön tarif etme, yeme alışkanlıkları, restoran, tatil aktiviteleri, sağlık ve *wellness*, giyim ve hava durumu, havaalanı konularını içermektedir. 7. Ünitenin sonunda *Extra 1: Die Unterkunft* (konaklama) adıyla verilen bölümde konaklamayla ilgili ayrıntılı bilgi ve alıştırmalar yer almaktadır. 14. Ünitenin sonunda ise *Extra 2: Service für Urlaubsgäste* (konuklara servis) bölümünde servisle ilgili ayrıntılı bilgi ve alıştırmalar bulunmaktadır. Her ünitenin sonunda verilen *Alles klar?* (anlaşıldı mı?) bölümünde öğrencinin kendisini sınaması ve bir sonraki üniteye hazır olup olmadığını ölçmesi sağlanmaktadır. *Auf einen Blick* (bir bakışta) bölümünde ise üniteye geçen konuların kısa bir özeti verilmiştir. Son olarak da üniteye işlenen konularla ilgili bol miktarda alıştırmaların yer aldığı *Übungen* (alıştırmalar) bölümü bulunmaktadır.

Kitap, öğrencilere somut senaryolar bağlamında öğrendiklerini uygulama imkânı sunan zengin bir alıştırma çeşitliliği içermektedir. Diyalog tamamlama, diyalog yazma ve canlandırma, rol model oynama, soru-cevap, ikili veya grup halinde çalışma ve kısa konuşma alıştırmalarıyla konuşma becerilerinin geliştirmesine gayret edilmiştir. Bunun dışında cümle tamamlama, cümle kurma, eşleştirme, bulmaca, kelime oyunu, bir görüşmeden not tutma, e-posta yazma, serbest metin yazma alıştırmalarıyla da yazma becerileri ve kelime hazinesi geliştirilmek istenmiştir. Ayrıca kitapta telaffuz alıştırmalarına büyük önem atfedilmiş, kitapta yalnızca telaffuz alıştırmalarını içeren *Phonetiktraining* (telaffuz alıştırmaları) bölümü bulunmaktadır. Bu bölümde derste veya ders haricinde öğrencinin tek başına telaffuzunu geliştirmesini sağlayacak alıştırmalar hazırlanmıştır.

İşlenen konularda turistler ile turizm çalışanları arasında geçen veya geçmesi muhtemel olan somut olaylar ve diyaloglarda geçen konuşmalar günlük hayatla bağlantı kurularak aktarılmıştır. Çok sayıda kurmaca diyalog ile birlikte, otelde veya başka bir turistik işletmede sıklıkla kullanılan müşteri kayıt formları, başvuru formu, yiyecek ve içecek menüleri, hesap fişleri, kartvizitler, broşürler, internet sayfası örnekleri, işletme tabela ve afişleri, reklam panoları, haritalar, rota çizimleri, ulaşım krokileri, şemalar, istatistiksel veri grafikleri, yazışma ve telefon görüşmesi örnekleri, yemek tarifleri ve seyahat bileti örnekleri kullanılmıştır.

Öğrencilerin konuşmalarına yardımcı nitelikte diyalog kutucukları içerisinde örnek konuşma kalıpları ve ifade alternatifleri sunulmuştur. Dilbilgisiyle ilgili önemli

ayrıntıları ve ipuçları içeren küçük bilgi kutucukları verilmiştir. Dilbilgisi konuları arka plana atılarak öncelik uygulamaya verilmiştir. Kuralların açıklanması kullanımından sonra bırakılmıştır. Dilbilgisi kuralların açıklanması gereken yerlerde tablolar ve somut örnekler kullanılmıştır. Yer yer bilgi kutucukları içerisinde Almanca konuşulan ülkelerle (Almanya, Avusturya, İsviçre) ilgili ilginç bilgiler paylaşılarak, öğrencilere ülke bilgisel bir karşılaştırma olanağı tanınmıştır. Öğrencileri araştırma yapmaya teşvik etmek ve Almanca konuşulan ülkelerle ilgili daha fazla bilgi edinmelerini sağlamak amacıyla belli konuların yanında çeşitli kurum ve kuruluşların internet adresleri verilmiştir. Görsel anlamda çeşitlilik arz eden kitapta çok sayıda gerçek resim ve yer yer renkli çizimler kullanılmıştır. Hemen her sayfada bir veya daha fazla renkli resim, çizim ve görsel öge görmek mümkündür. Kullanılan resimlerde gerçek turistik yer, mekân, ürün ve kişiliklere yer verilmiştir.

5.5. Kommunikation im Tourismus

Kommunikation im Tourismus (KiT) ders kitabı çeşitli meslek kollarında çalışanlara Almanca öğretimi için hazırlanmış olan *Kommunikation im Beruf* ders kitabı serisinin bir parçası olarak basılmıştır. Dorothea Lévy-Hillerich tarafından yazılan kitap 2005 yılında Goethe Institut, Fraus ve Cornelsen yayınevlerinin ortaklığında yayımlanmıştır. Kitap turizmle ilgili fakülte, yüksekokul ve meslek yüksekokullarında okuyan öğrencilere mesleki, sosyal ve iletişimsel becerilerin yanı sıra kendi başına öğrenme ve araştırma yeterliliği kazandırmayı hedeflemektedir (bkz. Lévy-Hillerich, 2005). B1 seviyesinden itibaren mesleki Almanca öğreten bu kitabı kullanacak öğrencilerin iyi bir temel Almanca bilgi ve becerisine sahip olması gerekmektedir.

KiT ders kitabına ilave olarak bir alıştırma kitabı hazırlanmamıştır. Dinleme alıştırmaları için bir CD ve kitapta geçen kelimeler için sözlük (*Glossar*) bulunmaktadır. Bu CD'yi ve Türkçe dâhil birçok dilde hazırlanmış olan sözlüğü yayın evinin internet sitesinden satın almak mümkündür (Cornelsen, 2005). Ayrıca dersin işlenişi konusunda öğretmenlere kolaylık sunması için hazırlanan bir adet öğretmen kitabı da ders kitabına ilave olarak bulunmaktadır. Bu kitapta ders kitabının etkili ve verimli bir şekilde kullanılabilmesi için açıklamalar ve öneriler, tüm alıştırmaların çözümleri ve dinleme alıştırmalarının metinleri yer almaktadır.

152 sayfadan oluşan kitap önsöz ile başlar, içindekiler ile devam eder. Bu bölümleri, kitapta kullanılan simgelerin açıklandığı *piktogram* (simgeler) sayfası, oyunla öğrenmenin önemine dair açıklamalar, söz ve notalarıyla birlikte bir şarkının bulunduğu sayfalar izlemektedir. Kitabın sonunda ise kaynakça ve *Kommunikation im Beruf* kitap serisine dair bilgiler bulunmaktadır. KiT ders kitabı giriş niteliğindeki ön ünite (*Vorlektion*) ile birlikte toplam 8 üniteden meydana gelmiştir. Ön ünite öğrencilere okuma, yazma, dinleme, kelime hazinesini geliştirme, birlikte öğrenme ve dilbilgisi öğrenimi konularında ipuçları ve bilgiler aktarılmıştır. Sonraki ünitelerde ise resepsiyon, mutfak, restoran, seyahat bürosu, turistik fuarlar ve borsalar, turizm ve bağcılık (şarapçılık) ve iş başvurusu konuları turistik olay örgüsü içerisinde ele alınmaktadır. Ünitelerin her biri diğerlerinden bağımsız olarak da ele alınıp işlenebilecek nitelikte hazırlanmıştır. Ağırlıklı olarak gerçek metin ve diyalogların kullanıldığı kitapta, her ünite turizm kapsamında bir meslek koluyla ilgili ayrıntılı bilgi ve bununla uyumlu bir resimle başlar. Bu giriş sayfasında ilgili meslek için gerekli olan koşul ve yeterliliklerin değerlendirildiği küçük bir anket bulunur. Ünite içerisinde bu meslek kolu çevresinde yoğunlaşan alıştırmalar, somut uygulamalar, kullanım alanları ve bilgi aktarımları yer alır. Belli yerlerde verilen bilgi kutucukları içerisinde bazı mesleki püf noktaları aktarılmıştır. Gerekli yerlerde öğrenmeye yardımcı ipuçları da verilmiştir. Diyalog alıştırmalarıyla birlikte verilen kutucuklarda ise durum ve olaya özgü konuşma kalıpları ve alternatifleri aktarılmıştır. Ünite sonuna doğru *Mit Sprache spielen* (dil ile oynamak) bölümünde işlenen konunun tekrarı ve alıştırmaları niteliğinde oyun ve şarkılara yer verilmiştir. Ünitenin sonundaki *Koffer* (bavul) bölümünde ise kelime hazinesini geliştirmeye dönük öneriler, alıştırma ve öğrenmeye yardımcı yaratıcı ipuçları yer almaktadır.

KiT ders kitabında iletişimsel bir yaklaşım izlendiği ve mesleki bilgi eşliğinde dört temel becerinin geliştirilmeye çalışıldığı görülmektedir. Dilbilgisi kurallarının açıklanmasına yer verilmemiş, kurallar konuşma kalıpları ve yazılı kullanımları içinde dolaylı olarak aktarılmıştır. Sıklıkla kullanılan deyimler, atasözleri ve şarkılar, farklı ülkelerden aktarılan yiyecek ve içecekler, turistik yer ve etkinlikler ile ülke bilgisi ve kültürlerarası iletişim ihmal edilmemiştir. Bu bağlamda kitapta ağırlıklı olarak diyalog tamamlama, diyalog canlandırma, rol oyunu, serbest görüş bildirme, grup içinde konuşma, dinleme, okuma, yazma, boşluk doldurma,

eşleştirme, evet-hayır alıştırmaları, bulmaca ve kelime oyunu alıştırmaları kullanılmıştır.

Kitapta görsel malzeme bakımından turizmle alakalı broşürler, reklam tabelaları, afiş ve posterler, kartvizitler, işaret ve simgeler, işletmelerde kullanılan bilgisayar programlarından sayfa örnekleri, standart formlar ve not kartları, anket ve değerlendirme formları, mektup ve mesleki yazışma örnekleri, yiyecek içecek menüleri, yemek tarifleri, içki tanıtımları, harita ve krokiler, iş başvurusu ve mesleki özgeçmiş örneklerine yer verilmiştir. Bunların dışında şekil ve tablo kullanımından yararlanılmıştır. Çok olmamakla birlikte gerçek resim ve çizimler kullanılmıştır, fakat tamamı renksizdir. Yalnızca bazı kutucuk ve yazı zeminlerinde kırmızının tonları kullanılmıştır. Bunun dışında renk kullanımı yoktur.

5.6. Deutsch im Hotel - Gespräche führen

Paola Barberis ve Elena Bruno tarafından yazılan iki ciltlik *Deutsch im Hotel* ders kitabının ilki *Gespräche führen (Konuşmalar)* adıyla 2000 yılında, ikincisi ise *Korrespondenz (Yazışma)* adıyla 2001 yılında Hueber yayınevi tarafından basılmıştır. İlk ciltte turistik işletmelerde çalışanlar ile konuklar arasında geçen sözlü iletişim durumları ele alınarak konuşma becerilerinin geliştirilmesi hedeflenirken, ikinci ciltte turistik işletmelerdeki yazışma tür ve biçimleri konu edilmiş ve mesleki yazma becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Kitaplar art arda kullanılabileceği gibi, derste paralel olarak ikisi birlikte de kullanılabilir.

Turizm ve otelcilik ile ilgili bölüm ve programlarda okuyan öğrenciler ve turizm çalışanları için hazırlanan *Deutsch im Hotel-Gespräche führen* ders kitabı, öğrenenlerde yaklaşık 150 saatlik temel Almanca önbilgisini gerektirmektedir. Yani A1 seviyesinde Almanca bilgi ve becerisine sahip öğrencilere A2 seviyesinde bilgi ve beceriler kazandırmayı hedeflemektedir (bkz. Barberis & Bruno, 2000).

Ders kitabına ilave olarak alıştırma kitabı bulunmayıp, dinleme ve telaffuz alıştırmaları için Audio-CD ve öğretmen kitabı bulunmaktadır. İki bölümden oluşan öğretmen kitabının ilk bölümü *Gespräche führen* kitabına, ikinci bölümü ise *Korrespondenz*'e aittir. Öğretmen kitabında yöntemsel ve öğretimsel öneriler, ülke bilgisine dair açıklamalar, önemli kelimelerin listesi, öğretici ipuçları ve oyunlar, rol kartları, kopyalanacak sayfalar, her ünite için çözümlü testler, Almanca konuşulan

ülkelere dair bir adet kültürlerarası ülke bilgisi testi, kelime kartları ve değerlendirme önerileri yer almaktadır.

144 sayfadan oluşan kitap içindekiler bölümüyle başlar, ardından kitaba dair bilgilerin verildiği önsöz bölümü gelir. Kitabın sonunda ise bir adet *Deutsch im Hotel-Spiel* (otelde Almanca oyunu) adlı bir oyun, telaffuz alıştırmaları için *Phonetik* (sesbilgisi) bölümü, temel dilbilgisi konularının açıklandığı *Referenzgrammatik* (başvuru dilbilgisi), bütün alıştırmaların çözümlerinin yer aldığı *Lösungsschlüssel* (cevap anahtarı) ve bütün dinleme metinlerinin verildiği *Hörtexpte* (dinleme metinleri) bölümleri yer alır. Kitap toplam sekiz üniteden oluşur. Bu ünitelerde sırasıyla konukları karşılama ve kaydetme, kafe, restoran, oda servisi, konuklara bilgi verme, otel tanıtma ve yönlendirme, otel hizmetlerine dair bilgiler, şikâyetler, otelde telefon hizmeti, turlar, seyahat, kiralık araç, kültürel varlıklar, hesap ve konukların ayrılması konuları işlenmektedir.

İletişimsel bir anlayışla hazırlanan kitapta, üniteler turistik bir işletmede geçen bir resimle başlar. Resme dair sorular öğrencileri serbest konuşmaya ve fikirlerini açıklamaya teşvik eder. Herhangi bir konuşma kalıbı verilmeksizin resim destekli diyalog ipuçları verilerek öğrencilerin özgün diyaloglar ortaya koymaları sağlanmıştır. Yine resimle ilgili bir kelime alanı verilip öğrencilerden bu alanla ilgili daha fazla kelime bulmaları istenmiştir. Her ünite de belli başlı konuşma kalıpları (*Redemittel*) alfabetik olarak işaretlenmiş ve ünite sonunda belli durumlarda sıklıkla kullanılan bu kalıplar farklı alternatiflerle birlikte sunulmuştur. Yoğun olarak turistik işletmelerde konuklar ve çalışanlar arasında geçen somut diyaloglar, gerçek turistik olay, yer ve mekânlarla ilgili okuma parçaları kullanılmıştır. Bazı alıştırmaların sonunda öğrenciden kendi ülkesiyle ilgili bilgi vermesi ve ilgili alıştırmada geçen konuda bir karşılaştırma yapması istenmiştir. Verilen belli başlı örnek olaylarda öğrencinin kişisel olarak rol üstlenip davranış ve konuşma sergilemesi talep edilerek, somut mesleki dilsel senaryolara hazırlık yapılmıştır.

Kitapta kullanılan alıştırmalarda dinleme, okuma ve konuşma ön plandadır. Yazma becerisine kısa not alma alıştırmalarıyla kısıtlı olarak yer verilerek bu becerinin geliştirilmesi ikinci cilde bırakılmıştır. Dilbilgisi tamamen tümevarımsal olarak aktarılıp hiçbir dilbilgisi açıklamasına ve alıştırmasına yer verilmemiştir. Yalnızca kitabın sonundaki *Referenzgrammatik* bölümünde en gerekli temel dilbilgisi konularına dair açıklamalar bulunmaktadır.

Sıklıkla kullanılan alıştıırma biçimleri, dinleme-anlama, okuma-anlama, diyalog oluşturma ve canlandırma, diyalog tamamlama, rol oyunu, duruma uygun serbest konuşmalar sergileme, evet-hayır alıştırmaları, doğru-yanlış alıştırmaları, boşluk doldurma, kelime alıştırmaları, ÷lke bilgisel karşılaştırmalar şeklindedir.

Kitapta konu içeriklerine uygun olarak çok sayıda turistik görsel öğe kullanılmıştır. Konuk kayıt formları, standart formlar, izelge ve tablolar, kimlik rneği, yiyecek içecek menüleri, hesap fiş ve faturaları, haritalar, şehir planı örnekleri, krokiler, şemalar, pano ve levhalar, yolcu biletleri, tur programları, fiyat tarifeleri, broşürler, internet sayfası örnekleri bunlardan bazılarıdır. Ayrıca kitapta gerçek turistik yer, mekân ve kişilere ait gerçek resimler ve çizimler sıklıkla kullanılmış olsa da bu öğelerde ve kitabın genelinde renk kullanılmamıştır.

5.7. Deutsch im Hotel - Korrespondenz

Paola Barberis ve Elena Bruno tarafından yazılan *Korrespondenz*, iki ciltlik *Deutsch im Hotel* ders kitabının ikinci cildi olarak 2001’de Hueber yayınları tarafından yayımlanmıştır. Birinci cildi oluşturan *Gesprche führen* otel ve diğer turistik işletmelerde çalışanlar ve konuklar arasındaki sözlü iletişimi konu edinirken, *Korrespondenz* turistik işletmeler ile konuklar arasındaki yazılı iletişim durumlarını konu edinmektedir. Kitabın amacı, turizm çalışanlarına etkili yazılı iletişim becerileri kazandırmaktır (bkz. Barberis & Bruno, 2001). Temel Almanca dil bilgisi ve becerilerine sahip turizm öğrencileri ve çalışanlarına A2 seviyesinden itibaren yazma becerilerini kazandıran bu kitap, istenirse *Gesprche führen*’dan sonra veya ona paralel olarak da kullanılabilir.

Bu kitapta dinleme ve telaffuz alıştırmaları bulunmadığı için kitabın herhangi bir dinleme materyali de (CD/kaset) bulunmamaktadır. Kitaba ilave olarak alıştırma kitabı yoktur. *Deutsch im Hotel* ğretmen kitabının ikinci kısmı *Korrespondenz* için ayrılmıştır. Öğretmen kitabında öğretici öneriler ve ipuçları, ÷lke bilgisi, kelime listeleri, oyunlar, rol kartları, kopyalanacak sayfalar, her ünite için özüml testler ve değerlendirme nerileri bulunmaktadır.

151 sayfadan oluşan kitap içindekiler bölümü ile başlar, ardından kitapla ilgili bilgilerin aktarıldığı nsöz bölümü gelir. Kitabın sonunda ise turizmde yazılı iletişim için önemli olan bazı dilbilgisi konularının örneklerle açıklandığı *Grammatische Schwerpunkte* (dilbilgisel ağırlık noktaları) yer alır. Son olarak da kitaptaki bütün

alıştırmaların çözümlerinin yer aldığı *Lösungsschlüssel* (cevap anahtarı) bulunur. Kitap toplam dokuz üniteden meydana gelmiştir. Ünitelerde sırasıyla, iş mektupları; biçim ve düzen, talep, arz, olumsuz yanıt, karşı teklif, rezervasyon, rezervasyon onaylama, iptal, değişiklik ve onay, hesaplama, şikâyet, şikâyete cevap konuları işlenmektedir. Her ünitenin sonunda, ilgili yazışma türüne dair önemli noktaların ayrıntılı bir biçimde örneklendirilerek açıklandığı *Textbausteine* (metin yapıtaşları) bölümü bulunmaktadır.

Somut yazılı iletişim durumlarının ele alındığı kitapta, çok sayıda iş mektupları, faks ve e-posta örnekleri, bilgi mektupları, fiyat tarifeleri, rezervasyon ve kayıt formları, internet sayfasından rezervasyon örneği, telefon not kartları, hesaplama ve fatura örneği, değerlendirme anketi, öneri ve şikâyet formu kullanılmıştır. Kullanılan bu metinlerin büyük bölümü bazı işletmelerden alınmış orijinal mesleki yazışma örnekleridir (bkz. Barberis & Bruno, 2001: 2).

Kitapta doğal olarak yazma alıştırmaları ön plana çıkmıştır. Mektup, faks, e-posta yazma ve bunlara cevap yazma, eksik bırakılmış yazışmaları tamamlama, yazışmalara uygun başlıklar bulma, not alma, boşluk doldurma, form doldurma, karışık metinleri düzenleme ve sıralama, cümle kurma, eşleştirme ve tamamlama, doğru-yanlış alıştırmaları, kelime ve okuma alıştırmaları kullanılmıştır. Yazılı iletişimin yanı sıra sözlü iletişim de göz ardı edilmemiştir. Telefon görüşmesi yazıp canlandırma, metinler üzerine tartışmalar yürütme gibi sözlü alıştırmalara da yer verilmiştir. Öğrencilerden bazı yazışma biçimlerini kendi ülkelerindekiler ile karşılaştırmaları istenerek ülke bilgisi ve kültürlerarası bakış imkânı sunulmuştur.

Görsel açıdan oldukça sade olan kitapta yalnızca yazı rengi olarak kahverengi ve bazı alıştırmalarda zemin rengi olarak mavinin tonları kullanılmıştır. Bunun dışında renk kullanımı yoktur. Çok az sayıda resim kullanılmış ve bu resimler de renkli değildir.

5.8. Deutsch als Berufssprache in Hotel- und Gaststättengewerbe

Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi bünyesindeki Turizm ve Otelcilik Programı 1996-1997 eğitim-öğretim yılından itibaren öğrencilerine zorunlu seçmeli olarak turizm için mesleki Almanca dersi vermeye başladı. Bu derste kullanılmak üzere Mustafa Çakır'ın yazdığı, Bilhan Kartal'ın editörlüğünü yaptığı *Deutsch als Berufssprache in Hotel- und Gaststättengewerbe* (Turizm ve Otelcilik

Almanca) adlı ders kitabı basılmıştır. 1996'da Anadolu Üniversitesi tarafından basılan kitap 2009-2010 eğitim-öğretim yılına kadar kullanılmaya devam etmiştir (bkz. Kartal ed., 1996).

Kitap, öğrencilere otelde çalışırken karşılaşacakları önemli durumlarla başa çıkmayı ve Almanca konuşan konuklarla iletişim kurmayı sağlayacak gerekli dilsel becerileri kazandırmayı hedeflemiştir. Tek parça ders kitabından oluşup, alıştırmaları kitabı, öğretmen kitabı, kaset/CD, DVD gibi ilave görsel ve işitsel materyallere sahip değildir.

157 sayfadan meydana gelen kitabın başında içindekiler, Almanca önsöz, öğrencilere kelime hazinesini geliştirmede ve metinleri daha kolay anlamada yardımcı olacak bilgilerin yer aldığı “Başlarken” bölümü ve dilbilgisinin neden önemli olduğunu açıklayan “Neden Dilbilgisine Gereksinim Vardır?” bölümü bulunmaktadır. Sonda ise ek olarak alfabetik kelime listesi, dilbilgisi açıklamaları ve alıştırmaların çözümleri yer almaktadır.

Kitap toplam 10 üniteden oluşup, ünitelerin içeriği ardışık olarak, resepsiyon, oda, restoran, banka, telefonlaşma, seyahat, oto kiralama, kültürel varlıklar), hava durumu, hastalık, alışveriş, ödeme ve ayrılma konularından oluşmaktadır. Her ünitenin başında işlenecek konuların başlıkları verilmiştir. Ağırlıklı olarak turistik işletmelerde çalışan ile konuk arasında meydana gelen örnek diyaloglara yer verilmiştir. Diyaloglarla birlikte ilgili durumda kullanılabilecek alternatif konuşma kalıpları ve benzer ifadeler *Redemittel* (konuşma kalıpları) başlığı altında toplanmıştır.

Kitapta, boşluk doldurma, diyalog düzenleme, doğru-yanlış, çoktan seçmeli sorular, diyalog tamamlama, rol oyunları, okuma-anlama, yazma alıştırmaları, kelime bulmaca oyunu gibi alıştırmalar kullanılmıştır. Dinleme ve telaffuza dair alıştırmalar yoktur. Dilbilgisi kural açıklamalarına ve alıştırmalarına konu içerisinde doğrudan yer verilmemiş, kitabın sonundaki *Grammatik im Überblick* (dilbilgisi özeti) bölümünde gerekli kurallar hedef dilde açıklanıp örneklendirilmiştir.

Kitapta mesleki görsel öge olarak; kayıt formları, kimlik ve pasaport örnekleri, mektup ve telgraf, sipariş formu, çek örneği, havale formu, yiyecek ve içecek menüleri, anket formları, fiş ve faturalar, kartvizit, ilaç tanıtımı, tur programı, oto kiralama tarifesi, broşürler ve tren bileti kullanılmıştır. Ayrıca ülke bilgisi ve

kültürlerarası iletişim bakımından; Türkiye’den ve Almanca konuşulan ülkelerden fıkralar, yemek tarifleri, haritalar, krokiler ve hava tahmin raporlarına yer verilmiştir. Kitaptaki bütün görsel öğeler siyah-beyaz çizimlerden oluşmuştur, gerçek resim ve renk kullanılmamıştır.

5.9. Deutsch für den Tourismus

Deutsch für den Tourismus (Turizm için Almanca) ders kitabı İrfan Arıkan ve Mustafa Çakır editörlüğünde bir komisyon tarafından *Deutsch als Berufssprache in Hotel- und Gaststättengewerbe*’nin yerine uzaktan öğretim tekniğine göre hazırlanmış ve Anadolu Üniversitesi tarafından 2009 yılında basılmıştır (bkz. Arıkan ve Çakır, 2009). Önceki kitapta ülke bilgisine dair eksiklikler ve Diller için Ortak Başvuru Metni’ne (OBM) uyum ihtiyacı gibi nedenler yeni hedefler doğrultusunda bu yeni kitabın yazılmasını gerekli kılmıştır. 2010’dan itibaren kullanılmaya başlayan *Deutsch für den Tourismus*, öğrencilerin ve turizm sektörünün ihtiyaçlarına uygun olarak B1 seviyesine göre hazırlanmıştır (bkz. Çakır vd., 2015:156-157). Kitabın ana amacı, turizm endüstrisinde görev alan ve alacak eğitilmiş personelin Almanca bilgilerinin istenilen düzeyde olmasını sağlamaktır (Çakır ve Arıkan, 2009: ix).

244 sayfadan oluşan kitabın başında içindekiler ve Türkçe önsöz bölümleri yer alır. Sonunda ise Almanca düzensiz fiillerin Türkçe anlamlarıyla birlikte bir listesi, Türkçe-Almanca, Almanca-Türkçe sözlük ve dizin bölümleri bulunmaktadır. Kitap tek parçadan oluşur ve ayrı bir alıştırmaya kitabı, öğretmen kitabı, kaset/CD, DVD gibi ilave görsel ve işitsel materyaller içermez.

Kitabın konu içeriği resepsiyon, oda, restoran, mutfak, seyahat organizasyonu, alışveriş, ulaşım araçları, kültürel varlıklar, ödeme ve ayrılma, hastalıklar, iş başvurusu, seyahat ülkesi olarak Türkiye olmak üzere on iki üniteden oluşmaktadır. Her ünitenin başında, ulaşılmak istenen hedeflerin sıralandığı “Amaçlarımız” (*Zielsetzungen*), ünite konusuyla ilgili “Anahtar Kavramlar” (*Schlüsselbegriffe*) ve ünitenin içeriğine dair maddelerin sıralandığı “İçerik Haritası” (*Lerninhalte*) bulunmaktadır.

Konular turistik bir işletmede konuk ile çalışan arasında geçen örnek bir diyalog ile başlar. Diyalogda geçen ifade biçimlerine alternatif olarak konuşma kalıpları ve kullanımlarına dair ipuçları sunulur. Belli yerlerde *Internet* etiketi ile

dilbilgisi veya başka bir konuda daha ayrıntılı bilgi ve alıştırmalar için internet bağlantıları paylaşılmıştır. *Kitap* etiketiyle bazı konularda ayrıntılı bilgiye ulaşılabilecek kitaplara atıf yapılmıştır. *Dikkat* etiketiyle bir kural ile alakalı bir ayrıntı veya bir kalıbın kullanımıyla ilgili istisnai bir durum vurgulanmıştır. “Okuma Parçaları” (*Lesetexte*) başlığı altında okuma metinleri bulunur. Ünitelerin sonunda ise bütün alıştırmaların cevap anahtarları, “Turizm Terminolojisi” (*Terminologie & Tourismus*) ve “Yararlanılan Kaynaklar” (*Literatur*) bölümleri bulunur.

Kitapta yoğun olarak boşluk doldurma, eşleştirme, düzenleme, soru-cevap, cümle tamamlama, cümle kurma, diyalog tamamlama, diyalog oluşturma, çoktan seçmeli sorular ve evet-hayır gibi alıştırma biçimleri kullanılmıştır. “Şimdi Sıra Sizde” (*Nun sind Sie an der Reihe*) bölümlerinde sunulan alıştırmalarda öğrencileri serbest dilsel üretime teşvik eden soru, durum, olay, rol oyunları ve araştırma konuları yer alır. “Kendimizi Sınayalım” (*Aufgaben zur Selbstüberprüfung*) bölümünde yer alan çoktan seçmeli sorularla öğrencilerin kendilerini dilbilgisi ve kelime hazinesi konusunda sınamaları sağlanır. Diyalog ve konu içerisinde geçen dilbilgisi kural ve kalıpları Türkçe ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Açıklamalarda resim, çizim, tablo ve işaretler kullanılmıştır. Dilbilgisi kurallarını pekiştirmeye yönelik alıştırmalara çokça yer verilmiştir. Kitapta dinleme ve telaffuza dair herhangi bir alıştırma bulunmamaktadır.

“Yaşamın İçinden” (*Alltagsthemen*) bölümünde günlük yaşamdan ülke bilgisi içerikli kesitler paylaşılmıştır. Bunun dışında Türkçe ve Almanca atasözleri, Türk mutfağına özgü geleneksel yemek tarifleri ve fıkralar kültürlerarası öğeler olarak kullanılmıştır. Mesleki görsel öge bakımından; konaklayan konuk listeleri, yiyecek ve içecek menüsü, turistik işletmelere ait resim ve krokiler, seyahat biletleri, haritalar, pasaport, iş ilanı, işe başvuru mektubu ve özgeçmiş örnekleri görülmektedir. Kullanılan gerçek turistik yer, durum ve olayları yansıtan renkli resimler ve diğer görsel öğeler renklidir.

5.10. Deutsch für Tourismus I, II

Son yıllarda Türkiye ve Avrupa genelinde yabancı dil öğrenimi ve öğretimi konusunda önemli gelişmeler yaşanmıştır. Avrupa Konseyi tarafından ortaya konan Diller için Ortak Başvuru Metni (OBM) aracılığıyla Avrupa dillerinin öğrenilmesi ve öğretilmesinde hedeflenen yeterlilikler belirlenmiş, bu metin öğretim programları ve

ders kitaplarının hazırlanmasında bir ölçüt görevi üstlenmiştir. Avrupa çapında öğrenci hareketliliğini kolaylaştırmak ve bir ülkede görülen eğitimin diğer ülkelerde de geçerliliğini sağlamak amacıyla Avrupa Birliği tarafından Avrupa Kredi Transfer Sistemi (ECTS) hazırlanmıştır. Bununla birlikte Türkiye Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından ortaya konan Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikleri Çerçevesi (TYYÇ) öğrencilerin mezun oldukları dereceye göre sahip olmaları gereken yabancı dil düzeyini belirlemiştir (TYYÇ, 2010).

Yukarıdaki gelişmeler doğrultusunda Türkiye'deki tüm yükseköğretim kurumları gibi Anadolu Üniversitesi de öğretim programlarını gözden geçirerek bu gelişmelere uyum sağlamış ve yabancı dil ders kitaplarını OBM ve TYYÇ ışığında yeniden yapılandırmıştır (bkz. Çakır, 2012: ix-x). Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Turizm ve Otelcilik Programında kullanılan *Deutsch für den Tourismus* ders kitabının yerine *Deutsch für Tourismus I* (DfT I) ve *Deutsch für Tourismus II* (DfT II) ders kitapları geliştirilmiştir. DfT I Nisan 2012'de, onun devamı niteliğindeki DfT II Ocak 2013'te Anadolu Üniversitesi tarafından yayımlanmıştır.

DfT I ders kitabı A2 seviyesinde Almanca ön bilgi ve becerisine sahip olan öğrencilere mesleki yabancı dil terminolojisi eşliğinde B1 seviyesinde dil bilgisi ve iletişim becerileri kazandırmayı amaçlamaktadır. DfT II ders kitabı ise öğrencilerin B1 seviyesindeki bilgi ve becerilerini mesleki bilgilerle birlikte B2 seviyesine taşımayı ve böylece öğrencilere turizm sektöründe etkili bir Almanca dil yeterliliği kazandırmayı hedeflemektedir.

DfT I ve DfT II ders kitaplarının alıştırmaya kitabı, öğretmen kitabı, kaset/CD, DVD gibi ek materyalleri bulunmamaktadır. Fakat eğitim teknolojilerinin ve internetin yardımıyla açık öğretim öğrencilerine birçok ilave imkân sunulmuştur. Öğrenciler basılı kitabın yanı sıra internetten elektronik ders kitaplarına da ulaşabilmektedir. Anadolu Üniversitesi'nin e-öğrenme platformu aracılığıyla öğrenciler kendi başına öğrenmeyi destekleyecek video ve ses kayıtlarına erişebilir, belli gün ve saatlerde canlı olarak gerçekleştirilen video konferansları takip edebilir, e-seminerlere katılabilir, eş zamanlı veya art zamanlı sanal sınıflarda öğretim elemanlarına sorular yöneltip cevap alabilirler (bkz. Çakır vd., 2015: 158-159).

DfT I ve DfT II ders kitaplarında içindekiler bölümünden sonra Türkçe ve Almanca önsöz yer alır. 276 sayfadan oluşan DfT I'in sonunda özet dilbilgisi açıklamaları, kuralsız ve karışık fiillerin bir listesi, Almanca-İngilizce-Türkçe uluslar arası turizm terimlerinin alfabetik listesi, kullanılan kaynaklar ve ayrıca görsel kaynaklar yer alır. 238 sayfadan oluşan DfT II'nin sonunda ise yalnızca Almanca-Türkçe, Türkçe-Almanca sözlük bulunmaktadır.

DfT I ders kitabı sekiz üniteden oluşmaktadır. Ünitelerin konu içeriğini sırasıyla Almanya'dan Türkiye'ye uzanan seyahat hazırlıkları, rezervasyon işlemleri, vize işlemleri, uçakta yaşanan diyaloglar, araç kiralama, otelde sunulan ön büro, kat ve müşteri hizmetleri, yiyecek içecek hizmetleri, sağlık, para ve banka hizmetleri gibi örnek olaylar oluşturmaktadır. Devam niteliğindeki DfT II ders kitabı da sekiz üniteden oluşur. Bu kitabın konu içeriğini ise sırasıyla turizm fuarları, kültürel etkinlikler, Türk mutfağı, aktif dinlenme, boş zaman etkinlikleri, dini ve resmi bayramlar, Türkiye'nin kültürel mirası, Türkiye'nin dünya kültür mirası listesindeki değerleri, iş başvurusu ve sektörde gerekli bazı yazışma örnekleri oluşturur. Her iki kitapta aynı ünite yapısı ve düzenlemesi izlenmiştir. Ünitelerin başında ulaşılabilecek hedeflerin sıralandığı “Amaçlarımız”, önemli kelime ve terimlerin yer aldığı “Anahtar Kavramlar” ve ünite içerisinde yer alan konu başlıklarının sıralandığı “İçindekiler” bulunmaktadır. Ünitelerin sonunda her üniteye kullanılan kaynakların yer aldığı “Yararlanılan Kaynaklar” (*Literatur*) kısmı bulunur. “Sıra Sizde” bölümlerinde öğrenciye konuyla ilgili sorular yöneltilerek ve bir görev verilerek araştırma yapması ve dilsel üretime geçmesi istenmiştir. Ek bilgi ve alıştırmalar için internet bağlantıları ve kaynak niteliğinde kitap bilgileri verilmiştir. “Ülke bilgisi” (*Landeskunde*) metinleri ve okuma parçaları sunulmuş ve “Kendimizi Sınayalım” (*Aufgaben zur Selbstüberprüfung*) testleri aracılığıyla öğrencinin kendisini ölçme imkânı tanınmıştır. Bütün alıştırmaların cevap anahtarları ünitelerin sonunda verilmiştir.

DfT I ve DfT II ders kitapları, önceki kitapların aksine dilbilgisini arka plana atarak dilsel etkinliği, mesleki kelime hazinesi gelişimini ve ülke bilgisini ön planda tutmuştur. Yoğun olarak turizm sektöründe karşılaşılabilecek örnek olaylara ve senaryolara dayanan diyaloglar dinleme alıştırmaları olarak kullanılmıştır. Diyalog canlandırma, diyalog tamamlama, diyalog yazma, rol oyun, boşluk doldurma, cümle düzenleme, cümle kurma, soru-cevap, okuma, sözlük çalışması gibi alıştırmalar

biçimleri sıklıkla kullanılmıştır. Ayrıca verilen kısa metinleri çevirme veya metinden bazı kavramlar çıkarma alıştırmalarına yer verilmiştir. Kısıtlı da olsa telaffuz alıştırmaları kullanılmıştır. Dilbilgisi açıklama ve alıştırmalarına yer verilmemiş, DFT I'in sonundaki özet dilbilgisi bölümü bu amaç için yeterli görülmüştür.

Her iki kitapta da çok sayıda mesleki ve kültürlerarası öge dikkat çekmektedir. Turizme ait mesleki görsel öğelere örnek olarak; tatil ilanları ve reklamlar, işletmelere ait internet sayfaları, şirket ve fuar logoları, simge ve işaretler, e-postalar, sosyal medya sayfaları, bilgi notları, rezervasyon sayfaları, ziyafet masası örneği, menüler, ilaç prospektüsü, hesap fişi, kartpostal, çek, havale formu, makbuz, kimlik, pasaport ve vize örnekleri, seyahat bileti, müze kartı, rehber kimliği, iş ilanları, özgeçmiş, iş başvuru formu, şikâyet mektubu, memnuniyet anketi ve benzeri öğeler kullanılmıştır. Kültürlerarası ve ülke bilgisi bakımından; farklı ülkelere ait yeme-içme alışkanlıkları, geleneksel yemek tanıtım ve tarifleri, kültürel etkinlik resimleri, Almanya'dan ve Türkiye'den resmi kurumlara ait internet sayfaları, Türkiye ve Almanya'ya özgü dini ve milli bayramlar, Türk ve Alman atasözleri ve fıkralar, gezilip görülecek yerler, haritalar ve benzeri öğeler sıklıkla kullanılmıştır. Bu kitaplarda kullanılan mesleki ve kültürel öğelerin çok büyük bir bölümü kurmaca değil gerçek yer, mekân, kişi, olay ve etkinliklere aittir. Resimler ve diğer görsel öğeler renklidir.

5.11. Deutsch im Tourismus

Vedat Martin İnce tarafından yazılan *Deutsch im Tourismus, ein Lehrbuch mit Übungen für Anfänger* ders kitabı 2011 Eylül ayında yayımlanmıştır. Bu kitap, meslek yüksekokullarının turizm ve ilgili programlarında okuyan öğrencilerin Almancayı hizmet sektöründe daha verimli kullanabilmelerini sağlamak amacıyla hazırlanmıştır (bkz. İnce, 2011). Almancayı önbilgi sahibi olmaksızın yeni öğrenen öğrencilere uygun olarak A1 seviyesinde, yani başlangıç düzeyinde yazılmıştır. Dört yarıyılık meslek yüksekokulu programları göz önünde bulundurularak haftada dört saatlik derslere göre düzenlenmiştir.

Toplam 132 sayfa olan kitap, tek parça ders kitabından oluşup, ilave olarak alıştırma kitabı, öğretmen kitabı, CD/kaset, DVD gibi işitsel veya görsel materyale sahip değildir. Kitabın başında içindekiler ve ön söz bölümlerinin yanı sıra etkili öğrenme ve kelime hazinesini geliştirmeye yönelik açıklama ve tüyolar içeren

“Başlamadan” bölümü yer almaktadır. Kitabın sonunda ise fiil çekimlerini pekiştirmek için hazırlanmış bulmacalar, düzensiz fiillerin bir listesi, *Akkusativ* (ismin -i hali) ve *Dativ* (ismin -e hali) kullanımını gerektiren fiiller ve son olarak da yararlanılan kaynaklar, kullanılan görsel kaynaklar ve internet kaynaklarının bulunduğu kaynakça yer almaktadır.

Deutsch im Tourismus ders kitabı 12 üniteden meydana gelip, konukları karşılama, kayıt işlemleri, oda, kahvaltı, rezervasyon, yiyecek içecek, sipariş, oda servisi, araç kiralama, alışveriş, yer ve yön tarifi, ödeme ve ayrılma gibi konulardan oluşmaktadır. Her ünitedeki konu içeriği ile beraber belli dilbilgisi konuları ve içerikle uyumlu kelime hazinesinin kazandırılması hedeflenmiştir.

Metinler ağırlıklı olarak turizmdeki örnek olaylara dayanan kurmaca diyaloglardan oluşmaktadır. Turizmde yoğun olarak kullanılan kalıp ifadelere ve kelime hazinesine ağırlık verilmiştir.

Kitapta genel olarak cümle kurma, cümle tamamlama, eşleştirme, boşluk doldurma, Almandan Türkçeye cümle çevirme, resimlerle desteklenmiş kelime alıştırmaları, Almanca kelimelerin Türkçe anlamlarını bulma, bulmaca, diyalog düzenleme, diyalog tamamlama, soru-cevap, okuma alıştırmaları, fiil çekimi ve kendi başına telaffuz yapma gibi alıştırmalar yer almaktadır. Bunların dışında dilbilgisine de önem verilmiş, kurallara Türkçe açıklamalar getirilmiştir. Özellikle fiil çekimlerine yönelik alıştırmalara sıkça yer verilmiştir. Kitabın sonuna eklenen bulmaca oyunu ile şahıs zamirlerine göre fiil çekimi pekiştirilmeye çalışılmıştır.

Görsel olarak mümkün olduğunca çok renkli resim, çizim ve tablo kullanılmıştır. Turistik öge olarak; yiyecek ve içecek menüleri, e-postalar, mektup, faks, otellerde kullanılan kayıt formu, not kartları, fiyat listeleri, işaret ve simgeler, hesap fişleri ve faturalar, pasaport, şema ve krokiler, şehir haritaları kullanılmıştır. Ülke bilgisi ve kültürlerarası iletişim unsuru olarak az da olsa okuma parçalarına, deyim ve atasözlerine yer verilmiştir.

5.12. Deutsch für Mitarbeiter im Tourismus

Deutsch für Mitarbeiter im Tourismus (DeMiT), Mehmet Uysal ve Mehmet Göçmen tarafından geleneksel bir ders kitabından ziyade bir uzaktan öğretim projesinin bileşeni olarak hazırlanmış ve 2013 yılında basılmıştır (Uysal ve Göçmen, 2013: v). “Avrupa Birliği Çerçevesinde Turizm için Yabancı Dil Becerilerinin

Geliştirilmesi” (*IMLIT-The Improvement of Language Skills for Incoming Tourism through the EU Framework*) adını taşıyan proje 2011-2013 yılları arasında Süleyman Demirel Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü koordinatörlüğünde, Koşice Teknik Üniversitesi (Slovakya), Erfurt Kültürlerarası İletişim Enstitüsü (*IHK-Institut für interkulturelle Kommunikation e.V. Erfurt*), Selçuk Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu ve Isparta Meslek Yüksekokulu işbirliğiyle geliştirilmiş ve AB tarafından finanse edilmiştir (bkz. IİK, 2012).

IMLIT projesi öncelikle yüz yüze ders alma imkân ve zamanı bulamayan turizm çalışanlarının ve turizm öğrencilerinin mesleki, dilsel ve kültürlerarası yetilerini geliştirmeyi ve ilerletmeyi hedeflemektedir (Uysal ve Göçmen, 2013: vi-vii). Proje kapsamında Süleyman Demirel Üniversitesi Turizm bölümünden 16 öğrenciye öncelikle Türkiye’de bir kurs verilmiş TOURNEU ve IMLIT programlarıyla uzaktan öğretime tabi tutulmuşlardır. Ardından bu öğrencilere Almanya’da Erfurt Kültürlerarası İletişim Enstitüsü’nde altı haftalık yüz yüze bir Almanca ve ülke bilgisi kursu verilmiş, kurs sonrasında katılımcılara katılım sertifikası ve A1 düzeyi dil pasaportu verilmiştir (bkz. Uysal ve Wazel, 2013).

Uzaktan öğrenim programının bir parçası niteliğindeki DeMiT kitabı 172 sayfadan oluşmaktadır. Kitaba ilave olarak alıştırmalar kitabı ve öğretmen kitabı bulunmayıp, dinleme metinleri için sesli dinleme materyali bulunmaktadır. Kitap Almanca yazılmış önsöz bölümü ile başlar. Önsözde kitaptan ve bileşeni olduğu projeden söz edilmiş, uzaktan öğretimin önemine ve yaygınlaşmasına vurgu yapılmıştır. İçerik hakkında bilgi verecek içindikiler bölümü yazılmamıştır. Kitabın sonunda ise bütün alıştırmaların çözümleri ve Almanca-Türkçe bir Turizm Sözlüğü yer almaktadır.

Kitapta konu sıralaması *Übungen zur Grammatik* (dilbilgisi alıştırmaları) ile başlamaktadır. Almanca temel dilbilgisi kuralları tablolar aracılığıyla açıklanıp, turizmle ilişkili cümleler kullanılarak dilbilgisi pekiştirme alıştırmaları yapılmıştır. Ardından *Übungen zum Service* (servis alıştırmaları) başlığı altında otel, restoran ve seyahat acentesinde sunulan hizmetler ve bunlarla ilgili püf noktalarını içeren alıştırmalar bulunmaktadır. *Übungen zum Marketing* (pazarlama alıştırmaları) bölümünde işletmecilik, pazarlama, reklam, satış ve fuar konuları ele alınmaktadır. *Übungen zum Management* (yönetim alıştırmaları) bölümünde turizmde yönetim, personel yönetimi ve stratejik yönetim konuları işlenmektedir. Son olarak *Übungen*

zur interkulturellen Kommunikation (kültürlerarası iletişim alıştırmaları) konusu işlenmiş ve bu başlık altında genel davranış, hizmet ve pazarlamada kültürlerarası davranışlara yönelik karşılaştırmalı alıştırmalara yer verilmiştir.

Kitapta kullanılan alıştırma biçimleri, dilbilgisi bölümünde sadece boşluk doldurma alıştırmaları olarak hazırlanmıştır, yalnızca bir alıştırma cümle oluşturma biçiminde sunulmuştur (bkz. Uysal ve Göçmen, 2013: 19-20). Diğer bölümlerde turizm işletmelerinde geçen veya geçmesi muhtemel örnek olaylara dayalı kurmaca diyaloglar, gerçek turistik yer ve mekân isimlerinin kullanıldığı okuma ve dinleme parçaları ve bilgilendirici okuma parçaları yer almaktadır. Diyalog tamamlama, diyalog oluşturma, rol oyun, boşluk doldurma, evet-hayır, doğru-yanlış alıştırmaları, cümle eşleştirme, verilen sözcüklerden cümle oluşturma ve kültürel karşılaştırma alıştırmaları kullanılmıştır.

Özellikle dilbilgisi konularının açıklanmasında çok sayıda renkli tablo kullanılmıştır. Bununla birlikte kitapta kullanılan renkli resim ve görsel öğe sayısı oldukça azdır. Gerçek yer ve mekân resimleri haricinde resim ve çizim kullanılmamıştır. Bazı etkinlik ve organizasyonlara ait poster ve broşürlere yer verilmiştir.

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç

Ders kitabı bir dersin işlenişini ve akışını belirleyen en önemli unsurlardan biridir. Yabancı dil ders kitabına yönelik temel beklenti, kitabın hedeflenen dil becerilerini istenen düzeyde kazandırmaya yardımcı olacak nitelikleri taşımasıdır. Gelişen teknolojik imkânlar ve yabancı dil öğretimindeki çağdaş yaklaşımlar ders materyallerinin de yeniden düzenlenmesini gerekli kılmaktadır. Kusursuz bir ders kitabından söz etmek henüz mümkün değilse de, mevcut imkânlar dâhilinde ders kitaplarına yeni özellikler eklenmekte, kitaplar daha işlevsel ve etkili hale getirilmeye çalışılmaktadır.

Yukarıda incelediğimiz turizm için mesleki Almanca ders kitaplarının tümü öğrencilere turizm sektöründe mesleki dilsel becerileri kazandırmayı hedeflemiştir. Hazırlandıkları koşullar içerisinde bazı kitaplar ulaşılacak hedeflere uygun nitelikler taşıırken, bazıları ise gerekli nitelikleri yeterli düzeyde taşımamaktadır.

Konuşma becerisinin ön planda olduğu turizm sektöründe dört temel beceriye eşit oranda ağırlık verilmese de hepsine belli oranda ihtiyaç duyulmaktadır. Bazı ders kitaplarının bu temel becerilerin sadece bir veya iki tanesine yoğunlaştığı, diğerlerini göz ardı ettiği görülmektedir. Ders kitabının iletişimsel olma özelliğini taşıması için vazgeçilmez olan işitsel materyaller bazı kitaplarda öğrencilerin dil seviyesiyle uyumsuz ve yetersiz iken, bazı kitaplarda ise hiç bulunmamaktadır. Bunun haricinde ders kitabına ilave olarak alıştırma kitabı, sözlük, öğretmen kılavuz kitabı gibi yardımcı materyallerin güncel ders kitaplarında bulunduğu, fakat özellikle eski ve yerel ders kitaplarında bulunmadığı saptanmıştır. Günümüzde yabancı dil dersi için önemli bir yer tutan ülke bilgisi ve kültürlerarası iletişime dair içerik ve alışırmalar özellikle güncel ve ithal ders kitaplarında uygun olay örgüleri içerisinde tümevarım yoluyla aktarılırken, eski ve yerel ders kitaplarında doğrudan bilgi verme şeklinde

yer almış veya yeterince önemsenmemiştir. Yeni hazırlanan yerel ders kitaplarında ise kültürlerarası iletişime ve ülke bilgisine büyük önem verildiği görülmüştür. Kitaplardaki gerçek olay ve durumlara ait diyalog, dinleme parçaları ve okuma metinlerinin yanı sıra kurma diyalog, ses ve metinlerin de kullanıldığı gözlenmiştir. İthal ders kitaplarında iletişimsel olma kaygısının ağır bastığı, yerel ders kitaplarında ise uzaktan öğretim ihtiyacının dikkate alındığı görülmektedir. İncelenen ders kitaplarının çoğunun dilbilgisi kurallarını arka plana atarak iletişim becerilerini önceliği, dilbilgisini iletişim ihtiyacı doğrultusunda ele aldığı görülmüştür. Bununla birlikte özellikle yerel ders kitaplarında dilbilgisi kurallarının doğrudan açıklanmasına daha fazla yer verilmiştir.

Ders kitaplarının farklı ders saat ve sürelerine göre hazırlandığı, Türkiye'deki turizm fakülte ve yüksekokullarındaki Almanca ders saat ve sürelerinin çok çeşitlilik gösterdiği göz önünde bulundurulduğunda, ders kitaplarıyla öğretim süresi arasında bir uyumsuzluk doğacağı öngörülmektedir. Bu uyumsuzluğun ortadan kaldırılması ise dersin öğretim elemanının yetkinliğine ve yaratıcılığına bağlıdır.

6.2. Turizm İçin Mesleki Almanca Ders Kitaplarını İnceleme Kriterleri Önerisi

Mesleki yabancı dil öğretimi birçok açıdan temel yabancı dil öğretiminden farklı özellikler taşır. Bir meslek koluna veya bir uzmanlık alanına özgü yabancı dil öğretimi için kullanılacak ders kitabı, meslek kolunun veya alanın gerektirdiği iletişimsel becerileri kazandıracak nitelikleri taşımalıdır. Bu nedenle mesleki yabancı dil ders kitaplarının incelenmesi sürecinde sıradan bir ders kitabı incelemesi için hazırlanmış ölçütler cetveli yerine, ilgili mesleğin veya dalın gerektirdiği özgün içeriksel ve yöntemsel niteliklerin ders kitabındaki varlığını ve etkinliğini ölçen, alana özgü ölçütlerin kullanılmasının daha faydalı olacağı öngörülmektedir.

Stockholm ve Mannheim kriterleri ışığında turizm için mesleki Almanca öğretiminde kullanılacak ders kitaplarının sahip olması gereken özellikler, turizm sektöründeki meslek kollarında gerekli iletişim becerileri göz önünde bulundurularak bir öneri olarak aşağıda sıralanmıştır.

1. Kitabın Yapısı

- Ders kitabının yanı sıra
 - Alıştırma kitabı,
 - Kelime kitabı veya ders kitabında kelime bölümü,

- Öğretmen kitabı,
- CD/kaset (ses),
- DVD (video, kısa film),
- CD-ROM (etkileşimli elektronik kitap),
- Web sayfası (çevrimiçi alıştırma ve ilave materyal) mevcut mudur?
- Kitap, kolaylıkla taşınabilecek ve derste veya ders dışında rahatça kullanılacak ölçülere sahip midir?
- Dış kapak ve iç kapak kitapla uyumlu olarak hazırlanmış mıdır? İç kapakta kitabın basımı, yayımı ve telif hakkıyla ilgili bilgiler yer alıyor mu?
- İçindekiler bölümü var mıdır?
- Kitabın sonunda dizin, ekler ve kaynakça var mıdır?

2. Kitabın İç Tasarımı

- Sayfa yapısı açık, anlaşılır ve kullanışlı mı?
- Yazı tipi, boyutu ve renkler öğrenen gruba uygun mu?
- Resim, çizim, fotoğraf ve grafik gibi görsel öğeler motive edici midir, metinlerle uyumlu mudur?

3. İçerik

- Ünitelerin ve konuların sıralanışı öğretim hedefleriyle uyumlu mu?
- Birbirini izleyen bölümler arasında ilişki var mı?
- İçeriğe konu olan öğretim malzemesi turizmle ilgili mi?
- Olay ve olgular turizmdeki gerçekliklere dayanıyor mu?
- Konu sıralamasında turizmden gerçek olayların ardışıklığı (örneğin rezervasyon, varış, karşılama, kayıt, konaklama, ayrılma gibi) dikkate alınıyor mu?
- Turizmin hangi kolu (konaklama, seyahat, rehberlik, yiyecek-içecek, eğlence, animasyon ve benzeri) ele alınıyor?
- Turizmden orijinal metinler (tanıtım broşürü, menü, rezervasyon yazışması, telefon görüşmesi, bilet ve benzeri) kullanılıyor mu?
- Gerçek turistik bölge ve yer adları kullanılıyor mu?

4. Ülke Bilgisi ve Kültürlerarası Yeterlilik

- Genel olarak Almanca konuşulan ülkelerin portresi yansıtılıyor mu?
- Kitapta görülen kişiler Almanca konuşan konukların tipik özelliklerini yansıtıyor mu?
- Tipik Alman turist özelliklerine yer veriliyor mu?
- Almanların tatil, dinlenme, eğlence, yeme-içme gibi alışkanlıkları yansıtılıyor mu?
- Almanya dışında Almanca konuşulan diğer ülkelerin (Avusturya, İsviçre) kültürel özelliklerinden, benzerlik ve farklılıklarından bahsediliyor mu?
- Toplumsal, ekonomik, politik ve tarihsel olaylar konu ediliyor mu?
- Almanya'da inanç, sanat, edebiyat, spor ve doğa ile ilgili bilgilere yer veriliyor mu?
- Öğrenen grubun kültürüyle Alman kültürü arasındaki benzerlik ve farklılıklar ele alınıyor mu?
- Öğrenciye kendi kültürünü ifade etme olanağı tanınıyor mu?
- Türkiye ile Almanya arasındaki ilişkilere yer veriliyor mu?
- Öğrenenlere Almanlarla empati kurma şansı tanınıyor mu?
- Kültürel zıtlıkların normal olduğu algısı uyandırılıyor mu?
- Hoşgörüyü teşvik edecek unsurlar var mı?

5. Alıştırmalar

- Alıştırma yönergeleri açık ve anlaşılır mı?
- Konu ile alıştırmalar arasında bütünlük var mı?
- Alıştırmalar ağırlıklı olarak hangi temel becerileri geliştirmeye yönelik?
- Becerilerin pekiştirilmesinde anlama (dinleme, okuma), ifade etme (konuşma, yazma) sıralamasına dikkat ediliyor mu?
- Dil becerisi ile mesleki beceriyi birlikte uygulama imkânı tanıyan alıştırmalar var mı (rol oyun, canlandırma)?
- Alıştırma tipleri çeşitlilik gösteriyor mu?
- Alıştırmalar ikili veya grup çalışmalarına imkân tanıyor mu?

- Öğrencilerin kendi fikirlerini ifade edebilecekleri (yazılı, sözlü) alıştırmalar var mı?
- Öğrencilere ders dışında kendi başına öğrenmeyi devam ettirecek alıştırmalar sunuluyor mu?
- Alıştırmalar turizmden çeşitli durum ve olayları konu ediniyor mu?
- Telaffuz alıştırmalarına yer veriliyor mu?

6. Kelime Hazinesi

- Kelimelerin anlamları nasıl açıklanıyor (anadilde/hedef dilde, doğrudan/dolaylı)?
- Kelime türleri (isim, fiil, sıfat, zarf, bağlaç) ayırt ediliyor mu?
- Turizmle alakalı mesleki kelimeler vurgulanıyor mu?
- Kelimelerin eş veya zıt anlamlıları veriliyor mu?
- Kelime alıştırmaları var mı?
- Kelime öğretiminde görsel öğelerden yararlanılıyor mu?
- Mesleki kelime hazinesini geliştirmeye yönelik ipuçları veriliyor mu?
- Kelimelerin telaffuz ve tonlamasına yer veriliyor mu?

7. Dilbilgisi

- Dilbilgisi kurallarının aktarış biçimi nasıldır (doğrudan/dolaylı)?
- Kural ve yapılar kitapta doğrusal olarak mı yoksa sarmal olarak mı işleniyor?
- Kuralların anlatımı görsel öğelerle destekleniyor mu?
- Turizmde sıklıkla kullanılan kalıp ve yapılara ağırlık veriliyor mu?
- Kuralların işlenişinde anlamadan ifade etmeye doğru bir sıralamaya dikkat ediliyor mu?

8. Temel Beceriler

- Dört temel dil becerisinin gelişimi destekleniyor mu?
- Hangi beceriye daha fazla ağırlık veriliyor?
 - ✓ Dinleme
 - Ne tür dinleme metinleri kullanılıyor?
 - Metinler uygun uzunlukta mıdır?
 - Konuşma hızı öğrenen grubun seviyesine uygun mu?

- Seslendirmeler standart resmi dilde mi yapılıyor yoksa yerel telaffuz farklılıkları da yansıtılıyor mu?
 - Dinleme metinlerinin konusunu turistik olay ve durumlar mı oluşturuyor?
 - Gerçek dinleme metinleri mi kullanılıyor yoksa kurmaca metinler mi?
- ✓ Okuma
- Metinlerin konusunu turizmden olay ve durumlar oluşturuyor mu?
 - Turizmden gerçek okuma metinlerine (broşür, e-posta, faks, menü, yolculuk bileti ve benzeri) yer veriliyor mu?
 - Görsel okuma yoluyla öğrenmeyi sağlayacak görsel materyaller var mı?
- ✓ Konuşma
- Öğrencilerin birbiriyle ve öğretmenle diyalog kurması sağlanıyor mu?
 - Öğrenciye serbest konuşma imkânı tanınıyor mu?
 - Konuşmaya yardımcı örnek kalıplar veriliyor mu?
 - Konuşmaya yardımcı ifadeler farklı durumlarda kullanılabilir biçimde işlevsel mi?
 - Konuşma alıştırmaları öğrenciyi belli bir rolle sınırlıyor mu?
 - Turizmde yaygın olarak ortaya çıkan çalışan-müşteri diyaloglarına yeterince ağırlık veriliyor mu?
 - Alıştırmalar öğrenciyi konuşmaya özendiriyor mu?
 - Konuşmayı hazırlayıcı, geliştirici ve gerçekleştirici öğeler kullanılıyor mu?
 - Konuşma alıştırmalarında nezaket kurallarına dikkat ediliyor mu?
- ✓ Yazma
- Turizmin farklı meslek kollarında gerekli yazma becerilerine yer veriliyor mu?

- Mektup, e-posta, faks, not yazma veya cevaplama alıştırmaları var mı? Varsa bunlarda dikkat edilecek özellikler (hitap, üslup, biçim) vurgulanıyor mu?
- Eksik diyalog veya metin tamamlama çalışmaları var mı?
- Serbest diyalog veya metin yazımına imkân tanınıyor mu?

Kast ve Neuner'in (1994:100) ifade ettiği gibi; "kriter katalogları sorunsuz değildir." Yukarıda sıralanan ders kitabı inceleme kriterleri de, günümüzün teknolojik imkânları ve eğitim – öğretimle ilgili güncel olgu ve olanaklar dâhilinde ortaya konulmuştur. Bu katalogun ana maddeleri Stockholm ve Mannheim kriter kataloglarına dayanarak, alt maddeleri ise turizm için mesleki Almanca öğretiminin özellikleri doğrultusunda hazırlanmıştır. Nitelikli bir ders kitabının, amaca uygun ölçütler çerçevesinde tasarlanmasının öneminden yola çıkılarak; turizme yönelik mesleki Almanca öğrenimi ve öğretimi için, öğrenen ve öğretenlerin ihtiyaçlarına uygun, nitelikli ve yerel bir ders kitabının tasarlanmasına vesile olması temennisiyle yukarıdaki kriter katalogu hazırlanarak, ilgili araştırmacıların ve yazarların dikkatine sunulmuştur.

KAYNAKÇA

- Abdalla, H. (2011). *Prinzipien bei der Entwicklung von Lehrwerken für das Fach Deutsch als zweite Fremdsprache an der ägyptischen Oberschule unter Berücksichtigung der Schreibkompetenz*. Inaugural-Dissertation, Fakultät für Philologie Ruhr Universität, Bochum.
- Akoğlan Kozak, M. (2009). Akademik Turizm Eğitimi Üzerine Bir Durum Analizi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (İLKE) Sayı 22* , 1-20.
- Altürk, A., Yel, G., Arık-Yüksel, T., & Balcı, U. (2016). Turizm Fakülte ve Yüksekokullarında Yabancı Dil Eğitimi. *Turkish Studies: International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic (11/3)*, 139-150.
- Amiradis, C. (2011). Die Fachsprache des Tourismus: Charakteristika und Anwendungsbereiche. *Zeitschrift für Regionale Wissenschaft, Vol. II* , 57-73.
- Amiradis, C., Ladias, C., & Psarriou, W. G. (2011). Didaktik des fachbezogenen Fremdsprachenunterrichts in der Tourismusausbildung. *Zietschrift für Regionale Wissenschaft, Vol. 2* , 75-86.
- Bahar, O. (2006). Turizm Sektörünün Türkiye'nin Ekonomik Büyümesi Üzerindeki Etkisi: VAR Analizi Yaklaşımı. *Yönetim ve Ekonomi, Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F.* , 137-150.
- Balcı, U. (2016). Turizm Lisans Öğrencilerinin Dil Eğitimi ile İlgili Sorunları ve Çözüm Önerileri. *The Journal of Academic Social Science Studies, 50 (Autumn II)*, 93-100.
- Barkowski, H. (1999). Forschungsthema Lehr- und Lernmaterialien. In K. R. Bausch, H. Christ, F. G. Königs, & H. J. Krumm (Hrsg.), *Die Erforschung von Lehr- und Lernmaterialien im Kontext des Lehrens und Lernens fremder Sprachen* (s. 9-16). Tübingen: Gunter Narr Verlag.
- Beier, R., & Möhn, D. (1982). Fachsprachlicher Deutschunterricht. Vorüberlegungen zu einem ‚Hamburger Gutachten‘ über fachsprachliche Lehr- und Lernmaterialien des deutschen als Fremdsprache. *Jahrbuch Deutsch als Fremdsprache (8)*, 287-321.
- Boylu, Y., & Arslan, E. (2014). Türkiye'deki Turizm Eğitiminin Rakamsal Gelişmeler Açısından Değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi*, 79-97.
- Braun, C. (1989). *Berufssprache Hotel- und Gaststättengewerbe/Tourismus für den fachbezogenen Unterricht Deutsch als Fremdsprache am Beispiel des Sprachlehrfilms: „Guten Tag, Sie wünschen bitte?“*. Magisterarbeit, Fakultät für Linguistik und Literaturwissenschaft. Universität Bielefeld. Bielefeld.

- Braun, C. (1993). Die Fach- und Berufssprache in der Tourismusbranche: Vorstellung des Sprachlehrfilms "GutenTag, Sie wünschen bitte?" - Szenen aus Hotellerie, Gastronomie und Tourismus. *Materialien Deutsch als Fremdsprache. Themensheft: Deutsch als Fremdsprache im Europäischen Binnenmarkt*, 52-62.
- Braun, C. (1991). Interkulturelle Barrieren in der Fach - und Berufssprache der Tourismussprache. In B. D. Müller (Hrsg.), *Interkulturelle Wirtschaftskommunikation* (s. 193-202). München: Iudicium.
- Brill, L. M. (2005). *Lehrwerke/Lehrwerkgenerationen und die Methodendiskussion im Fach Deutsch als Fremdsprache*. Aachen: Shaker Verlag.
- Buhlmann, R., & Fearn, A. (1991). *Handbuch des Fachsprachenunterrichts. Unter besonderer Berücksichtigung naturwissenschaftlich-technischer Fachsprachen*. 5. Auflage. Tübingen: Gunter Narr Verlag.
- Buhlmann, R., & Fearn, A. (2000). *Handbuch des Fachsprachenunterrichts. Unter besonderer Berücksichtigung naturwissenschaftlich-technischer Fachsprachen*. 6. Auflage. Tübingen: Gunter Narr Verlag.
- Çakır, M., Arabacıoğlu, B., Karasu, G., & Raabe, G. (2015). Die Lehrwerke für fremdsprachlichen Deutschunterricht im Bereich Tourismus an der Anadolu Universität. In M. Toprak, & A. O. Öztürk (Hrsg.), *Migration und Kulturelle Diversität. Tagungsbeiträge des XII. Internationalen Türkischen Germanistik Kongresses*, 153-162.
- Edmondson, W., & House, J. (2000). *Einführung in die Sprachlehrforschung. 2. überarbeitete Auflage*. Tübingen, Basel: A. Fraucke Verlag.
- Engel, U., Halm, W., Krumm, H. J., Ortmann, W. D., Picht, R., Rall, D., et al. (1977). *Mannheimer Gutachten zu ausgewählten Lehrwerken Deutsch als Fremdsprache*. Heidelberg: Julius Groos Verlag.
- Fluck, H. R. (1992). *Didaktik der Fachsprachen, Aufgaben und Arbeitsfelder, Konzepte und Perspektiven im Sprachbereich Deutsch*. Tübingen: Gunter Narr Verlag.
- Freyer, W. (2006). *Tourismus - Einführung in die Fremdenverkehrsökonomie*. München: Oldenbourg Wissenschaftsverlag.
- Funk, H. (2001). Das Ende ist nah! Oder auch nicht. Zum Funktionswandel der Fremdsprachenlehrwerke. In H. Funk, & M. König (Hrsg.), *Kommunikative Fremdsprachendidaktik – Theorie und Praxis in Deutsch als Fremdsprache. Festschrift für Gerhard Neuner zum 60. Geburtstag* (s. 279-293). München: Iudicium.
- Genç, A. (2012). *Eğitim Sözlüğü, "Wörterbuch Pädagogik"*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Genç, A. (2010). *Geçmişten Günümüze Yerel Almanca Ders Kitabı İncelemesi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.

- Genç, A. (2002). İlk ve Ortaöğretim Okullarında Yabancı Dil Ders Kitabı Seçimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (22), 74-81.
- Gladitz, A., Hunstiger, A., Gültekin-Karakoç, N., & Zalipyatskikh, N. (2015). Alles unter DaF und Fach? Bestandsaufnahme, Handlungsbedarf und Vermittlungsansätze für Fachsprachenunterricht im internationalen Hochschulkontext. In G. Ferraresi, & S. Liebner (Hrsg.), *Materialien Deutsch als Fremdsprache: Vol. 92. SprachBrückenBauen. 40. Jahrestagung des Fachverbandes Deutsch als Fremd- und Zweitsprache an der Universität Bamberg 2013*, 149-170.
- Henrici, G., & Riemer, C. (1996). *Einführung in die Didaktik des Unterrichts Deutsch als Fremdsprache mit Videobeispielen* (Band2.). Baltmannsweiler: Schneider Verlag Hohengehren.
- Hoffmann, L. (1998). Fachsprachen und Gemeinsprache. In L. Hoffmann, H. Kalverkämper, & H. E. Wiegand (Hrsg.), *Fachsprachen / Languages for Special Purposes*. 1. Halbband (s. 157-168). Berlin: Walter de Gruyter Verlag.
- Hoffmann, L. (1976). *Kommunikationsmittel Fachsprache. Eine Einführung*. Berlin: Akademie Verlag.
- Huson, N. (2002). *Deutsch als Fremdsprache und Interkulturelle Kompetenz in der Tourismusausbildung. (Am Beispiel der School of Tourism and Hospitality Management, Eastern Mediterranean University, Nord Zypern)*. Dissertation, Fakultät für Linguistik und Literaturwissenschaft der Universität Bielefeld, Bielefeld.
- Huson, N. (2003). Ein Terrain des Fremdsprachenunterrichts (Deutsch): Interkulturelle Kompetenz in der Tourismusausbildung. *Info DaF (Informationen Deutsch als Fremdsprache) Nr. 4. 30 Jahrgang DAAD* , 375-382.
- Kalverkämper, H. (1998). Rahmenbedingungen für die Fachkommunikation. In L. Hoffmann, K. Hartwig, & H. E. Wiegand (Hrsg.), *Fachsprachen/Languages for Special Purposes* 1. Halbband (s. 24-47). Berlin: Walter de Gruyter.
- Kartarı, A. (2001). *Farklılıklarla Yaşamak: Kültürlerarası İletişim*. Ankara: Ürün.
- Kast, B., & Neuner, G. (1994). *Zur Analyse, Begutachtung und Entwicklung von Lehrwerken für den fremdsprachlichen Deutschunterricht*. Berlin: Langenscheidt.
- Konukman, B. (2014). Wirtschaftsdeutsch als berufsbezogenes Fach im Curriculum von Germanistikstudiengängen in der Türkei - am Beispiel der Germanistikabteilung an der Universität Istanbul. *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi - Studien zur deutschen Sprache und Literatur (I)*, 75-91.
- Kramer, D. (1993). Kulturanthropologie des Tourismus. In H. Hahn, & H. J. Kagelmann (Hrsg.), *Tourismuspsychologie und Tourismussoziologie. Ein Handbuch zur Tourismuswissenschaft* (s. 56-60). München: Quintessenz.

- Krumm, H. J., & Duszenko, M. O. (2001). Lehrwerkproduktion, Lehrwerkanalyse, Lehrwerkkritik. In G. Helbig, L. Götze, G. Henrici, & H. J. Krumm (Hrsg.), *Deutsch als Fremdsprache. Ein internationales Handbuch* (2. Halbband), s. 1029-1041. Berlin, New York: Walter de Gruyter.
- Marco, M., & Rosario, M. (2006). Ökosprache im Tourismus. In M. Borrucco (coord.), *La especialización lingüística en el ámbito del turismo. Junta de Andalucía, Conserjería de Turismo, Comercio y Deporte, Colección Estudios lingüísticos y turismo I* (s. 93-111). Andalucía.
- Müller, H., & Thiem, M. (1993). Kulturelle Identität. In H. Hahn, & H. J. Kagelmann (Hrsg.), *Tourismuspsychologie und Tourismussoziologie. Ein Handbuch zur Tourismuswissenschaft* (s. 279-286). München: Quintessenz.
- Neuner, G., & Hunfeld, H. (1993). *Methoden des fremdsprachlichen Deutschunterrichts, eine Einführung*. Kassel: Universität Kassel, Langenscheidt.
- Olçay, A. (2008). Türk Turizmde Eğitim Önemini. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 383-390.
- Ördek, E., & Bolat, H. (2016). Yabancı Dil Öğretim Yöntemlerinin Turizm için Mesleki Almanca Öğretimindeki Yeterliliği. *Diyalog: Interkulturelle Zeitschrift für Germanistik* (2016/2), 104-115.
- Roca, F., & Bosch, G. (2005). Deutsch für den Tourismus im Spannungsfeld zwischen Gemein- Berufs- und Fachsprache. *Journal of Research and Innovation in the Language Classroom / Encuentro 15*, 79-85.
- Roelcke, T. (2014). Zur Gliederung von Fachsprache und Fachkommunikation. *Fachsprache-International Journal of Specialized Communication 37*, 154-178.
- Rudolph, H. (2002). *Tourismus - Betriebswirtschaftslehre*. München, Wien, Oldenbourg: Oldenbourg Wissenschaftsverlag.
- Sarı, E. (2004). Kültürlerarası İletişim: Temeller, Gelişmeler, Yaklaşımlar. *Folklor/Edebiyat. Sayı: 39*, 1-31.
- Schulz, D., & Griesbach, H. (1999). *Deutsche Sprachlehre für Ausländer*. Ismaning: Max Hueber Verlag.
- Sprachverband e.V. Mainz. (1994). Beurteilung von Lehrwerken in Kursen, die für ausländische Arbeitnehmer durchgeführt werden. In B. Kast, & G. Neuner (Hrsg.), *Zur Analyse, Begutachtung und Entwicklung von Lehrwerken für den fremdsprachlichen Deutschunterricht* (s. 122-130). Berlin: Langenscheidt.
- Storch, G. (1999). *Deutsch als Fremdsprache - Eine Didaktik*. München: Wilhelm Fink Verlag.
- Tarakçıoğlu, S., & Sert, S. (2015). Turizmde Lisans Eğitiminde Turizm Fakültelerinin Kurulması ve Bölüm İsimleri Üzerine Bir İnceleme. *14*.

Geleneksel Turizm Paneli (s. 555-563). Sakarya Üniversitesi Yayınları. Sakarya.

Thomas, A. (2005). Das Eigene, das Fremde, das Interkulturelle. In A. Thomas, E. U. Kinast, & S. Schroll-Machl (Hrsg.), *Handbuch Interkulturelle Kommunikation und Kooperation-Band 1: Grundlagen und Praxisfelder*. 2. überarbeitete Auflage(s. 43-49). Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht.

Uysal, M., & Wazel, G. (2013). Sprachlich-landeskundlicher Kurs für Tourismusstudenten der Süleyman-Demirel-Universität Isparta in Erfurt im Rahmen des LEONARDO-Innovationstransferprojekts IMLIT. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (30), 343-346.

Yılmaz, H. (2006). *Zur Vermittlung der kommunikativen Kompetenz in den Lehrwerken 'Deutsch als Fremdsprache' in der Türkei (Vergleich einiger Lehrwerke)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

- Anadolu Üniversitesi (2015). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi. *Kültürel Miras ve Turizm Önlisans Programı*. Erişim: 23 Ağustos 2015, <https://www.anadolu.edu.tr/acikogretim/acikogretim-fakulteler/ders/13701/kulturleraras-iiletisim/ders-tanitim>
- Cornelsen. (2014). *Ja, gerne!* Erişim: 4 Aralık 2016, http://www.cornelsen.de/erw/reihe/r-7686/ra/titel/9783060207329/back_link/search
- Cornelsen. (2005). *Kommunikation im Beruf*. Erişim: 5 Ocak 2017, <http://www.cornelsen.de/erw/reihe/r-5120/ra-5984/titel/9783464212332>
- Flehsig, K. H. (1996). Interne Arbeitspapiere des Instituts für Interkulturelle Didaktik. *Kulturelles, interkulturelles und transkulturelles Lernen als Aneignung kultureller Skripte*. Erişim: 20 Ağustos 2015, <http://wwwuser.gwdg.de/~kflechs/iikdiaps9-96.htm>
- Gawronsky, D. (2003). Diplomarbeit Doreen Gawronsky an der Hochschule Anhalt (FH). *Die Textform Website und Fragen ihrer Lokalisierung am Beispiel deutscher und französischer Tourismuswebsites*. Erişim: 9 Ağustos 2015, <http://df-translation.de/mediapool/81/812342/data/Diplomarbeit.pdf>
- Hueber. (2011). 99 Stichwörter für den Fremdsprachenunterricht. *Lehrwerkanalyse*. Erişim: 22 Temmuz 2016, <https://www.hueber.de/wiki-99-stichwoerter/index.php/Lehrwerkanalyse>
- Hueber MiB. (2015). *Menschen im Beruf*. Erişim: 15 Ocak 2016, https://www.hueber.de/seite/pg_download_neu_mib
- IİK. (2012, 06 14). Institut für Interkulturelle Kommunikation e.V. Jena - Erfurt – Ansbach. *IMLIT - Die Verbesserung der sprachlichen Kompetenzen für den Incoming-Tourismus im Rahmen der EU*. Erişim: 22 Kasım 2016, <http://www.iik.de/node/246>
- İKUD Seminare. (2011). Interkulturelles Training Trainer-Ausbildung. *Interkulturelle Kompetenz*. Erişim: 19 Ağustos 2015, <http://www.ikud-seminare.de/veroeffentlichungen/interkulturelle-kompetenz.html>
- Kahovcová, E. (2012). Abschlussarbeit an der pädagogischen Fakultät der Masryk-Universität, Lehrstuhl für deutsche Sprache und Literatur, Brünn. *Lehrwerkanalyse von „Tangram aktuell“ aus der Sicht der Tertiärsprachendidaktik*. Erişim: 22 Temmuz 2016, https://is.muni.cz/th/403584/pedf_c/Abschlussarbeit_JIRKA.pdf
- Kartarı, A. (1999). Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Merkezi. *Kültürlerarası İletişim ve Bir Araştırma Projesi*. Erişim: 21 Ağustos 2015, <http://turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM/33.php>
- Klett. (2016). *Zimmer frei*. Erişim: 27 Aralık 2016, <http://www.klett-sprachen.de/zimmer-frei/r-388/254#reiter=titel&niveau=A1>

- Kooperation International. (2015). Kooperation International. *Länder Türkei*. Erişim: 5 Eylül 2015, <http://www.kooperation-international.de/laender/asien/tuerkei/>
- Latour, B. (1980). Jahrbuch Deutsch als Fremdsprache 6. *Zur Relevanz der Valenztheorie im Bereich des Hörverstehens*. Erişim: 14 Ağustos 2016, https://ids-pub.bsz-bw.de/files/3022/Engel_Krumm_Wierlacher_Ortmann-Kriterien_zur_Begutachtung_von_Lehrwerken_fuer_Deutsch_als_Fremdsprache-1980.pdf
- Leisen, J. (2006, 05 30). *Vortrags- und Workshopantragen*. Erişim: 26 Eylül 2015, <http://www.josefleisen.de/uploads2/04%20Sprache%20im%20Fachunterricht%20-%20Bilingualer%20Fachunterricht/21%20Fachsprache%20im%20Unterricht.pdf>
- Sofianoy, M. (2014). Diplomarbeit, Masaryk Universität, Tschechien. *Lehrwerke im Deutschunterricht und Lehrwerkanalyse*. Erişim: 22 Temmuz 2016, http://is.muni.cz/th/178682/ff_m/Lehrwerke_im_Deutschunterricht_und_Lehrwerkanalyse.doc
- Štůralová, J. (2008). Pädagogische Fakultät der Masaryk Universität, Lehrstuhl für deutsche Sprache und Literatur, Brno. *Lehrwerkanalyse "Heute Haben Wir Deutsch 1" Diplomarbeit*. Erişim: 3 Ağustos 2016, http://is.muni.cz/th/123877/pedf_m/diplomka.pdf
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2015). İstatistikler. *Sınır Giriş-Çıkış İstatistikleri*. Erişim: 11 Ocak 2017, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR,9854/sinir-giris-cikis-istatistikleri.html>
- TÜİK. (2017). Türkiye İstatistik Kurumu. *Turizm İstatistikler*. Erişim: 7 Şubat 2017, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1072
- TYYÇ. (2010). Yükseköğretim Kurulu. *Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi*. Erişim: 2 Eylül 2016, <http://tyyc.yok.gov.tr/>
- UNWTO. (2016). World Tourism Organization. *Tourism Highlights 2016 Edition*. Erişim: 15 Ocak 2017, http://www.dadosefatos.turismo.gov.br/images/pdf/estatisticas_indicadores/UNWTO_Tourism_Highlights_2016_Edition.pdf
- Wikipedia. (2016, 11 06). *Sprachverband Deutsch*. Erişim: 14 Ağustos 2016, https://de.wikipedia.org/wiki/Sprachverband_Deutsch
- Zsuzsanna, M. (2015). Budapest Business School. Ungarn. *Die Problematik der Definition der Fachsprache des Tourismus*. Erişim: 7 Ağustos 2015, http://elib.kkf.hu/okt_publ/szf_25_07.pdf

İNCELENEN DERS KİTAPLARI

- Barberis, P., & Bruno, E. (2001). *Deutsch im Hotel-Gespräche führen*. Ismaning: Hueber.
- Barberis, P., & Bruno, E. (2001). *Deutsch im Hotel-Korrespondenz*. Ismaning: Hueber.
- Cohen, U., & Grandi, N., (2012). *Zimmer frei-Deutsch im Hotel Aktuelle Ausgabe*. Berlin und München: Klett-Langenscheidt.
- Cohen, U., & Grandi, N. (2012). *Herzlich willkommen-Deutsch in Restaurant und Tourismus*. Berlin, München: Klett-Langenscheidt.
- Çakır, M. (2012). *Turizm için Almanca I - Deutsch für Tourismus I*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Çakır, M., & Arıkan, İ. (2009). *Turizm için Almanca - Deutsch für den Tourismus*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Çakır, M., (2013). *Turizm için Almanca II – Deutsch für den Tourismus II*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Çakır, M., (1996). *Deutsch als Berufssprache in Hotel- und Gaststättengewerbe (Turizm ve Otelcilik Almancası)*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Grunwald, A., (2014). *Ja, gerne! Deutsch im Tourismus*. Berlin: Cornelsen.
- İnce, V. M., (2011). *Deutsch im Tourismus – Ein Lehrbuch mit Übungen für Anfänger*. Ankara: Nobel.
- Lévy-Hillerich, D., (2005). *Kommunikation im Tourismus*. Berlin: Goethe Institut, Fraus, Cornelsen.
- Schumann, A., Schurig, C., Schaefer, B., & van der Werff, F., (2015). *Menschen im Beruf-Tourismus A1*. München: Heuber Verlag.
- Schumann, A., Schurig, C., Schaefer, B., & van der Werff, F., (2015). *Menschen im Beruf-Tourismus A2*. München: Heuber Verlag.
- Uysal, M., & Göçmen, M. (2013). *Deutsch für Mitarbeiter im Tourismus*. Isparta: Fakülte Kitabevi.

ÖZGEÇMİŞ

Erdal ÖRDEK 10.09.1989 tarihinde Erzurum Karayazı Yolgören Köyü'nde doğdu. Lise öğrenimini İzmir Buca Hoca Ahmet Yesevi Yabancı Dil Ağırlıklı Lisesi'nde tamamladı. 2011 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Almanca Öğretmenliği bölümünden mezun oldu. 2012 yılında Gaziosmanpaşa Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu'na Almanca okutmanı olarak atandı. Halen aynı kurumda çalışmakta olan Ördek, iyi derecede Almanca ve İngilizce bilmektedir. Temel ilgi alanları Almanca öğretimi, Alman edebiyatı ve tiyatrodur.

İletişim Bilgileri

E-posta: erdal.ordek@gop.edu.tr

Telefon: 05304147597

Yayınlar

ÖRDEK, E.& BOLAT, H. (2016). Yabancı Dil Öğretim Yöntemlerinin Turizm için Mesleki Almanca Öğretimindeki Yeterliliği. DİYALOG. Interkulturelle Zeitschrift Für Germanistik, (2016/2), 104–115.